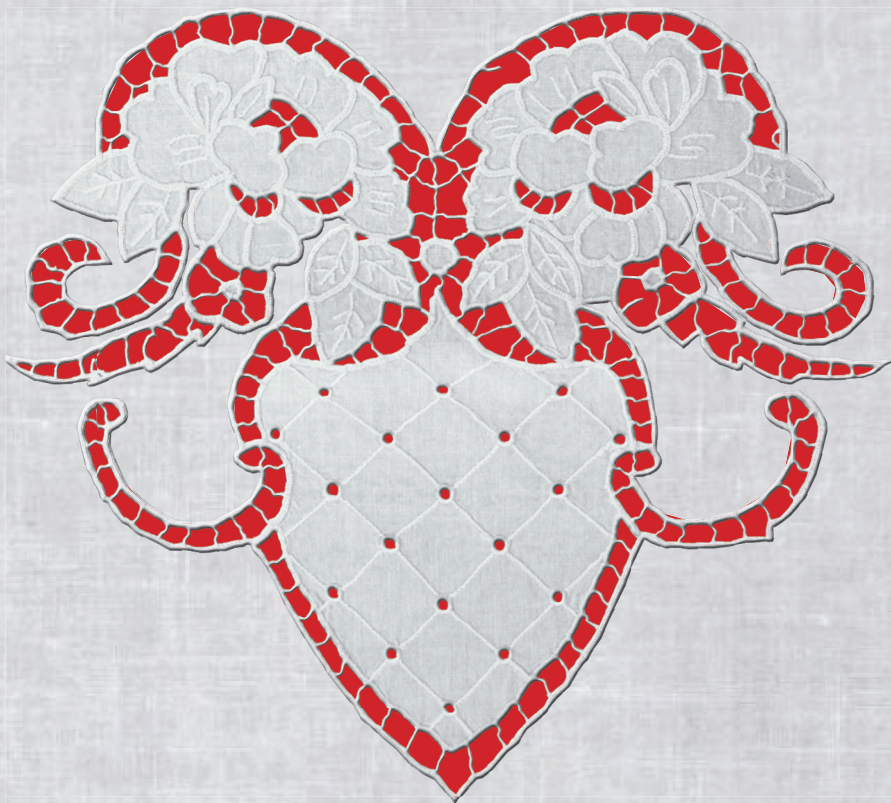

BORSI FERENC

*A kis Csóka körű van
kerítve*

■ ■ ■ Borsi Ferenc ■ *A kis Csóka körű van kerítve* ■

A kiadvány megjelenését
a Bethlen Gábor Alap, Csóka Község,
a Csóka Művelődési és Oktatási Központ,
valamint a Tartományi Művelődési és Tájékoztatási Titkárság
támogatta

■ ■ ■

BORSI FERENC

A kis Csóka körű van kerítve ■

Észak-bánáti népdalok

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület
Zenta-Csóka, 2016

■ ■ ■

■

© *Borsi Ferenc, 2016*
© *Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2016*
© *Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület, 2016*

■■■ TARTALOM ■

Ajánlás	11
A nők dalai	17
Bevezető	19
I. Csókához és környékéhez kötődő dalok: 1–6. sz.	23
N 1. A kis Csóka körű van kerítve	23
N 2. Most csinálják, seje-haj, a csókai templomot	24
N 3. A csókai kertők alatt	25
N 4. Kis csókai lány, mikó' hozzád jártam	26
N 5. Kis mokrinyi kertők alatt	27
N 6. Ha lösz pénzöm, vöszök lovat, de fakót	28
II. Tiszás dalok: 7–15. sz.	29
N 7. 'Tiszábú' a Dunába folyik a víz	29
N 8. Szélös Tisza vize	30
N 9. Túl a Tiszán fehér kendő intöget	31
N 10. Ezt a kislányt viszi a víz, viszi	32
N 11. Villás farkú, vidám fecske	33
N 12. Hej, halászok, halászok	34
N 13. Túl a Tiszán, mandulafa tövébe	36
N 14. Lőfelé folyik a Tisza	37
N 15. Tisza fölött van a híd	38
III. Révészek nótája: 16. sz.	40
N 16. Révészök, révészök	40
IV. Balladák: 17–20. sz.	42
N 17. Erdőbe' lakok én	42
N 18. Amoda szógálok	43
N 19. Kihajtottam én a libám	45
N 20. Kéretik a nénémet egy királylegénynek	47

V.	Párosítók: 21–23. sz.	49
	N 21. Ranics Ágnis aranykácsa	49
	N 22. Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi	50
	N 23. Ki hallotta ennek hírit	51
VI.	Szerelmi dalok: 24–39. sz.	52
	N 24. Sötét báránnyelű vándorol az egeken	52
	N 25. Virág ökröm kihajtottam a rétre	53
	N 26. Búra, búra, búbanatra születtem	54
	N 27. Sej, Hortobágyon mögszólt a harang	55
	N 28. Sej-haj, harmatos a kukorica levele	56
	N 29. Kék ibolya bűnnek hajtja a fejit	57
	N 30. Hervadj, rózsá, hervadj	58
	N 31. Száraz kútgémre szállt a sas	59
	N 32. Mind lehulltak a levelek a fáról	60
	N 33. Az éccaka nem aludtam, mindig fájt a szívem	61
	N 34. Kék pántlika a harisnyám kötője	62
	N 35. Barna legény, de göndör a maga bajusza	63
	N 36. Ez a kislány jaj de nagyon szomorú	64
	N 37. Nem messze van ide babám tanyája	66
	N 38. Végigmönni a Kis utcán nem merök	67
	N 39. Nincs édösebb a kadarka szőlőné	68
VII.	Lakodalomhoz kötődő dalok: 40–43. sz.	69
	N 40. Új a kocsim, vasaltatni akarom	69
	N 41. Sugár, magos a nyárfa teteje	70
	N 42. Sej, udvaromon áll egy magos nyárfa	71
	N 43. Este viszik a menyasszony ágyát	72
VIII.	Táncdallamok: 44–53. sz.	73
	N 44. Erre gyere, amőre én	73
	N 45. Zöld asztalon ég a gyertya	74
	N 46. János bácsi, Pista bácsi	75
	N 47. Nem köll nekőm Túriné, Túriné	76
	N 48. Léesött a pincelakat	77

N 49.	Falu végén hasas lány, hasas lány	78
N 50.	Tűzrű' pattant kis mönyecske vagyok én	80
N 51.	Csütörtökön virradóra	81
N 52.	Édősanyám, de víg vótam ezelőtt	82
N 53.	Kicsi még a mi lányunk	83
Az énekesek névsora		85
A Csalogány asszonykórus népdalcsokei		86
1. lemez melléklet		90
A férfiak dala		93
Bevezető		95
I. Katonadalok: 1–18. sz.		99
a) Sorozónóta (regrutanóta): 1–4. sz.		99
F 1.	Mikó' mõntem, babám, kis Csókábú' kifele	99
F 2.	Játszik a szél, sej, de játszik a szél a Balaton vizébe'	100
F 3.	Keresik a, nem lelik a kõrsztlevelemet	101
F 4.	Mikó' mõntem sorozatra, angyalom, semmi a kalapomon	102
b) Katonakísérő: 5–8. sz.		104
F 5.	Édős, kedves, jó anyám, kísérjõn ki a vasútra	104
F 6.	Sebõsen forog a mozdonykocsi kereke	105
F 7.	Ha elindult ez a gõzõs, hadd mõnjõn	106
F 8.	Udvaromon hármat fordított a kocsi	107
c) Huszárélet...: 9–10. sz.		108
F 9.	Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál	108
F 10.	Ha fölülök kis pej lovam hátára	109
d) Harctér: 11–14. sz.		110
F 11.	Ha fölülök, sej, de ha fölülök a fekete gõzõsre	110
F 12.	Oroszország felé nem tudjuk mi az utat	111
F 13.	Kedves édõsanyám, nehéz lõhet magának	112
F 14.	Doberdõba hull a baka rakásra	113
e) Szabadságos: 15–18. sz.		114
F 15.	Sej-haj, limbes-lombos a diófa levele	114
F 16.	Kis pej lovam csak a földet kapázza	115

F 17.	Gyere, komám, gyerünk be a kocsmába	116
F 18.	Csárda, csárda, födeletlen csárda	117
II.	Rabének: 19–24. sz.	119
F 19.	Fújdogál a szellő	119
F 20.	Amoda gyünnek lovasok	120
F 21.	Szögedi törvénybe tizenketten vannak	121
F 22.	Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba	122
F 23.	Csongorádi Tisza vize de habos	123
F 24.	Este gyün a tömlöctartó	124
III.	Betyárdal, betyárballada: 25–33. sz.	126
F 25.	A távolba jaj, de csörög a béklyó	126
F 26.	Amott legel, amott legel, amott legel hat pej csikó magába	127
F 27.	Vót egy lovam, egy szíjhátú	128
F 28.	Ēveszött a lovam	129
F 29.	Ēveszött a kis pej lovam a csókai zód erdőbe	131
F 30.	Esik eső, sáros lött a Nagy utca	132
F 31.	Jaj, de vágják azt az erdőt, azt a fát	133
F 32.	Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem	134
F 33.	Ēn má' többet éccaka nem járok	135
IV.	Pásztordalok: 34–37. sz.	137
F 34.	Estelődik, alkonyodik	137
F 35.	Karikába gyűröm a gatyám szárát	138
F 36.	Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa	140
F 37.	A juhászok így élnek, úgy élnek	141
V.	Bordalok (borivó nóták): 38–46. sz.	143
F 38.	Zörög a kocsi a fagyon	143
F 39.	Jó bort iszok, diófával tüzelök	144
F 40.	A hajnali csillag ragyog	145
F 41/A	Nem bánnám, ha egy mélységes mély pince fenekire leeshetnék	146
F 41/B	Mert nem maradunk mindig a földbe	147
F 41/C	Ēletömnek végóráját tötöm a kocsmába	148

F 42.	Noé mikó' a szőlőt üttette	149
F 43.	Elindult Szent Péter Rómába	150
F 44.	Hortobágyi kocsmárosné, angyalom	151
F 45.	Ejnye, nadrág, kisanadrág, kisanadrág, kisanadrág	152
F 46.	Én vagyok az, én vagyok az, aki nem jó	153
Az énekesek névsora		155
Rákóczi férfikar népdalcsokrai		156
2. lemez melléklet		159
Rövidítések		161
Irodalomjegyzék		163
Mutatók		165
Sorzárlatmutató		167
Szótagszámmutató		169
Kezdősorok mutatója		172
Fényképmelléklet		181

■ ■ ■ AJÁNLÁS ■

A Tisztelt Olvasó kezében lévő, könyvből és hangzó mellékletből álló kiadvány többszörös szerepet tölt be. A közreadott lejegyzések minden szakmai követelményt kielégítő szintje és az első közlésű népdalok jelenléte okán nyugodtan állíthatjuk, hogy népszerűsítő volta mellett tudományos jellegű is, így nemcsak az énekelni vágyók használhatják, de a népdalkutatók számára is tartogat értékeket. Mai világunkban, amikor gyakorta elmosódik a nő és férfi közötti határ, ebben a kiadványban üde és megnyugtató módon világosan kirajzolódnak a „nőkhöz illő” műfajok (lírai dalok, párosítók, balladák...) és a hagyományosan „férfias” műfajok (pásztordalok, betyárdalok, katonadalok, rabénekek...).

A közreadott mintegy száz népdal nemcsak annyiban „csókai”, hogy a hangzó dalsokrokat csókai kórusok előadásában hallhatjuk, hanem a változatok lelőhelye is főleg Csóka, de előfordulnak más (észak-bánati) változatok is.

Csóka és Észak-Bánát népköltészetéről, népzenejéről az első adatokat mintegy 140 éve Kálmány Lajos gyűjtötte. A XX. század második felében felgyorsult a népi kultúrát (azon belül is a népzene) éltető zárt paraszti közösségek felbomlása. Megritkultak a rendszeres közös dalolási alkalmak, helyüket a nagyvilágból a rádió, a televízió, a hanglemezek által terjesztett zene foglalta el, az újabb generációk már nem ismerték az elődök évtizedeken-évszázadokon át megőrzött, alakított, tökéletesített népzenejét. A XIX. századi szórványos adatok után az észak-bánati közösségek használatából kiszoruló népdalokat elsősorban Burány Béla, Bodor Anikó, Kónya Sándor és Paksa Katalin munkásságának köszönhetően ismerhette meg a tudósok kis csoportja. Az 1970-es évektől a megújult népzenei mozgalom tagjai (helyi népdalkörök, citerazenekarok) szólaltatták meg az általuk ismert népdalokat. Csókán működtek a 70-es, 80-as években a vajdasági citeraegyüttesek legjobbjai (vezetőjük Vrábel János és Borsi Ferenc volt). A népzenei mozgalom tartósan kiemelkedő szereplői voltak a csókai asszonyokból és férfiakból alakult éneklő csoportok. Lelkes vezetőket mondhattak magukénak (Tóth Rozália, Hajnal Attila,

Fehér Attila, Sziveri Szabolcs és a mozgalom szervezője, Klubica András). A csoportvezetők mindig számíthattak Bodor Anikó szakmai segítségére. Népdalcsokrokat állított össze a csoportok részére, újratanította a vidék már elfeledett népdalait. Nemcsak a kottákat kapták meg tőle, hanem magnóra énekelte a dalokat, hogy a hagyományos, díszített előadásmódot is átvehessék a csoportok tagjai. A CD-ken megszólaló felvételek 2009-ben Bodor Anikó irányításával készültek a Csalogány asszonykórus és a Rákóczi férfikar előadásában.

Nemes tartalmú, szép kivitelű kiadvánnyal gazdagított bennünket a kiadó, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet. Köszönet érte!

Kónya Sándor és Németh István

■ ■ ■

Nagy örömmel és büszkeséggel tölt el, hogy Csókán olyan kiváló tehetségek tevékenykednek, amilyenek e kiadvány előadói.

Ők valamennyien évtizedek óta méltó képviselői és hirdetői mindazoknak a magyar hagyományoknak és népdaloknak, melyek Csóka község hírnevét öregbítik a Vajdaságban és a határon túl.

Hosszú ideje tisztelettel és megbecsüléssel figyelem kitartó munkájukat, ahogyan időt és energiát nem sajnálva teszik a dolgukat csak azért, hogy ne merüljenek feledésbe az őseinktől örökölt értékek. Mindig felemelő érzés részt vennem a fellépéseiken, ugyanis az ő éneklésük jókedvre deríti a hallgatóságot, és rangosabbá teszi az eseményeket.

Ezt a két népdalkórust a népdaléneklés szeretete és az ízes bánati tájszólásban előadott repertoár tette egyedivé, ismertté és elismertté szerte a Kárpát-medencében. Ezt bizonyítja a számtalan elismerés és díj, amelyben fennállásuk során részesültek.

Kimondhatatlanul boldog vagyok, hogy ez a kiadvány megszületett, mert kitartó munkájuk legszebb virágait, dalcsokeikt örzi meg a jövő nemzedékeinek.

Köszönettel tartozom a kiadványban szereplőknek, hiszen jelentős szerepet játszanak ők a csókai magyarság hagyomány-ápolásában.

Csóka község a lehetőségeihez mérten erkölcsileg és anyagilag egyaránt örömmel támogatja a népdalkórusok tevékenységét, és így lesz ez a jövőben is.

Csóka község önkormányzata nevében gratulálok a kórusoknak az eddig elért eredményeikhez, jó egészséget és további sikeres munkát kívánok nekik!

Balázs Ferenc, Csóka község elnöke

■ ■ ■

■ ■ ■ A NỔK DALAI ■

■■■ BEVEZETŐ ■

A Csóka környéki dalokat nem zenei jegyeik, hanem szövegműfajuk, illetve funkciójuk (párosító, lakodalmas, táncdallam, katonakisérő, borívó) szerint csoportosítottuk. Néhány dalt ide is, oda is lehet sorolni.

I. Csókához kötődő dalok

Szövegfolklor-kutatóink elsősorban horizontális rendezéssel igyekeztek strukturálni népdalaink tartalmát: azonos vagy hasonló élethelyzeteket gyűjtöttek jól definiálható csoportokba.

A szövegvizsgálatok elképzelhetőek egy vertikális síkban is: a lineáris sorokat keresztirányban is lehet tanulmányozni. Különböző élethelyzetekben összegyűjteni az állandóan visszatérő elemeket. Ilyen módszerrel közelebb jutunk egyes jelképekhez (színszimbolika, virágszimbolika stb.).

Evvel a szemlélettel gyűjtöttük egy csoportba a szülőföldhöz, lakóhelyhez, Csókához (és Mokrinhoz) kötődő dalainkat.

A vándorversszakokban a településnév könnyen felcserélhető, aktualizálható (Felsőhegy, szép Zenta, kis Csóka...). Vannak azonban helyi változatok, amelyek az eredeti, gyűjtött településnévvel hitelesek (*A bátai bíró lánya*, *Haragusznak a battai gazdák...*). Válogatásunkban is Csóka nevét a legtöbb esetben – helyileg értelmezve – ráénekeltek *A kis Csóka körű van kerítve* dal kivételével. Ez a dallamváltozat e szöveggel párosulva csak innen került elő, és dallamvariánsait is a környékről gyűjtötték.

II. Tiszás dalok

A Tiszáról szóló dalok szintén keresztirányú, „vertikális” csoportosítással álltak össze egy témakörre. A Tisza mellett élőknek a folyó realitás és jelkép egyben. A Tisza (és általában a folyó) lírai népdalainkban lehet a szerelem („szerelem vize”) és a termékenység jelképe is.

A folyó állandóságával és örök változásával az idő múlását, az „idő folyását” is szimbolizálhatja (*Lefelé folyik a Tisza / Nem folyik az többé vissza*).

III. Révészek nótája

A Révészek nótája történeti énekünk átmenet a líra és a strofikus epika között. Az alsó-Tisza-vidékiek a Tiszához, a Duna mentiek saját folyójukhoz kötik a történetet.

IV. Balladák

Válogatásunk epikus költészet ballada példái korántsem tükrözik teljes egészében Észak-Bánát ezen műfaj gazdagságát. Még az 1970-es években is élő hagyományból lehetett hallani a *Halálra táncoltatott lány*, a *Cséplőgéphe esett lány*, a *Szabó Gyurka–Barna Jolán*, az *Endre báró lánya*, a *Rózsa Sándor*, az *Angyal Bandi*, a *Bogár Imre* balladákat. Ezeket az énekeket azonban széles körben ismerik az egész Alsó-Tisza-vidéken, népszerűek voltak.

Jelen szerény válogatás csak a kevésbé ismert, hagyományból kikopott, de értékes dalokra irányítja a figyelmet.

V. Párosítók

A gyermekvilágtól a felnőttkorba átívelő serdülőkor a párosító dalok korszaka. A titkolt szerelemből a közösség előtt vállalt párkapcsolatba énekelte össze a fiatalokat – néha tréfás gúnnal, élcelődéssel – ezen dalok csoportja.

Vidéünkön kevés hírmondója maradt ennek az egykor népszerű, csipkelődő műfajnak.

VI. Szerelmi dalok

Lírai népköltészetünk legnépesebb csoportja a szerelmi daloké. Katona Imre 23 alaphelyzetet, alaptípust határozott meg ebben a témakörben.

Csóka dalaink többsége szomorkás, boldogtalan – be nem teljesült vagy éppen elhagyott, megcsalt szerelemről szól.

Egyetlen vidám, tréfába hajló szerelmes dallamunk a *Barna legény, de göndör a maga bajusza* kezdetű.

VII. Lakodalomhoz kötődő dalok

Ezek az énekek nem lakodalmi rítusénekek. Nem kötődnek szorosan a lakodalom egy-egy mozzanatához, vagy csak alkalmilag. Egyik-másik magáról a lakodalomról szól, de ezeket bármilyen más multságok alkalmával is énekelhetik. Legtöbbjük **lakodalmi menetdal**, amit akkor énekelnek, amikor a násznép a falun végigvonul, kísérik az ifjú párt a templomba. Jellegetes, igen lassú, már-már vontatott, feszes tempójuk van ($\downarrow = 60-70$). A széles, nagy ívekre igen jóízűt lehet mulatni, kiénekelni örömet, bút-bánatot egyaránt.

VIII. Táncdallamok

Észak-Bánátban az 1950-es, 60-as évekre élő hagyományban már csak a csárdást és a friss csárdást járták népi táncaink közül. Csókán gyűjtötték a csárdás lippentős motívumát, ám publikációjáról nem tudunk. A gyűjtött énekes és hangszeres anyag arról tanúskodik, hogy számos más tánc élt/élhetett ezen a vidéken.

A **karikázók** már csak a gyermekek körtáncaiba szorultak vissza. Csóka környékén még énekelnek dalokat, amelyekre a bácskai Duna mentén tuskömtáncot vagy csirajt táncolnak.

A **dudahagyomány** a két háború között elhalt. A 60-as években Mokrinban (Homokrév) még egy szerb dudás dudált. A

Csóka környékén énekelt dudanóták csupán zenei értelemben vett lefelé ereszkedő, negyedes mozgású, nem kvintváltó dallamok.

A **dél-alföldi ugrós** táncokból csupán mozaikrészecskék, egy-egy figura, motívum maradt a hagyományozódás utolsó, szétszakadt láncszemeiként. A 70-es években még lakodalmakkor látni lehetett padlócsapkodást, illetve söprűtáncnál játékos söprűátugrást, az ugrós táncok megmaradt emlékmorzsáiból.

Közös mulatozásokkor azonban szívesen énekelnek **nyolcad mozgású, esztamos lüktetésű** dallamokat. Lakodalmi zenészek ismerik az „oláhos” nótát.

Negyedes esztamú dallamokra (*Csütörtökön virradóra*) meg-esik, hogy foxot vagy polkát jártak.

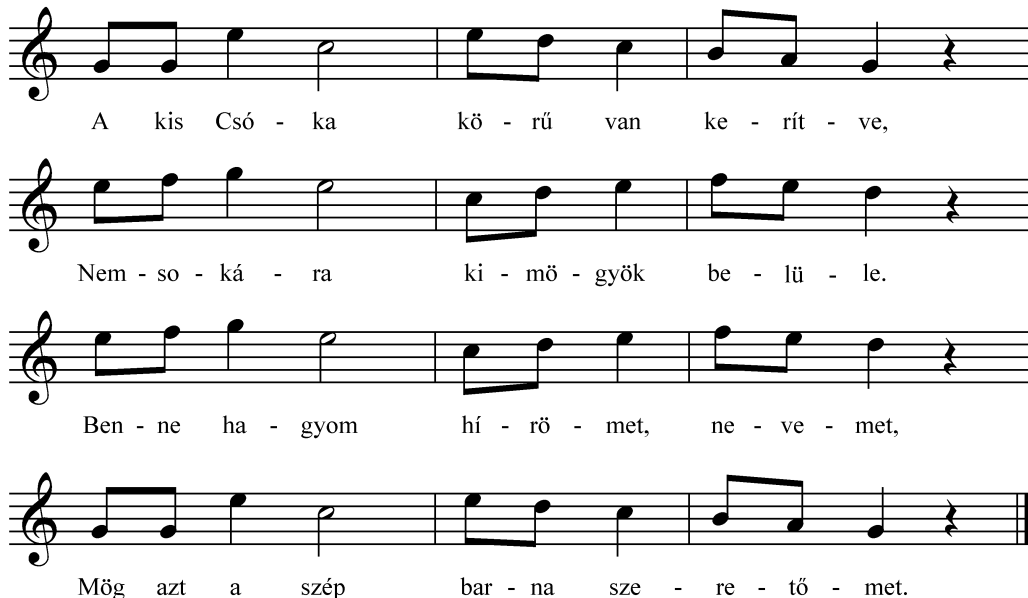
Lakodalmakkor, bálokon a zenészek frissnek leggyakrabban gyors tempójú nótákat, szöveg nélküli frisseket játszottak, ritkábban énekelhető népdalokat is.

■ ■ ■ I. CSÓKÁHOZ ÉS KÖRNYÉKÉHEZ KÖTŐDŐ DALOK: 1–6. SZ. ■

N 1.

A kis Csóka körű van kerítve

♩ = 83

A kis Csó - ka kö - rű van ke - rít - ve,
Nem - so - ká - ra ki - mö - gyök be - lü - le.
Ben - ne ha - gyom hí - rő - met, ne - ve - met,
Mög azt a szép bar - na sze - re - tő - met.

Ezt a kislányt csak addig szerettem,
Még a bálbú' hazakísértettem.
De má' mostan utat adtam neki,
Émöhetsz már szöbbs legényt keresni!

Ezt a legényt csak addig szerettem,
Még a bálba befizetött értem.
De má' mostan utat adtam neki,
Émöhetsz mán, úgyse szeret senki!

Az új stílusú népdalok régebbi rétegéhez tartozik. Dallamtípusát a négykötetes Bereczky-példatárban az Egyházaskéren gyűjtött *Szabó Vilma balladája* képviseli (240. dallampélda). A csókaiak helyi népdalként tartják számon, csókai dallam.

Gyűjtés: Banka Mihályné (50), Csóka, 1965, Burány B.

Közlés: VMND I. 152.

Típus: Bereczky 155 (240), Járdányi II. 43.

N 2.

Most csinálják, seje-haj, a csókaji templomot

♩ = 80

Most csi - nál - ják, se - je - haj, a csó - ka - jī temp - lo - mot,

Há - rom kis - lány hord - ja rá ja bá - do - got.

Há - rom kis - lány, há - rom bar - na le - gény - nyel,

Mind a há - rom, se - je - haj, a ma - ga sze - re - tő - jé - vel.

Erdő szélén, seje-haj, kinyílt a hóvirág.
Én Istenöm, lösz-ë még rám jó világ?
Löszök-ë még én is boldog valaha,
Süt-ë még rám, seje-haj, a tavaszi nap sugara?

A kései új stílus érdekes dallama. Ütemváltó 4 + 2 + 4 negyedes szélső sorokkal, 14, 11, 11, 14-es szótagszámmal. Pentaton vázú. A Bereczky-rendben típusa gyűjtőpontjai között Csókát is nyilvántartják.

Gyűjtés: Vlasity Károlyné (50), Padé/Mohol, 1978, Burány B.
Típus: Bereczky 1428/A (2316), Járdányi I. 104.

■ ■ ■

N 3.

A csókaji kertők alatt

♩ = 85

A csó - ka - ji ker - tők a - latt

De sok gya - log - ú - tak van - nak.

Egy - gyet az én ró - zám csi - nát,

A - mi - kó' még hoz - zám ē - járt.

Vót szeretóm, öt is, hat is,
Most jó vóna csak egy vak is,
Nem böcsűtem az ötöt, hatot,
Mögböcsűnék most egy vakot.

A régi és az új stílus határmezsgyéjére sorolható dallam. Járdányi Pál típusrendjében a régi stílushoz sorolja. Bodor Anikó így jellemzi: „Még nem visszatérő szerkezet, de kupolás vonalvezetésében is új stílusú dallamokra emlékeztet... Egyike azoknak a nem új stílusú daloknak, melyek kivételesen még ma is kedveltek.”

Gyűjtés: Csomor Istvánné (66), Zenta, 1971, Bodor G.

Közlés: VMND III. 130.

Típus: Járdányi I. 199.

■ ■ ■

N 4.

Kis csókaji lány, mikó' hozzád jártam

♩ = 82

- Kis csó - ka - ji lány, mi - kó' hoz - zád jár - tam,

Ab - la - kod - nál de so - kat mög - áll - tam,

Kér - dőd mög a mus - kát - li - vi - rá - got,

Hány szép éc - ca - kát tő - töt - tem el ná - lad!

Este, este van, este akar lönni,
 Ez a kislány haza akar mönni.
 Hazamönni, de nincs kísérője,
 Ékíséröm én, löszök szeretője.

Az érett új stílus egyik legnépszerűbb – slágernek is nevezhető – dallama. Lakodalmakban, mulatáskor általánosan éneklék a *Szépen úszik a vadkácsa a vízen* szöveggel. A csókai változat dallamrajza a Bereczky-rend 962/1496-os dallamához áll legközelebb.

Gyűjtés: Keszég Simon (72), Kanizsamonostor, 1993, Varga A.

Közlés: VMND III. 30.

Típus: Bereczky 962/G (1496), Járdányi II. 103.

N 5.

Kis mokrinyi kertők alatt

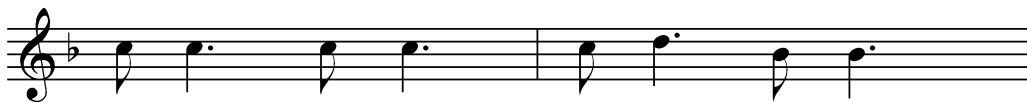
♩ = 114

Kis mok - ri - nyi ker - tők a - latt,

Ó, jaj, ja - ja - ja - jaj, ja - jaj, jaj,

Fo - lyik a sze - re - lőm - pa - tak,

Ó, jaj, ja - ja - ja - jaj, jaj, jaj.

Aki abbú' vizet iszik,
Ó, jaj, ja-ja-ja-jaj, ja-jaj, jaj,
Babájátú' elbúcsúzik,
Ó, jaj, ja-ja-ja-ja, jaj, jaj!

Én is abbú' vizet ittam,
Ó, jaj, ja-ja-ja-jaj, ja-jaj, jaj,
A babámtú' elbúcsúztam,
Ó, jaj, ja-ja-ja-ja, jaj, jaj!

Rögzült féldallam. Eredetileg *A bárnai kertek alatt* dal harmadik-negyedik sorából önálló sodott szótagbővüléssel. Ebben a formában azonban négy soros, ereszkedő dallamvonalú, régi stílusú szerkezetként is értelmezhető. Fríges zárata még inkább régies dallamérzetet kölcsönöz. Ez a változat még nincs publikálva.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (70), Csóka, 1980, Kónya S.

Típus: Járdányi II. 46.

N 6.

Ha lösz pénzöm, vőszök lovat, de fakót

♩ = 105

Ha lösz pénz - zöm, vő - szök lo - vat, de fa - kót,
 Fő - szán - ta - tom a csó - ka - j! ha - las - tót.
 Ma - ga - mat is be - le - ve - tőm vi - rág - nak,
 A - ki sze - ret, maj' le - sza - kajt ma - gá - nak.

Lám, én lészakajtottam a legszöbbit,
 Az én rózsám nem szeret már engömet.
 Mit bánom én, ha szeret is, ha nem is,
 Mögélek én mán ezután magam is!

Nincsen kedvem, mer' elvitte a fecske,
 Egy magos jegenyefára letötte.
 Maj' lösz kedvem, visszahozza a szélvész,
 A Tiszábú' maj' kifogja a révész.

Dallamtípusa megegyezik az N 50., az F 25. és az F 31. számú dalokkal. Ebben a szövegkörnyezetben a „halastó fölszántása” elgondolkodtató költői kép, szerelmi szimbólumként is értelmezhető.

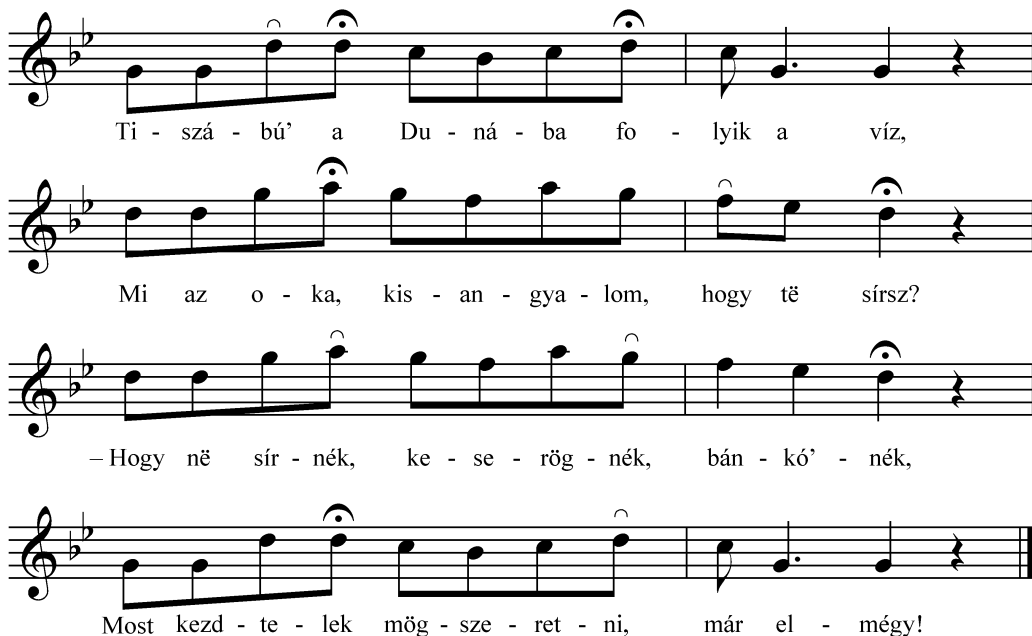
Gyűjtés: Banka János (45), Csóka, 1965, Burány B.
 Közlés: VMND I. 184.
 Típus: MNT VIII. XLIX, Járdányi I. 66.

■ ■ ■ II. TISZÁS DALOK: 7–15. SZ. ■

N 7.

Tiszábú' a Dunába folyik a víz

Parlando ♩ = 75

Ti - szá - bú' a Du - ná - ba fo - lyik a víz,

Mi az o - ka, kis - an - gya - lom, hogy tē sírsz?

– Hogy ně sír - nél, ke - se - rög - nél, bán - kó' - nél,

Most kezd - te - lek mög - sze - ret - ni, már el - mégy!

Mi az oka, hogy a Tisza befagyott?
 Mi az oka, hogy a rózsám éhagyott?
 Szokása ja Tiszának a befagyás,
 A legénynek a szeretőéhagyás.

Mögúntam mán ezt a legényt szeretni,
 A gyűrűjét az ujjamon visēni.
 Hogyha égyün csütörtökön, mögmondom,
 Köszönöm a hűségödet galambom!

Darumadár magasan száll, szépen száll kezdetű szöveggel az Alsó-Tisza-vidék egyik legerterjedtebb új stílusú népdala. Magasra ívelő dallama mellett különlegessége 5/8-ba hajló lassú, feszes ritmusa. Távolabbi változatát Bartók Béla jegyezte le 1906-ban Horgoson.

Gyűjtés: Sziveri Mária (74), Rábé, 1993, Varga A.

Közlés: VMND I. 136.

Típus: Bereczky 286/B (444)

N 8.
Szélös Tisza vize

♩ = 86

Szé - lös Ti - sza vi - ze,
Kes - köny pal - ló raj - ta.
- Nő mönj a' - ra, ked - ves ró - zám,
Mer' lő - e - söl rú - la.

- Nem esők, nem esők	Szerelöm, szerelöm,	Mindön fatetejön,
A Tisza vizébe.	Átkozott gyötrelöm,	Diófalevelön,
Inkább esők, kedves rózsám,	Miér' mög nem is termötté'	Hogy leszakajthatott vóna,
Véled szerelömbe.	Mindön fatetejön!	Mindön szögény legény.

Elveszett a lovam citrusfa erdőben szöveggel ismert, régi stílusú, ötfokú dallam. Dallama megegyezik az F 28. számú dallal.

A szöveg más dallamhoz kapcsolódva szerepel az SZN 39. szám alatt.

Gyűjtés: Mihók Antal (71), Egyházaskér 1968, Paksa K.

Közlés: VMND I. 195.

Típus: Járdányi I. 65.

N 9.

Túl a Tiszán fehér kendő intöget

♩ = 93

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and folk-like, with a tempo marking of quarter note = 93. The lyrics are written below the notes.

Túl a Ti - szán fe - hér ken - dő in - tö - get:

– Gye - re á - tal, é - dős ró - zsa - m, ha lö - het!

– Á - tal - mőn - nek, de a ré - vész nem visz át,

Így hát, ró - zsa - m, nem ő - lel - jük mög egy - mást!

A Tiszának aranybetű a neve,
Írígymnek száradjon lő a nyelve!
Írígymnek nem kívánok ögyebet,
Sose lássa mög a csillagos eget!

Többnyire katonaszövegekkel éneklük, mint például az F 14. dal esetében. Itt lírai dal. Kupolás dallamíve dacára, vissza nem térő sorszerkezetének köszönhetően Járdányi Pál a régi stílusú dallamok közé sorolta.

Közlés: VMND I. 32.

Típus: Járdányi I. 223.

N 10.

Ezt a kislányt viszi ja víz, viszi

♩ = 122

Ezt a kis - lányt vi - szí ja víz, vi - szí,

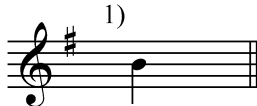
Sze - re - tő - je az ab - lak - bú né - zi.

– Ked - ves ró - zám, ne hagy - já' jē - vin - ni,

Gyön - ge tes - tőm a ha - lak - nak mög - őn - ni!

2., 4. vsz.

Cukros zabot adtam a lovamnak,
Jó éccakát mondtam a rózsámnak.
Mondtam néki olyan jó éccakát,
Kedves rózsám, felejtünk el egymást!

A legénynek mit ér a legénység,
Ráfér arra mindön szömtelenség.
A babáját éviszi ja bálba,
Mássa' táncol, hogy törjön ki ja lába!

Északadt a ráncos csizmám szára,
Étáncútam a csókaji bálba.
Lössz még annak sarka is, talpa is,
Lössz szeretőm szőke is, barna is.

Csókai mulatások kedvelt friss dallama. Népies műdal eredetű dallamtípus, a dūr ereszkedő dalok rétegébe tartozik. Járdányi *Magyar népdaltípusok* II. kötete végén, a függelékben említi. Lakodalmas szöveggel az N 43. szám alatt található.

Gyűjtés: Juhász Istvánné (64), Algyő, 1952, Olsvai I.

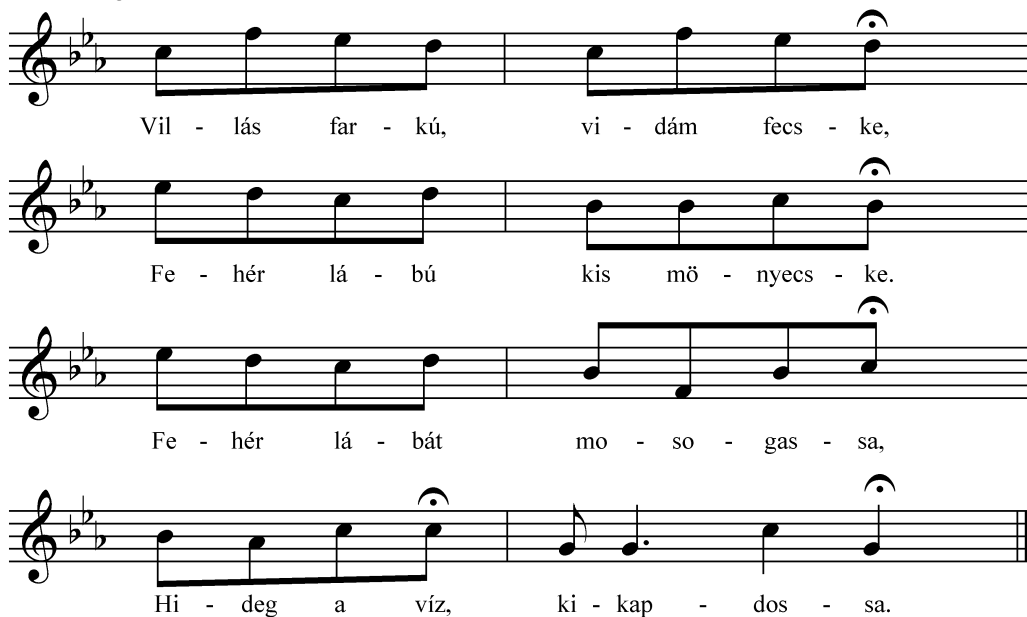
Közlés: VMND III. 33, SZN IV. 38.

Típus: Járdányi II. 174.

N 11.

Villás farkú, vidám fecske

Parlando ♩ = cca 110

Vil - lás far - kú, vi - dám fecs - ke,
Fe - hér lá - bú kis mö - nyecs - ke.
Fe - hér lá - bát mo - so - gas - sa,
Hi - deg a víz, ki - kap - dos - sa.

Könnyű apró halat fogni,
Nehéz a szálkátul önni.
Könnyű szeretőt tartani,
De nehéz tüle mögválni.

Kis ambitusú, régi stílusú dallam. Elsősorban *Mónár Anna balladája* címmel ismert az erdélyi dialektusban. A *Könnyű apró halat fogni* kezdetű szöveg ezzel a dallammal párosulva nem szerepel kiadványokban.

Gyűjtés: Nagy Mihályné (65), Tápé, 1949, Waldmann J.

Közlés: SZN: IV. 62.

Típus: Járdányi I. 110.

N 12.

Hej, halászok, halászok

♩ = 76

1)

– Hej, ha - lá - szok, ha - lá - szok,

Mő - re mén a ha - jó tok?

– Tö - rök - ka - ni - zsa fe - lé,

Vi - szí a víz lő - fe - lé.

1)

3–4. vsz.

– Hej, halászkok, halászkok,
Mit fogott a hálótok?
– Nem fogott az ögyebet,
Vörös szárnyú keszegöt.

– Hát a keszeg mit öszik,
Ha ja hálóba tőszik?
– Nem öszik az ögyebet,
Petrezselyömgükeret.

– Hej, halászkok, halászkok,
De szennyes a gatyátok,
Talán nincsen babátok,
Aki mosson rējátok?

Változatai jól kirajzolják a népi dallamízlés változását, a régies fríg hangsor az újabb moll hangsorra való átértelmezését. Járdányi típusrendjében a régi stílus (I. kötet) végén, mintegy függelékszerűen jelzi a dallam régies, de már az új stílus felé mutató jellegét (átmeneti réteg). Dobszay László népdalkatalógusában feltételezi, hogy népies műdalból ered, és újabb terjesztés (iskola, rádió) hatásait valószínűsíti (Dobszay).

A látótérbe került szövegek arról tanúskodnak, hogy Törökkanizsa neve nehezen cserélhető föl más helynevekkel.

Gyűjtés: Sós Mihályné (55), Törökkanizsa, 1973, Burány B.

Közlés: SZN IV. 115.

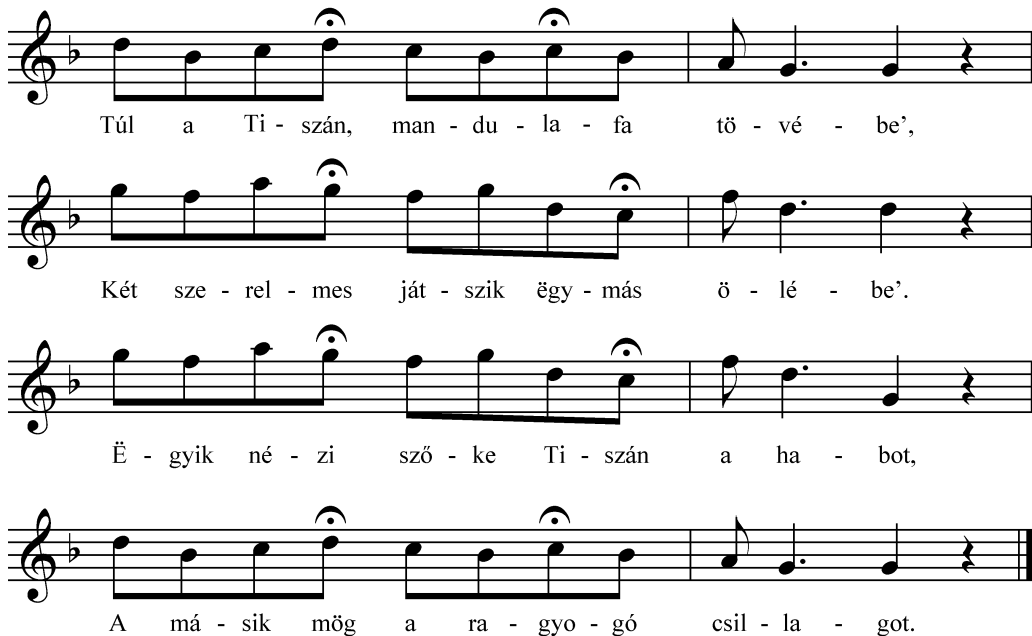
Típus: Járdányi I. 197.

N 13.

Túl a Tiszán, mandulafa tövébe

Poco Rubato ♩ = 77

Túl a Ti - szán, man - du - la - fa tö - vé - be',

Két sze - rel - mes ját - szik egy - más ö - lé - be'.

E - gyik né - zi szó - ke Ti - szán a ha - bot,

A má - sik mög a ra - gyo - gó csil - la - got.

Bodor bárány évesztötte az anyját,
Ez a legény nem találja ja párját,
Bárcsak éngöm választana párjának,
Hálát annék a mönnyeji Atyának.

Az Alsó-Tisza-vidéken népszerű új stílusú népdal aszimmetriába hajló lüktetésben. Ritmikai rokon a *Darumadár szépen szól* és a *Kedves babám, nem tudom, mi van veled* a Galga-vidékről. Dallami megfelelője, a Bereczky-rendben a 496. dallampélda csókai gyűjtőponttal adatolva is megtalálható.

Gyűjtés: Kiss Istvánné (26), Csóka, 1971, Burány B.

Közlés: VMND I. 92.

Típus: Bereczky 326/A (496)

N 14.

Lēfelé folyik a Tisza

♩ = 100

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and folk-like, with a tempo of 100 beats per minute. The lyrics are written below each staff.

Lē - fe - lé fo - lyik a Ti - sza,
Nem fo - lyik az so - ha visz - sza.
Raj - tam van a ba - bám csók - ja,
Ha saj - náj - ja, vő - gye visz - sza!

Ha sajnálja, vőgye vissza,
Nem vagyok én rászorú'va,
Visszajadom csókjaidat,
Éfelejtöm szavaidat.

Ház tetején gólyafészök,
A legénynek sose hiszök,
Mer' a legény lejánycsaló,
Mind akasztófára való.

Öregasszony nem jó zsáknak,
Sē abrakos tarisznyának,
Likes-lukas a feneke,
Kihullik a zab belőle.

Észak-Bánátban az egyik legnépszerűbb régi stílusú giusto dallam. Mulatósan (félíg kötetlen ritmusban), de csárdásnak is szívesen éneklük *Kutyakaparósi csárda* vagy *Diófán csörög a szarka* kezdetű szövegekkel. Az *Öregasszony nem jó zsáknak* kezdetű tréfás szöveggel még nem jelent meg gyűjteményben.

Gyűjtés: Cára Istvánné (30), Csóka, 1952, Burány B.

Közlés: VMND I. 76.

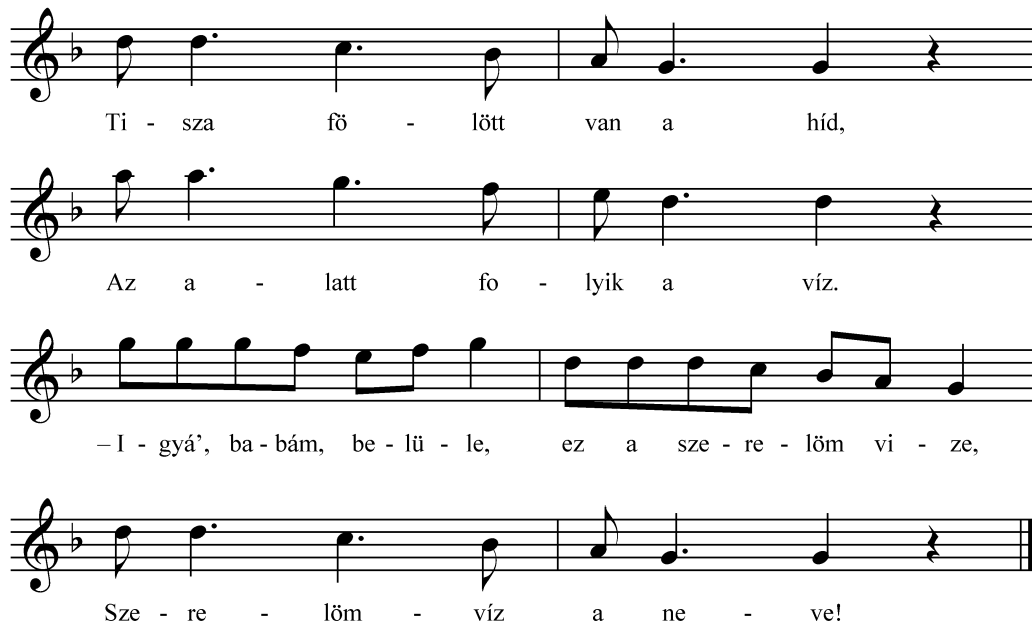
Típus: Járdányi I. 127.

N 15.

Tisza fölött van a híd

♩ = 107

Ti - sza fö - lött van a híd,

Az a - latt fo - lyik a víz.

- I - gyá', ba - bám, be - lü - le, ez a sze - re - lőm vi - ze,

Sze - re - lőm - víz a ne - ve!

Szödörinda levele,
Édös a cukor leve.
Olyan édös, mind a méz, ki kit szeret, arra néz,
Szödörinda levele.

- Tisza-parti kisléjány,
Gyere átal a Tiszán!
- Gyere átal a Tiszán, mögcsókollak a partján,
Tisza-parti kisléjány!
- Átalmönnék a Tiszán, de a révész nem visz át,
Tisza-parti kisléjány!

■■■

Kiforrott, érett új stílusú dallam. 7, 7, 14, 7 szótagszámmal különleges strófaszerkezet. Akár ötsoros strófaként is értelmezhető. Közeli variánsát a *Szögedi nemzet* harmadik kötetében IV/146. szám alatt találhatjuk, ám ott a harmadik sor szótagszámbővülése megtartja negyedes mozgását.

Gyűjtés: Kónya Maris (17), Sándorfalva, 1923, Csikesz L.

Közlés: SZN IV. 146.

Típus: Bereczky 413, Járdányi II. 9.

■■■

■ III. RÉVÉSZEK NÓTÁJA: 16. SZ. ■■■

N 16.

Révészök, révészök

Parlando ♩ = 78

- Ré - vé - szök, ré - vé - szök,

Szép ne - vű em - bö - rök,

Vi - gye - tök á - tal a ví - zön,

Vi - gye - tök á - tal a ré - vön!

- Nem löhet, angyalom,
Nem löhet, galambom,
Nagy a Tisza vize árja,
Kisodor a ladikábú'.

- Van egy zsák aranyom,
Azt is néktök adom,
Vigyetök által a vízön,
Vigyetök által a révön!

- Nem löhet, angyalom,
Nem löhet, galambom,
Nagy a Tisza vize árja,
Kisodor a ladikábú'.

- Van egy szép leányom,
Azt is néktök adom,
Vigyetök által a vízön,
Vigyetök által a révön!

– Átviszünk, angyalom,
Átviszünk, galambom,
Magos lőtt a ladik orra,
Nem mögy át a szotyé¹ rajta!

A Zobor-vidéktől Moldváig elterjedt *Rákóczi révész*em nóta észak-bánáti változata. A dallamelképzelés, egy kvintről indító, lefelé mozgó, legtöbbször frígesen záró zenei gondolat a középkorig vezethető vissza egyházi énekekben, de más népeknél (francia, lengyel, cseh) is nyomára bukkantunk balladadallamként. Révész szövege jelképes értelmű, bár a Tisza mentén élőknek konkrét jelentéssel bírhat. Vargyas Lajos balladákat összefoglaló művében számon tartja csókai és egyházaskéri adatát (Vargyas).

Gyűjtés: Jasura Józsefné (63), Csóka, 1968, Paksa K.
Közlés: VMND II. 43.

¹ Jeges folyóvíz

N 17.
Erdőbe' lakok én

Parlando ♩ = 75

– Er – dő – be' la – kok én,

Ke – ress föl, an – gya – lom!

Csak a pa – tak vi – ze

Su – ho – gá – sát hal – lom.

– Jó estét, jó estét,
Mi bajod érkezött,
Talán a vacsorád
Nem jó ízledött?

– Nesze, egy kulacs bor,
Igyál hát belüle,
Bánatos szívedet
Vigasztald mög tüle!

– Sajnáltalak, babám,
Mikó' mögcsaltalak,
De mán a jóisten
Viselje gondodat!

– A vacsorám ahogy
Ízelődött vóna,
Bánatos a szívem,
Kétfelé hasíjja.

– Nem köll a tő borod,
Csak iszogasd magad,
Ha nem sajnáltad a
Szép szűz lányságomat!

– Aludj, szép babuskám,
Csókolom a szádat,
Verje mög az isten
Az édesapádat!

Jellemző észak-bánáti dallam. Gyakrabban a *Sárig hasú kígyó* ballada szövegével éneklük.

Gyűjtés: Törtei Istvánné (60), Csóka, 1962, Burány B.

Közlés: VMND II. 8.

Típus: MNT VIII. XXXVIII.

N 18.
Amoda szógálok

Parlando ♩ = 84

A - mo - da szó - gá - lok,

Ma - ros vi - ze mel - lett,

Csi - kó - kat ő - ri - zők

Csa - ba kút - ja mel - lett.

Möggöttem lovam
Jegőnye ágáho',
Léheverődtem a
Lovam árnyékáho'.

– Mérges sátánkígyó
Bújt a gelebömbe,²

Vödd ki, édesapám,
Hogyha nem félsz túle!

Szüvem szoringassa,
Piros véröm szíjja,
Gyöngé derékamat
Kétfelé szakíjja.

² A viselt ing visszahajtott alja. Az így fölhajtott ruhaneműbe rakott dolgok helye. Pl: gelebibe vitte az almát.

– Inkább möglöszök én
 Egy szép fíjam né'kül,
 Egy szép fíjam né'kül,
 Mint fél karom né'kül!

* Eredj el anyádhon,
 Majd talán kivöszi!
 (* *A III–IV. dallamsorra*)

– Mérges sátánkígyó
 Bújt a gelebömbe,
 Vödd ki, édösanyám,
 Hogyha nem félsz túle!

Szüvem szoringassa,
 Piros véröm szíjja,
 Gyöngé dörékamat
 Kétfelé szakíjja.

– Inkább möglöszök én
 Egy szép fíjam né'kül,
 Egy szép fíjam né'kül,
 Mint fél karom né'kül.

Eredj a rózsádhon,
 Majd talán kivöszi,
 Hogyha ja kezejit
 Tüled nem kíméli!

– Mérges sátánkígyó
 Bújt a gelebömbe,
 Vödd ki, édös rózsám,
 Hogyha nem félsz túle!

Szüvem szoringassa,
 Piros véröm szíjja,
 Gyöngé dörékamat
 Kétfelé szakíjja.

Nyútt a gelebibe,
 Vötte ki belüle,
 Vágta az ajtóhon,
 Pénz csordult belüle.

– Szödd föl, édös rózsám,
 Fehér kötényödbbe,
 Jó lösz az minékünk,
 A mi esküvönkre!

Szövegének eredete az antik görög korig, Alkésztisz legendájáig visszavezethető. A középkortól a szeretet próbája Európa-szerte elterjedt balladatípus. Sorvégzői alapján a sirató stílussal mutat rokonságot. Bodor Anikó XVI. századi históriás énekekkel veti össze. (Az Árgirus nóta dallama környékünkön. *Híd*, 1977. 1. sz.). Csókáról az 1905-ben született Barát Györgyné Fehér Máriától közölve *A Magyar Népzene Tára* VIII. kötetében.

Gyűjtés: Korponai Mihályné (48), Csóka, 1953, Burány B.
 Közlés: VMND II. 39, MNT VIII. 167.
 Típus: MNT VIII. XXXVII.

■ ■ ■

N 19.

Kihajtottam én a libám

♩ = 84

Ki - haj - tot - tam én a li - bám

Szép ződ pá - zsit - ra,

Á - ra gyütt a bí - ró fi - ja,

Mög - ha - ji - gá' - ta.

– Ne hajigáld, bíró fíja,
Az én ludamat,
Mer' elmögyök a bíróhoz,
Bépanaszollak!

– Adjon isten szép jó napot
Bíró uramnak!
– Adjon isten, szép Iluskám,
Mondd, hogy mi bajod!

– Kelmed fíja agyonütte
Az én gúnárom.
– Mögfizetem gúnárod, az
Árát mögadam.

– A fejjé', a nyakájé'
Aranytrombitát,
A szárnyájé', két lábájé'
Két aranykanált.

■ ■ ■

A szívijé', a májájé'
Két aranyalmát,
Hátul legyező farkájé'
Egy szép aranytált.

Akasztófát állíjatok
Bíró fijának,
Akasztófa olyan lögyön,
Mind kinyílt rózsza!

Akasztófa olyan lögyön,
Mind kinyílt rózsza!
A két karom szép karfája,
Az akasztófa!

Szövege elképzelhetően műköltészeti gyökerekből sarjadt. Dallama a párosító énekek műfaja felé mutat. Vargyas Lajos nem találja a gunaras lány megfelelőjét más népeknél (Vargyas). Az alaphelyzet: két szerető szimbólumokkal elmesélt, játékos története. Más cselekménnyel, laza párhuzamként ez a gondolatsor az olaszoknál, franciáknál és dán földön lelhető föl.

Gyűjtés: Barátné Csanád Margit (28), Csóka, 1968, Paksa K.

Közlés: VMND II. 49.

Típus: Járdányi I. 204.

■ ■ ■

N 20.

Kéretik a nénémet egy királylegénynek

♩ = 98

Ké - re - tik a né - né - met egy ki - rály - le - gény - nek,
 Én - gö - met is ké - ret - nek egy ka - nász - le - gény - nek.
 Ó, ja - ja - jaj, ja - ja - jaj, egy ka - nász - le - gény - nek,
 Ó, ja - ja - jaj, ja - ja - jaj, egy ka - nász - le - gény - nek.

Viszik már a nénémet aranyos hintóba',
 Éngömet is visznek már egy rossz talyicskába,
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy rossz talyicskába,
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy rossz talyicskába.

Kísérik a nénémet szép muzsikaszóva',
 Éngömet is kísérek egy nagy bunkósbotta',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy nagy bunkósbotta',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy nagy bunkósbotta'.

Ötetik a nénémet aranyos tányérbú',
 Éngömet is ötetnek, a disznóvályúbú',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, a disznóvályúbú',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, a disznóvályúbú'.

■ ■ ■

Fektetik a nénémet tornyos nyoszolyába,
 Éngömet is fektetnek a disznó óljába,
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, a disznó óljába,
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, a disznó óljába.

Kötik föl a nénémet szép muzsikaszóva',
 Éngömet is kötenek egy nagy bunkósbotta',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy nagy bunkósbotta',
 Ó, ja-ja-jaj, ja-ja-jaj, egy nagy bunkósbotta'.

Klasszikus balladáink szöveg- és dallamtípusai kiterjedt európai rokonságrendszerrel rendelkeznek. A kétféle menyasszony szövegtípus meglehetősen egyedülálló Európában. Vargyas Lajos tárgyilagos tömörséggel írja: „Szövegösszefüggés más balladákkal: nincs.” (Vargyas). Dallama kanásztáncritmusú, ereszkedő, régi stílusba illeszkedő dallam.

Leggyakrabban háromsoros, de a csókai variánsokban a harmadik sor az ötödik fokon zár, ismételve az első fokon zár. Így a hangszeres zenei építkezés ügyes fogásával négy-sorossá bővült. A *Vajdasági magyar népdalok* II. kötete szerint nálunk csak Bánátban gyűjtötték föl ezt a vígballadát.

Gyűjtés: Sós Mihályné (59), Törökkanizsa, 1977, Burány B. – Gubás J.

Közlés: VMND II. 47.

Típus: vö. MNT VI. I. 27., 143–145.

■ ■ ■ V. PÁROSÍTÓK: 21–23. SZ. ■

N 21.

Ranics Ágnis aranykácsa

♩ = 86

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 86. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below each staff. The lyrics are: Ra - nics Ág - nis a - rany - ká - csa, Buk - do - sik a po - cso - lyá - ba, raj - raj - raj, Ki - ki - bu - kik a part - já - ra A ba - bá - já - nak lát - tá - ra, raj - raj - raj.

Ra - nics Ág - nis a - rany - ká - csa,
Buk - do - sik a po - cso - lyá - ba, raj - raj - raj,
Ki - ki - bu - kik a part - já - ra
A ba - bá - já - nak lát - tá - ra, raj - raj - raj.

A babája ha azt látja,
Harmadnapos hideg rázza, raj-raj-raj,
Az a hideg olyan hideg,
Csittög-csattog, mint az üveg, raj-raj-raj.

Ütemváltó régi stílusú dallam. Típusa elsősorban Dél- és Nyugat-Dunántúlon népszerű.
Párosító szöveggel a szögedi nagytájról is dokumentált.

Gyűjtés: Horváth Istvánné (78), Rösztke-Szentmihálytelek, 1965, Sárosi B.

Közlés: SZN IV. 4, MNT VII. 30.

Típus: MNT VII. XV.

N 22.

Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi

♩ = 86

Ez a kis - lány azt hi - szí, azt hi - szí, azt hi - szí,

A ba - bá - ja ē - vő - szí, ē - vő - szí, ē - vő - szí.

Nē hidd, kis - lány e - lö - re, e - lö - re, e - lö - re!

Sēm - mi sē lösz be - lü - le, be - lü - le, be - lü - le!

Az én babám karjái, karjái, karjái,
Nem akarnak hajlani, hajlani, hajlani.
Mög köll annak hajlani, hajlani, hajlani,
Ha mög akar ölelni, csókóni, csókóni.

A csókai változatnak egyedi különlegessége a magasról (oktávról) indító kezdő- és zárósor. Bereczky János jegyzete szerint eredetileg párosító (kidaloló) dal. Számos gyűjtésnél a „barna kislány” vagy az „ez a kislány” és a „szeretője” helyett konkrét nevek szerepelnek. Talán ennek okán is egykor igen népszerű volt, általánosan elterjedt új stílusú dallam.

Gyűjtés: Terhes Ferencné (49), Szőreg, 1949, Ökrös.

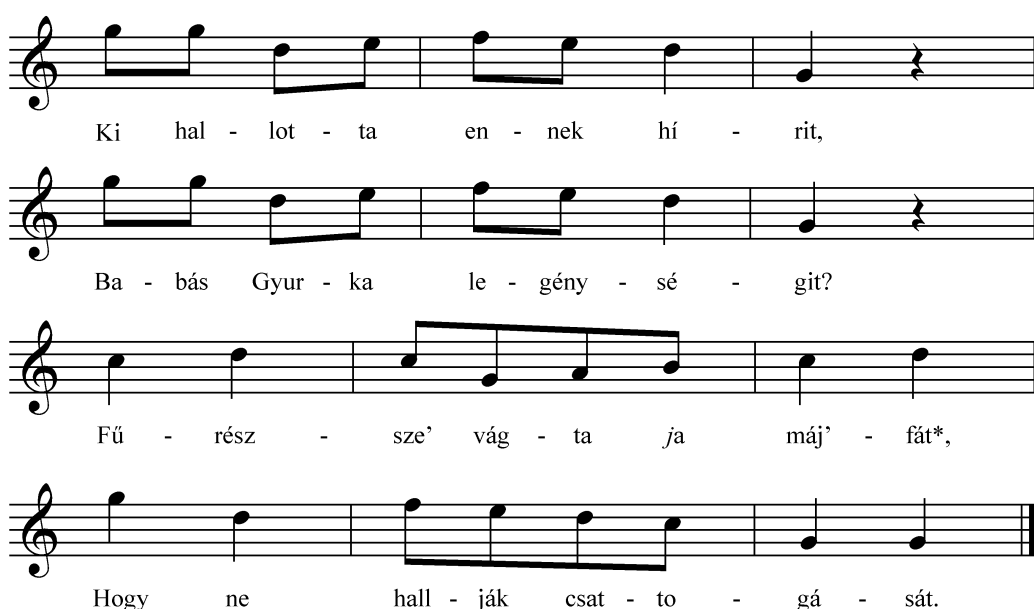
Közlés: SZN IV. 193.

Típus: vö. MNT VI. I., Bereczky 1040 (1639), Járdányi II. 49.

N 23.

Ki hallotta ennek hírit

♩ = 88

Ki hal - lot - ta en - nek hí - rit,
Ba - bás Gyur - ka le - gény - sé - git?
Fű - rész - sze' vág - ta ja máj' - fát*,
Hogy ne hall - ják csat - to - gá - sát.

Főveti a bal vállára,
Viszi Julis ablakára.
– Kelj föl, Julcsa, itt a máj'fa,³
Jó éccakát, vigyázz rája!

Fölkel Julis az ágyábú',
Kendőt keres sifonyérbú'.
– Édösanyám, hun a kendőm?
Babás Gyurka a szeretőm.

Dallama a Kodály-Vargyas-példatár 82. kottájával azonosítható. Szövege Burány Béla *Hallották-e hírét?* 203., illetve Bodor Anikó *Vajdasági magyar népdalok* III. 19. dallamára közölve. Érdekesség, hogy a szövegben szereplő Babás Gyurka már Kálmány Lajos 1878-as gyűjtésében is szerepel.

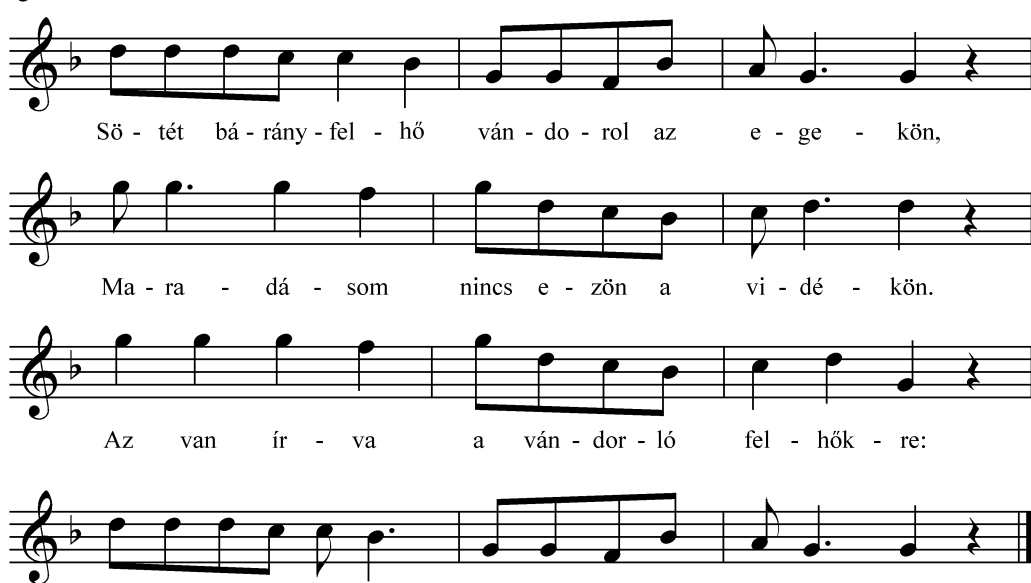
Gyűjtés: Banka János (33), Csóka, 1953, Burány B.
Közlés: VMND III. 19.
Típus: vö. MNT III/A: 31j.

³ Májusfa

N 24.

Sötét báránylegő vándorol az egeken

$\text{♩} = 71$

Sö - tét bá - rány - fel - hő ván - do - rol az e - ge - kön,
 Ma - ra - dá - som nincs e - zön a vi - dé - kön.
 Az van ír - va a ván - dor - ló fel - hők - re:
 Sze - ret - te - lek, ba - bám, ē kő' vál - ni ő - rök - re.

Nagy búbanat érte szombaton a szívemet,
 Más ölibe láttam a kedvesömet.
 Még akkó' sē hittem vóna valóba,
 Hogy nē mönnek, babám, véled a kézfogóra.

Széles körben elterjedt, szép pentaton fordulatot tartalmazó új stílusú dallam. Az északi dialektusban igen gyakori. A csókai változat egyedi variáns.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (66), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 130.

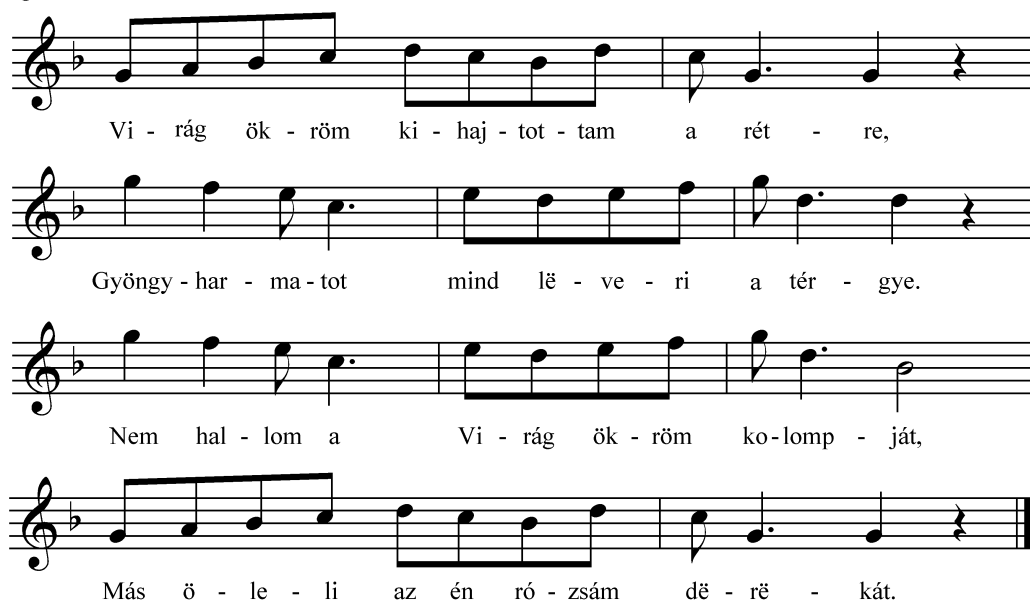
Típus: Bereczky 994/A (1554), Járdányi II. 21.

N 25.

Virág ökröm kihajtottam a rétre

♩ = 75

Vi - rág ök - röm ki - haj - tot - tam a rét - re,
Gyöngy - har - ma - tot mind lē - ve - ri a tér - gye.
Nem hal - lom a Vi - rág ök - röm ko - lomp - ját,
Más ő - le - li az én ró - zsám dē - rē - kát.

Nem jó csillag lött volna énbelülem,
Nem ragyognék olyan szépen az égön.
Éjfél tájba mögkerülném az eget,
Úgy tunnám mög, hogy a rózsám kit szeret.

A Délvidéken ritka az előfordulása. Új stílusú népdal, melynek korai változatai a népies műdal világa felé mutatnak. Távolabbról a *Szép a gyöngyvirág egy csokorba* szöveggel ismert dallam szélső soraira emlékeztet. Szövege első közlés.

Gyűjtés: Kónya Mihály (62), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND III. 139.

Típus: Bereczky 578.

N 26.

Búra, búra, búbánatra születtem

♩ = 94

Bú - ra, bú - ra, bú - bá - nat - ra szü - let - tem,

Nem i - ga - zi é - dös - a - nya ne - velt föl.

Mus - to - ha vót én - hoz - zám a vi - lág is,

Szá - raz ág - ról el - hër - vad a vi - rág is.

Jaj, de bajos egy párnára fekünni,
 De még jobban, ki egymást nem szereti,
 Én sē szeretöm a feleségömet,
 Melléfekszem, búra hajtom fejemet.
 Én mán tudom, mer' régóta próbálom,
 Még az ellenségömnek sē kívánom.

Ereszkedő dallamvonala a kvintváltás sorszerkezeti megoldásait mutatja. Jellemző alföldi, dél-alföldi dallam. Jelen szövegek nincsenek publikálva ezzel a dallammal.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (66), Csóka, 1976, Kónya S.
 Közlés: VMND I. 126.
 Típus: MNT VI. XIV.

N 27.

Sej, Hortobágyon mögszólalt a harang

♩ = 80

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 80. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below each staff. The lyrics are: 'Sej, Hor - to - bá - gyon mög - szó - lalt a ha - rang, Húz - za jaz - tat há - rom fe - hér ga - lamb. Azt ve - ri mind a két ó - da - lá - ra, Sej, ti - jed lö - szök, ba - bám, nem - so - ká - ra.'

Sej, Hor - to - bá - gyon mög - szó - lalt a ha - rang,
Húz - za jaz - tat há - rom fe - hér ga - lamb.
Azt ve - ri mind a két ó - da - lá - ra,
Sej, ti - jed lö - szök, ba - bám, nem - so - ká - ra.

Sej, arra alá dörög az ég alja,
Haragszik a rózsám édesanyja.
Ha haragszik, nem töhetök rúla,
Sej, úgyszé löszök a fíjájé soha.

Vidékünkön kissé szokatlan a Hortobágy megéneklése. A szöveg talán a dal földrajzi származására is utal.

Gyűjtés: Tóth Antal (55), Csóka, 1975, Kónya S.

Közlés: VMND III. 26.

Típus: Járdányi II. 30.

N 28.

Sej-haj, harmatos a kukorica levele

♩ = 94

Sej - haj, har - ma - tos a ku - ko - ri - ca le - ve - le,

U - tó - já - ra vó - tál ná - lam az es - te,

U - tó - já - ra fog - tad aj - tóm hú - zó - ját.

Sej - haj, ad - jon is - ten ba - bám, sok jó éc - ca - kát!

Sej-haj, harmatos a kukorica levele,
Mihánt elmégy, mindjár' el vagy felejtve.
Kikísérlek, nyitva hagyom az ajtót,
Sej-haj, várom azt a hű szeretőt, aki vót.

Ebben a változatban pentaton ízeket hordozó, igen változatos szövegekkel társuló, általánosan elterjedt dal. Nagy ambitusú, nagy szótagszámú, új stílusú dallam. Bereczky 1439/2338., illetve Járdányi II. 107. típusaként határozhatjuk meg.

Gyűjtés: Benák Margit (74), Egyházaskér, 1975, Kónya S.

Közlés: VMND I. 99.

Típus: Bereczky 1439/A (2336), Járdányi II. 107.

N 29.

Kék ibolya bűnnek hajtja ja fejét

♩ = 128

The musical score is written on four staves in G minor (three flats). The tempo is marked as 128 beats per minute. The lyrics are written below each staff, with syllables aligned under the notes. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some dotted rhythms.

Kék i - bo - lya bú - nak hajt - ja ja fe - jít,
Ha jaz ég - bú' nem lo - csol - ják a tö - vit.
Szállj lë har - mat, kék i - bo - lya tö - vé - re!
Most ta - ná - tam egy i - gaz sze - re - tö - re!

– Kék ibolya, ha lëszakajtanálak,
Mit szóná' tē, babám, ha elhagynálak?
– Azt mondanám, verjön mög a Teremtő,
Sosë vótá' igaz szívű szerető!

Ez a dallamváltozat nem más, mint az *A szögedi halastó* ugrós dallam lelassult és kiszélesedett (augmentálódott) változata. A pergő nyolcadok kétszer olyan hosszú negyedekké váltak. Az új stílus ritmusvilága hatott a régi stílusra, majd elvariálódással új típust hozott létre, mint például az MNT VI. XIV. típusa. Ebben a változatban dallama *A Magyar Népzene Tára* X. kötetének CXXIV. típusát gyarapítja.

Gyűjtés: Kónya Mihály (62), Csóka, 1976, Kónya S.
Típus: MNT. X. CXXIV.

N 30.

Hervadj, rózsá, hervadj

♩ = 80

Her - vadj, ró - zsa, her - vadj,
 Mer' az e - nyém nem vagy,
 Még az e - nyém, még az e - nyém vó - tál,
 Sej, min - dig pi - ro - sat nyí - lot - tál!

Temető kapuja
 Sarkig ki van nyitva,
 Azon visznek köröszül éngömet,
 Sej, abba a fekete sírba.

– Szödjétök, szödjétök,
 Rúlam a virágot,
 Csak azt az egy fehér liliumot,
 Sej, lányok, lő ne szakajtsátok!

A sírom teteje
 Rózsával van tele,
 Hírósek a kis csókai lányok,
 Sej, rúlam sződik a virágot.

Ha lőszakajtsátok,
 El nő hervasszátok,
 Űtessétök a sírom közepibe,
 Sej, abba a fekete földbe!

Talán legismertebb szövege a *Temető kapuja sarkig ki van nyitva* kezdetű strófa. A népzenei mozgalmak (táncházmozgalom, népdalkörök, citerazenekarok) fölkarolták, közös mulatozásokon szívesen éneklük. Járdányi a féldallamok közé sorolja.

Gyűjtés: Gyetvai Simonné (80), Zenta, 1990, Bodor A. – Németh I. (*Fecskemadár, fecske*).

Közlés: VMND III. 108.

Típusa: Járdányi II. 174.

N 31.

Száraz kútgémre szállt a sas

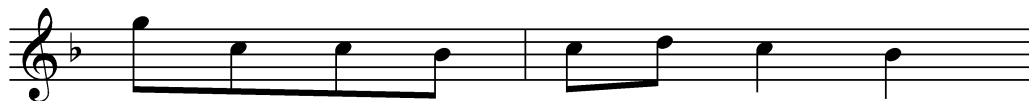
Parlando ♩ = 70

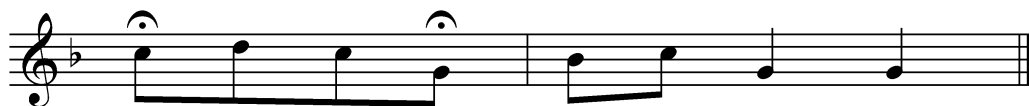
Szá - raz kút - gém - re szállt a sas,

Én - gőm ró - zám, né csa - lo - gass!

Csa - lo - ga - tott én - gőm más is,

Ná - lad, ba - bám, szöbb is, jobb is.

Tudod, babám, tudhatod is,

Vótam igaz, löttem hamis.

Csaltam én mög másokat is,

Hacsak löhet, majd tégöd is.

Ötfokú, ereszkedő, kvintváltó dallam. A régi stílus egyik mintapéldája. Ezt a dallamszerkezetet csuvasoknál, cseremiszeknél, zenei nyelvrokonainknál találhatjuk meg. A Vajdaságban talán a legnépszerűbb régi stílusú, kötetlen ritmusú dallam. Épp ezért rendkívül

sok változatát, pásztor-, betyár-, ivó- és lírai szövegekkel találhatjuk meg. Dallamtípusa megegyezik az F 27. és az F 38. számmal.

Gyűjtés: Banka Mihály (78), Csóka, 1990, Bodor A. – Tripolsky G. – Németh I.

Közlés: VMND II. 168.

Típus: MNT VIII. XLV, Járdányi I. 80.

N 32.

Mind lehulltak a levelek a fáról

♩ = 78

Mind le - hull - tak a le - ve - lek a fá - ról,
So - kat jár - tam kis - an - gya - lom hoz - zá - tok.
De hi - já - ba, nem tud - tál mög - sze - ret - ni,
E - lőbb - u - több ē kő' té - göd fe - led - ni!

Felednék kisangyalom, nem lehet,
A búbanat mögöli ja szívemet.
Be vagy zárva a szívembe örökre,
Tisza vize se moshat ki belőle.

Az egész Kárpát-medencében elterjedt új stílusú népdal. Bereczky János új stílust összegző művében 148 gyűjtőpontról adatolt dallam. Mindazonáltal csókai szövegváltozata ez idáig nincs publikálva.

Gyűjtés: Tóth Antal (56), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 48.

Típus: Bereczky 1328/A (2132), Járdányi II. 84.

N 33.

Az éccaka nem aludtam, mindig fájt a szívem

Az é - ca - ka nem a - lud - tam, min - dig fájt a szí - vem.

Az ha - gyott el, kit sze - ret - tem, ver - je mög az is - ten!

Ho - má - lyo - san sü - tött lő rám a fé - nyös hód - vi - lág,

Sír - va jár el a rá - csos ka - pum e - lőtt az a hun - cut La - ci bő - tyár.

Erdő, erdő, sűrű erdő, benne van egy madár,
Kék a szárnya, sárga ja lába, aranyos a tolla.
Hítt az éngöm utitársnak, el is mögök véle,
Kis Csókába' nincsen olyan legény, kit a szívem szerethetne.

A *Zöld erdőben, zöld mezőben sétálgat egy páva* kezdetű dal ritka, szép változata. Dobszay László ez előző formát műköltési eredetűnek tekinti, ezzel magyarázza csekély variálódását (Dobszay). A csókai változat nem visszatérő sorszerkezete ellenére az új stílus jellemző zenei fordulatait hordozza.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (66), Csóka, 1976, Kónya S.

Típus: Dobszay IV. F 410.

N 34.

Kék pántlika a harisnyám kötője

♩ = 93

Kék pánt - li - ka a ha - ris - nyám kö - tű - je,

Sző - ke le - gén sze - re - tű - nek sē ké - ne!

Még a csó - kom sē vesz - tű - ge - tűm rá - ja,

Az is job - ban rá - il - lik a bar - ná - ra!

Árvacsalán szúrta mög a kezemet,
Barna legény csalta mög a szívemet.
– Barna legény, nē csald mög a szívemet,
Én akarom mögcsalni a tizedet!

Árok, árok, de mély árokba jestem,
Abba estem, kibe nem is reméltem,
De ahogy én az árokbú' kimásztam,
A babámmal többet szóba sē' álltam.

Pentaton alapú új stílusú népdal. *Kimentem a selyemrétre kaszálni* vagy *A bakonyi zöld erdőben születtem* kezdetű szövegekkel közismert az egész Kárpát-medencében.

Gyűjtés: Korponai Mihályné (48), Csóka, 1952, Burány B.

Közlés: VMND I. 103.

Típus: Járdányi II. 10.

N 35.

Barna legény, de göndör a maga bajusza

♩ = 120

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 120. The melody is simple and pentatonic. The lyrics are written below the notes.

– Bar - na le - gény, de gön - dör a ma - ga ba - ju - sza,
Ta - lán bi - zony csók - ra vó - na vá - gyá - sa?
– Gyűj - jön i - de, ül - jön mel - lém csó - kot a - dok én,
Így is, úgy is a ma - ga ba - bá - ja lö - szök én.

Barna kislány bele-belenéz a tükörbe.
 – Édösanyám, jó’ vagyok-é kifestve?
 – Jó’ vagy, lányom, nem látszik mög rajtad a szeplő,
 A kocsmába tē lösző’ vasárnap az első.

Ízes új stílusú népdal. A stílus virágzása idején népszerű lehetett, általánosan elterjedt. Manapság a népzenei mozgalmak nem népszerűsítik, ritkán énekelt dallam. Ebben a változatban első közlés.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (67), Csóka, 1977, Kónya S.

Típus: Járdányi II. 24.

N 36.

Ez a kislány jaj de nagyon szomorú

Ez a kis - lány jaj de na - gyon szo - mo - rú,
 Fe - jin van a möny - asz - szo - nyi ko - szo - rú.
 Mög - állj, kis - lány, mög - bá - nod te e - zö - ket,
 Fő - von - néd a ré - gi vi - se - le - tö - det!

Sír a kislány, ha fölül a kocsira,
Mikó' viszik más idegön faluba,
Hogyné sírna, édesanyját éhagyja,
Szép életit soha vissza nem kapja.

Házunk előtt magosra nőtt a nyárfa,
Édesanyám barna lányát siratja.
Sirathatsz már, édesanyám, éngömet,
Férjhez adtál, de nem tudod, hogy kinek.

Fönn az égön három csillag egy sorba,
Három szeretőm vót neköm, egyforma.
Három közül egy az igaz, a szőke,
Az zárja be bús szivemet örökre.

Bodor Anikó a *Vajdasági magyar népdalok* III. 133. számú dallamaként közli, de nem az összes Csókán ismert szöveggel. Dallamáról megjegyzi: új stílusú dal, melynek közelebbi változatát nem ismerjük. Csókán egykor lakodalmas dalként énekelték.

Gyűjtés: Korponai Mihályné (48), Csóka, 1972, Burány B.

Közlés: VMND III. 133.

Típus: Bereczky 740.

N 37.

Nem messze van ide babám tanyája

Rubato ♩ = 78

Nem mesz - sze van i - de ba - bám ta - nyá - ja,
 I - de lát - szik an - nak az al - ma - fá - ja.
 Bús ger - li - ce szo - kott ar - ra rá - szá' - ni,
 Szép a ba - bám, ne - héz tú - le el - vál - ni.

Mikó' vittek a templomba eskünni,
 Utánam együtt édesanyám siratni.
 – Sirass, anyám, mögsirathatsz éngömet,
 Férfjhoz adtál, de nem tudod, hogy kinek!

Általánosan ismert, sok variánsban és sok szöveggel élő új stílusú dallam. Ütemváltó belső lüktetése (2/4 + 3/4 + 4/4) ritka.

Gyűjtés: Gál András (77), Csóka, 1973, Kónya S.

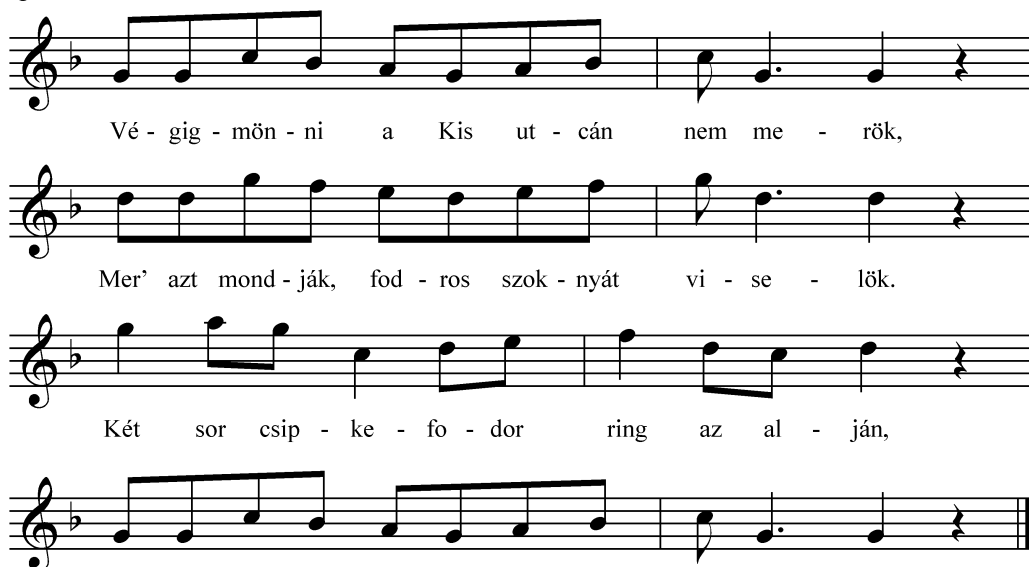
Közlés: VMND III. 135.

Típus: Járdányi II. 83.

N 38.

Végigmönni a Kis utcán nem merök

♩ = 84

Vé - gig - mön - ni a Kis ut - cán nem me - rök,
 Mer' azt mond - ják, fod - ros szok - nyát vi - se - lők.
 Két sor csip - ke - fo - dor ring az al - ján,
 Bar - na le - gény ko - pog - tat az ab - la - kán.

– Barna legény, nē kopogtass, gyere be,
 Ölelőre áll a karom idebe!
 – Gyere be, gyere be, barna babám,
 Nem haragszik tērad az édősanyám!

(Az) Elmúlt hétön selyöm szoknyát
 varrattam,
 Az aljára csipkefodrot rakattam.
 Van neköm szeretőm, egy szép barna,
 Homlokára göndörödik a haja.

Lakodalmakban is sokat dalolt, népszerű új stílusú dallam. Előadásmódja jól példázza a poco rubato – feszes ritmusból a kötetlenbe átváltó – énekes tempót.

Gyűjtés: Tóth Ágnes (58), Csóka, 1953, Burány B.
 Típus: Bereczky 589/A (923), Járdányi II. 45.

N 39.

Nincs édösebb a kadarka szőlőné'

♩ = 80

Nincs é - dö - sebb a ka - dar - ka sző - lő - né',

Nincs ked - ve - sebb az el - ső sze - re - tő - né',

Mer' az el - ső tud i - ga - zán sze - ret - ni, sze - ret - ni,

A má - sik - ka' de so - kat köll szen - ved - ni.

Két szivárvány koszorúzza jaz eget,
 Érabolták tülem a szeretőmet.
 Érabolták tülem azt az égyetlen égyet is,
 Rabolják el a gyászos életömet is!

– Kisangyalom, ha tudtad, hogy nem szeretsz,
 Mé' nem írtá' egy szomorú levelet?
 Tötted vóna ja tábori postára, postára,
 Gyütt vóna ja kis Csóka falujába!

Népszerű új stílusú dal igen sok változatban. Csókai változata több hasonló típus motívumaiból egyedi módon építkezik.

Gyűjtés: Korponai Erzsébet (21), Csóka, 1952. Burány B.

Közlés: VMND I. 139.

Típus: Bereczky 1281 (2159), Járdányi II.102.

■ ■ ■ VII. LAKODALOMHOZ KÖTŐDŐ DALOK: 40–43. SZ. ■

N 40.

Új a kocsim, vasaltatni akarom

♩ = 81

Új a ko - csim, va - sal - tat - ni a - ka - rom,
 Es - kü - vő - re vi - szik az én ga - lam - bom.
 Víg mu - zsi - ka ki - hal - lik a me - ző - re,
 Fáj a szí - vem a ré - gi sze - re - tőm - re.

Fönn a högyön dörög az ég, villámlik.
 – Sijess, kislány, selyömszoknyád mögázik!
 – Nem sijetök, nem árt neköm az eső,
 (A) Selyöm szoknyám nem vősi föl az esőt.

Az új stílus variabilitásának jó példája. A szélső sorok a Járdányi II. 112-es típusának felelnek meg, a középső sorok a Járdányi II. 104-es típusával azonosak. Egy népes szótagszámú család (11,11,11,11) ritka képviselője.

Gyűjtés: Banka Mihályné (50), Csóka, 1965, Burány B.
 Közlés: VMND III. 37.
 Típusa: Bereczky 457.

■ ■ ■

N 41.

Sugár, magos a nyárfa teteje

♩ = 74

Su - gár, ma - gos a nyár - fa te - te - je,

Hal - vány - sár - ga an - nak a le - ve - le.

Én is o - lyan hal - vány - sár - ga va - gyok,

Sej, mi - ó - ta a sze - re - tőm ē - ha - gyott.

Ha elhagyott, hagyjon is örökre,
Nem akasztom magamat föl érte.
Akassza fő' magát, aki akarja,
Sej, egy legényér' nem halok mög soha!

Ejnye, babám, minek vagy, minek vagy,
Hogyha mindig beteg vagy, beteg vagy?
Neköm pedig csak olyan szerető köll,
Sej, ha beteg is, énhozzám keljön föl!

Csókán kedvelik a jellegzetes, nagyon lassú, feszes tempókat. A lakodalmi menetben erre a ritmusra lehetett jóízűen dalolni. Közelebbi változata nem ismeretes.

Gyűjtés: Korponai Mihályné (48), Csóka, 1954, Burány B.

N 42.

Sej, udvaromon áll egy magos nyárfa

♩ = 106

Sej, ud - va - ro - mon áll egy ma - gos nyár - fa,
Jaj, de so - kat mög - áz - tam a - lat - ta.
Mög - á - zott a fe - hér de - lin - ken - döm,
Sej, nem ta - ga - dom, vár - tam a sze - re - tőm.

Sej, cukrot annék annak a madárnak,
Aki kifütyűné a rózsámat.
Olyan szépen ki tudná fütyűni,
Sej, melyik legény melyik lányt szereti.

– Sej, kislány, kislány, göndör hajú kislány,
Jártam hozzád, mindig álmos vótál,
De már mostan kialhatod magad,
Sej, nem ölelöm a karcsú dörékadat.

Közeli dallamvariánsa nem ismeretes. Csókai változat! Ritmusszövege megegyezik a Berenczky-rend 958/A típusának ritmikái szerkezetével. Dallamrajza is rokonítható, ám a csókai kvartál indító szeptimre ugrása teljesen egyedi. Ez idáig nincs publikálva.

N 43.

Este viszik a menyasszony ágyát

♩ = 137

Es - te vi - szik a mēny - asz - szony á - gyát,

Ē - vesz - töt - ték a nyo - szo - lya lá - bát.

Mög - állj, asz - szony, nem fek - sző' jaz ágy - ba,

Míg mög nem lösz a nyo - szo - lya lá - ba.

Ezt a kislányt csak addig szerettem,
Míg a lábárú' lē nem vőhettem,
De mán mostan útad adtam néki,
Ēmöhetsz mán, nem szeret már sēnki.

Cukros zabot adtam a lovamnak,
Jó éccakát mondtam a rózsámnak.
Ű is mondott olyan jó éccakát,
Kedves rózsám, felejtük el ěgymást!

Csókai lakodalmak és multságok kedvelt friss dallama. Népies mődalból eredő dallam-típus, a dūr ereszkedő dalok rétegebe tartozik. Járdányi *Magyar népdaltípusok* II. kötete végén a függelékben említi. Változata az N 10. szám alatt található.

Gyűjtés: Juhász Istvánné (64), Algyő, 1952, Olsvai I.
Közlés: VMND III. 33, SZN IV. 38.
Típus: Járdányi II. 174.

■ ■ ■ VIII. TÁNCDALLAMOK: 44–53. SZ. ■

N 44.

Erre gyere, amőre én

♩ = 140

Er - re gye - re, a - mő - re én,

Majd mög - lá - tod, hun la - kok én.

Fagy - gyú - győr - tyát é - ge - tők én,

Bar - na le - gényt sze - re - tők én.

Bár szeretne, bár elvönne,
Bár piros cipellőt vönne,
Aranycsatost, tizenkettőt,
Mellé hófehér keszkenőt!

Úgy szeretöm az öregöt,
Mind az ökör a töreköt,
Annál jobban az ifiat,
Mint a róka ja csirkefiat.

Úgy fekszők az öreg mellé,
Mint káposztáshordó mellé.
Szömközt felém sődörödik,
Vélem egyet háborodik.

A bácskai Duna mentén népszerű, régi stílusú, kvintváltó dallam. Ott leánykarikázóként (tüskömtánc) ismerik. Az Alsó-Tisza mentén véletlenszerű az előfordulása. Újabb kori átvétel is elképzelhető.

Gyűjtés: Vlasity Károlyné (50), Padé/Mohol, 1978, Burány B.

Közlés: VMND III. 217.

Típus: MNT VIII. LXI, Járdányi I. 21.

N 45.

Ződ asztalon ég a gyertya

♩ = 133

Ződ asz - ta - lon ég a gyěr - tya,

Az én ba - bám gyúj - to - gas - sa.

Hun el - ócs - csa, hun mög - gyúj - csa,

Csak a szí - vem szo - mo - rícs - csa.

Jó az uram, jónak látszik,
Hogyha alszik, nem bánt senkit.
Tud az éngöm ütni, verni,
Még egy kendőt se tud vönni,

* Nem tud az, csak ütni, verni,
Még egy kendőt se tud vönni.
(* A III-IV. dallamsorra)

Jellegzetes dudanóta. A Délvidéken a XX. század elejére eltűnt dudahagyomány kései hírmondója. Járdányi általánosan elterjedtnek írja le. Ezt a típust a mai népzenei mozgalom nem élteti. Ebben a formában nincs publikálva.

Gyűjtés: Sós József (88), Torontáltorda, 1968, Király E.
Közlés: VMND III. 180.
Típus: Járdányi I. 132.

N 46.

János bácsi, Pista bácsi

♩ = 125

Já - nos bá - csi, Pis - ta bá - csi,
Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki,
Hej, csak a lá - dám hoz - za kend ki!

Százforintos bankó benne,
Hej, ki nē vögye kend belűle,
Hej, ki nē vögye kend belűle!

Úgy egyugja kend a gazba,
Sej, rá nē tanáljon a gazda,
Sej, rá nē tanáljon a gazda!

Negyedes mozgású, ereszkedő ívű, jellegzetes dudanóta. Két hang eltéréssel a *Kácsa, kácsa, özvegy kácsa* 1891-ben publikált Torontál megyei adatával egyezik (Kiss Áron: *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény*). A Bánságban a II. világháború előtt még élő dudahagyomány továbbénekelt emléke lehet.

Gyűjtés: Bodó Mihályné (69), Tápé, 1952, Péczely A.

Közlés: SZN IV. 30.

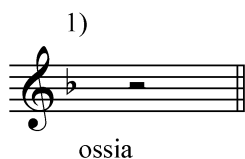
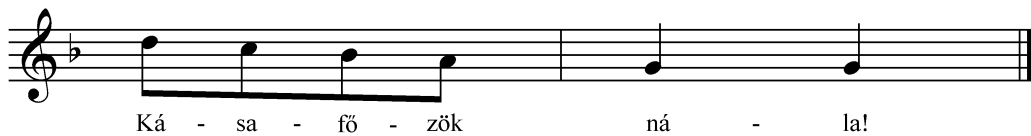
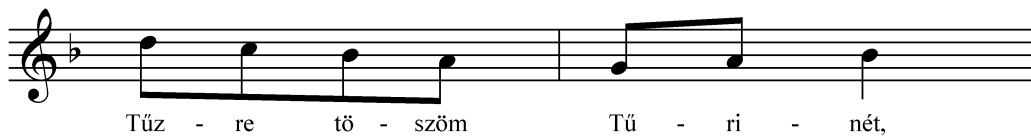
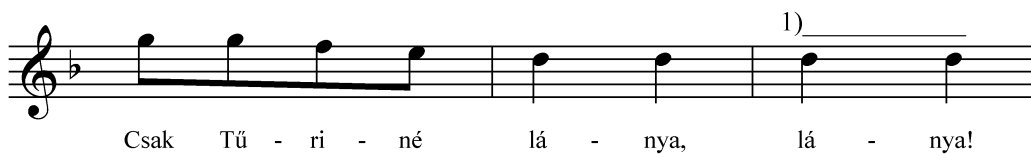
Típus: Járdányi I. 138.

N 47.

Nem köll neköm Túriné, Túriné

♩ = 115

Ez a kislány a téfölt
Mind életyogtatta,
Utána mönt a legény,
Mind fölnyalogatta.

Minden bizonnyal hangszeres közjátékokból önállósodott, szöveget nyert ugrós táncdallam. Legtisztább szerkezetében kanásztáncritmusú. A Nyugat-Dunántúlon gyakori a *Megfogtam egy szúnyogot*, vagy *Még azt mondják, nem illik* szövegekkel. A Dél-Alföldön ritka dal. A zenei hagyományba való mélyebb beágyazódását nagy valószínűséggel a hangszeres előadók (dudások, vonósok, tekerősök, citerások) nagyban elősegíthették.

Gyűjtés: Domonkos Mátyás (75), Tápé, 1952, Péczely A.

Közlés: SZN IV. 74.

Típus: Járdányi I. 94.

N 48.

Lējesött a pincelakat

♩ = 113

The musical score is written on six staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 113. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below each staff. The lyrics are in Hungarian and describe a scene of a girl crying because she has lost her piggy bank.

Lē - je - sött a pin - ce - la - kat,
Jaj, de szép sze - re - tőm a - kadt,
Hej, tödd rá, most tödd rá!
Má - ma tödd rá, hó - nap tödd rá,
Hó - nap - u - tán nem é - rünk rá,
Hej, tödd rá, most tödd rá!

Né forduljál a fal felé,
 Fordulj csak a farom felé,
 Hej, tödd rá, most tödd rá!
 Mára tödd rá, hónap tödd rá,
 Hónapután nem érünk rá,
 Hej, tödd rá, most tödd rá!

Tögyed rá a jobb kezedet,
 Maj' möggyün túleja kedved,
 Hej, tödd rá, most tödd rá!
 Mára tödd rá, hónap tödd rá,
 Hónapután nem érünk rá,
 Hej, tödd rá, most tödd rá!

Ereszkedő dallamívű, pentaton vázú, kvintváltó, hatsoros ugrós dallam. Népszerű volt az előző században, és közkedvelt ma is a népzenei mozgalmakban, erről nagyszámú dallam- és szövegvariánsa tanúskodik. Azon kevés ugrós dallamok közé tartozik, amelyet hangszeres formában (vonós, tambura, tekerő, citera) is szép számmal gyűjtöttek.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (67), Csóka, 1977, Kónya S.

Dallamközlés: VMND III. 175.

Típus: MNT VIII. LV, Járdányi I. 18.

N 49.

Falu végén hasas lány, hasas lány

♩ = 122

Fa - lu vé - gin ha - sas lány, ha - sas lány,

Í - rós va - jat kí - ván, kí - ván.

Ad - dig ab - bú' nem ö - szik, nem ö - szik,

Még csak lē nem be - teg - szik, be - teg - szik!

általános: fūr - na ki, fūr - na ki

Bárcsak ęngöm valaki, valaki
Hordó gyanánt fūrna ki, fūrna ki!
Mögmondanám ęn neki, ęn neki,
Nagy a fūrú, vögye ki, vögye ki!

Tízszótagos sorokból álló, ereszkedő, pentaton vázú, régi stílusú ugrós dallam. A sorvégi szinkópák kihangsúlyozzák a táncos karaktert. Ezt a dallamtípust *A Magyar Népzene Tára* X. kötetében 19 változat képviseli, ebből 15 vajdasági adat!

Elmondások szerint a kezdőstrófát vajköpülés közben énekelték. Ennek nyomán munkadaljelleg is tulajdoníthatunk a markánsan ritmikus táncdallamnak. E dallamtípus egy változata az F 45. szám a férfiak előadásában.

Gyűjtés: Kónya Mihály (67), Csóka, 1981, Kónya S.

Közlés: VMND III. 204.

Típus: MNT X. CXXIV.

N 50.

Tűzrű' pattant kis mönyecske vagyok én

♩ = 102

Tű - rű' pat - tant kis mö - nyecs - ke va - gyok én,

Hogy - ha csó - kot kér - nek tú - lem, a - dok én.

A - dok csó - kot ket - te - si - ve', hár - má - va',

Nem tö - rő - dök én a vi - lág szá - já - va'!

Nincsen kedvem, mer' ēvitte a fecske,
 Egy magos jegenyefára lētotte.
 Maj' lōsz kedvem, visszahozza a szēlvész,
 A Tiszábú' majd kifogja a révész.

A Dél-Alföldre jellemző, ereszkedő vonalú, régi stílusú dallam (katonanóta, lírai borivó). Számos szövegvariánsa ismert. Kötetlen parlandótól az esztamos, ugrós ritmusig sokféle előadásban hallható. Kötetünkben ugyanez a dallamtípus az N 6., az F 25. és az F 31.

Gyűjtés: Banka János (45) Csóka, 1965, Burány B.
 Dallamközlés: VMND I. 184.
 Típus: MNT VIII. XLIX, Járdányi I. 66.

N 51.

Csütörtökön virradóra

♩ = 113

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 113. The lyrics are written below the notes. The first staff contains the first line of the song, the second and third staves contain the second line, and the fourth staff contains the third line. The lyrics are: Csü - tör - tö - kön vir - ra - dó - ra, Mén a kis - lány a fo - lyó - ra. Fe - hér lá - bát mos - sa, tér - gyig szap - pa - nyoz - za A fo - lyó - ba.

Csü - tör - tö - kön vir - ra - dó - ra

Mén a kis - lány a fo - lyó - ra.

Fe - hér lá - bát mos - sa, tér - gyig szap - pa - nyoz - za

A fo - lyó - ba.

Évitte a víz a szappanyt,
Utána küldték a kappanyt,
Még a kappan szállott, a szappany elázott
A folyóba.

Emönnék én tēhozzátok,
De hamis a tē kutyátok,
Kösd mög a kutyádat, csókolom a szádat
Mindön este!

Szaffikus strófaszerkezetű, ereszkedő dallamvonalú, népszerű ugrós dallam. Mindennek ellenére a dallamát és szövegét tekintve motívumai műköltés eredetét sugallnak.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (70), Csóka, 1980, Kónya S.

Közlés: VMND III. 199, SZN IV. 68.

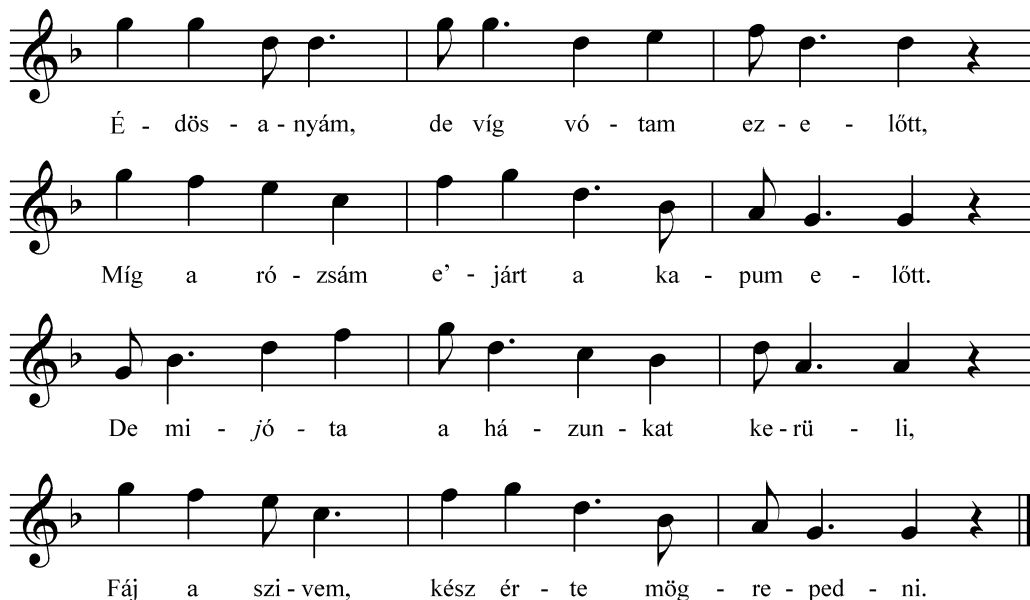
Típus: Járdányi I. 92.

N 52.

Édösanyám, de víg vótam ezelőtt

♩ = 136

É - dös - a - nyám, de víg vó - tam ez - e - lőtt,
Míg a ró - zsám e' - járt a ka - pum e - lőtt.
De mi - jó - ta a há - zun - kat ke - rü - li,
Fáj a szi - vem, kész ér - te mög - re - ped - ni.

Lassan nyílik, lassan hervad a rózsa,
Bárcsak soha nő szerettelek vóna!
Hattam vóna békít a szerelömnek,
Jobb lött vóna az én árva szivemnek!
Hattam vóna békét a szerelömnek,
Jobb lött vóna az én árva fejemnek!

ABCB sorszerkezetű, ereszkedő ívű dallam. Járdányi *Magyar népdaltípusok* II. kötetének függelékében a féldallamok csoportjába sorolta, míg a Kodály–Vargyas-példatárban a nem ötfokú, másfajta régi dalok csoportjában találhatjuk meg.

Gyűjtés: Biacsi Mihály (73), Tápé, 1959, Sárosi B.

Közlés: SZN IV. 47.

Típus: Járdányi II. 174.

N 53.

Kicsi még a mi lányunk

♩ = 138

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 138. The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes.

Ki csi még a mi lá - nyunk,
Mi - nek jár kend mi - ná - lunk?
Maj' mög - nől a mi lá - nyunk,
La - ko - dal - mat csi - ná - lunk!

Vékony dëszkakerítés,
Jaj, de csinos teremts!
Së nem kicsi, së nem nagy,
Éppen hozzám való vagy.

Émulott a farsang is,
Itt hagyott a babám is,
De én azért nem rílok,
Mer' én fiatal vagyok.

Ėre gyerünk, itt az út,
Nyisd ki kislány a kaput,
Nyisd ki kislány elöttünk,
Mert mi teérted jöttünk!

Ez a kislány eladó
Mögvöszi a házalló,
Házallónak nem adjuk,
Këzfogóját most tartjuk!

Negyedelő mozgása és ereszkedő dallamsora miatt a dudanóták nagy családjába sorolhatjuk. Izoritmikus (minden sora azonos ritmusú), hétszótagos. Multságokon, lakodalmakkor szívesen éneklük, friss táncnótának is jó. Az *Elmúlt már a farsang is* szöveg nem szerepel a VMND kötetekben.

Gyűjtés: Rapos Vilmosné (82), Csóka, 1975, Kónya S.
Közlés: VMND III. 189.
Típus: MNT X. CXXV.

■ ■ ■ AZ ÉNEKESEK NÉVSORA ■

Csalogány asszonykórus

1. Tóthné Gligor Rozália (1954)
2. Borkáné Banka Ilona (1943)
3. Cöndörné Sóti Ottilia (1961)
4. Rúzsza Ildikó (1971)
5. Rúzsáné Piri Irén (1941)
6. Pintérné Tóth Katalin (1974)
7. Ćirićné Németh Ibolyka (1967)
8. Borzáné Mészáros Anna (1961)
9. Horváthné Borza Noémi (1984)
10. Vargáné Sági Etelka (1944)
11. Kissné Varga Laura (1977)
12. Szabóné Bata Irén (1953)
13. Fehérné Ugri Mária (1955)

■ A CSALOGÁNY ASSZONYKÓRUS NÉPDALCSOKRAI ■■■

Bodor Anikó több népdalcsokrot is összeállított a csókai Csalogány asszonykórus számára:

1996/A

Kis Csóka körű' van kerítve	–
Erdőbe' lakok én	N ₁₇
Nincs édösebb a kadarka szőlőnél	N ₃₉
A kis Csóka körű' van kerítve	N ₁
Édősanyám, de víg vótam ezelőtt	N ₅₂

1996/B

Ki hallotta ennek hírit	N ₂₃
Sugár, magos a nyárfa teteje	N ₄₁
Végigmönni a Kis utcán nem merők	N ₃₈
Tűzrű' pattant kis mönyecske vagyok én	N ₅₀

1997

Sötét báránnyelű vándorol az egekön	N ₂₄
Virág ökröm kihajtottam a rétre	N ₂₅
Sej, Hortobágyon mögszólalt a harang	N ₂₇
Barna legény, de göndör a maga bajusza	N ₃₅
Kék ibolya bűnnek hajta a fejét	N ₂₉
Falu végén hasas lány, hasas lány	N ₄₉

1998/A

Ez a kislány jaj de nagyon szomorú	N ₃₆
Az éccaka nem aludtam, mindig fájt a szívem	N ₃₃
Kék pántlika a harisnyám kötője	N ₃₄
Kicsi még a mi lányunk	N ₅₃

■■■

1998/B

Szélös Tisza vize	N8
Sej, a Tiszának mind a két partja sáros	–

1999

Hej, halászok, halászok	N12
Most csinálják, seje-haj, a csókai templomot	N2
Két nyárfa közt besütött a holdvilág	–
Szépen úszik a vadkácsa a vízen	N4
Léesött a pincelakat	N48

2000

Ablakomba, ablakomba, besütött a holdvilág	–
Hervadj, rózsá, hervadj	N30
Sej, udvaromon áll egy magos nyárfa	N42
Erre gyere, amőre én	N44

2001

Szélös Tisza vize	N8
Sej, a Tiszának mind a két partja sáros	–
Villás farkú, vidám fecske	N11
Túl a Tiszán fehér kendő intőget	N9
Ezt a kislányt viszi a víz, viszi	N10

2002

Búra, búra, búbánatra születtem	N26
Nem messze van ide babám tanyája	N37
Kis mokrinnyi kertők alatt	N5
Új a kocsim, vasaltatni akarom	N40
Zöld asztalon ég a gyertya	N45

■■■

2004

Tiszábú' a Dunába folyik a víz	N7
Mind lehulltak a levelek a fáról	N32
Révészök, révészök	N16
Léfelé folyik a Tisza	N14
Ha lősz pénzöm, vőszök lovat, de fakót	N6

2005

Léfelé folyik a Tisza	–
Száraz kútgémre szállt a sas	N31
Túl a Tiszán, mandulafa tövébe	N13
Édösanyám rózsafája	N3
Sej-haj, harmatos a kukorica levele	N28

2006

Csütörtökön virradóra	N51
Ranics Ágnis aranykácsa	N21
Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi	N22
Nem köll neköm Tűriné, Tűriné	N47
János bácsi, Pista bácsi	N46
Este viszik a menyasszony ágát	N43

2007

Hej, halászkok, halászkok	N12
Kiöntött a Tisza vize messzire	–
Révészök, révészök	N16
Szélös Tisza vize	N8
Tisza fölött van a híd	N15

■■■

2008/A

Észak-bánáti balladák Kálmány Lajos nyomán

Erdőbe' lakok én

N17

Kihajtottam én a libám

N19

2008/B

Észak-bánáti balladák Kálmány Lajos nyomán

Amoda szógálok

N18

Kéretik a nénémet egy királylegénynek

N20

■■■

Vajdasági élő magyar népzene

A kis Csóka körű van kerítve

Észak-bánáti népdalok

1. CD

1.	A kis Csóka körű van kerítve	1:38
2.	Most csinálják, seje-haj, a csókai templomot	1:29
3.	A csókai kertők alatt	1:00
4.	Kis csókai lány, mikó' hozzád jártam	1:25
5.	Kis mokrinyi kertők alatt	0:55
6.	Ha lösz pénzöm, vöszök lovat, de fakót	1:29
7.	Tiszabú' a Dunába folyik a víz	2:24
8.	Szélös Tisza vize	1:39
9.	Túl a Tiszán fehér kendő intöget	1:02
10.	Ezt a kislányt viszi a víz, viszi	1:27
11.	Villás farkú vidám fecske	0:46
12.	Hej, halászok, halászkok	2:23
13.	Túl a Tiszán, mandulafa tövébe	1:33
14.	Léfelé folyik a Tisza	1:59
15.	Tisza fölött van a híd	1:07
16.	Révészök, révészök	2:06
17.	Erdőbe' lakok én	1:44
18.	Amoda szógálok	3:43
19.	Kihajtottam én a libám	1:53
20.	Kéretik a nénémet egy királylegénynek	2:07
21.	Ranics Ágnis aranykácsa	0:47
22.	Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi	1:27
23.	Ki hallotta ennek hírit	0:57
24.	Sötét báránnyelű vándorol az egekön	1:40
25.	Virág ökröm kihajtottam a rétre	1:21
26.	Búra, búra, búbánatra születtem	1:31
27.	Sej, Hortobágyon mögszólalt a harang	1:27
28.	Sej-haj, harmatos a kukorica levele	0:57
29.	Kék ibolya búnak hajta a fejit	0:49

30.	Hervadj, rózsza, hervadj	2:31
31.	Száraz kútgémre szállt a sas	1:01
32.	Mind lehulltak a levelek a fáról	1:39
33.	Az éccaka nem aludtam, mindig fájt a szívem	1:56
34.	Kék pántlika a harisnyám kötője	1:13
35.	Barna legény, de göndör a maga bajusza	0:51
36.	Ez a kislány jaj de nagyon szomorú	2:45
37.	Nem messze van ide babám tanyája	1:25
38.	Végigmönni a Kis utcán nem merők	1:59
39.	Nincs édösebb a kadarka szőlőné'	2:05
40.	Új a kocsim, vasaltatni akarom	1:05
41.	Sugár, magos a nyárfa teteje	1:55
42.	Sej, udvaromon áll egy magos nyárfa	1:17
43.	Este viszik a menyasszony ágyát	1:05
44.	Erre gyere, amőre én	1:07
45.	Zöld asztalon ég a gyertya	0:39
46.	János bácsi, Pista bácsi	0:36
47.	Nem köll neköm Tűriné, Tűriné	0:30
48.	Léesött a pincelakat	0:50
49.	Falu végén hasas lány, hasas lány	0:34
50.	Tűzrű' pattant kis mönyecske vagyok én	0:57
51.	Csütörtökön virradóra	0:55
52.	Édösanyám, de víg vótam ezelőtt	0:56
53.	Kicsi még a mi lányunk	1:15

Összesen

75:51

Előadja a csókai Csalogány asszonykórus, amely 1995-ben alakult. Vezetőjük Tóth Rozália. A felvételeket Bodor Anikó és Németh István készítette 2009. április 3–4-én, Csókán.

■ ■ ■ A FÉRFIAK DALAI ■

A hagyományos életközösségekben íratlan, de szigorú, áthághatatlan szabályok határozták meg a női és férfiszerepeket, munkákat, illő viselkedési módot.

A pásztorkodás, pásztorelet kizárólagosan férfitevékenység volt (a szárnyasok legeltetését a nőkre bízta). Katona is csak férfiember lehetett. Végezetül a kocsmába járás is a férfiak előjoga volt. Nem csoda, hogy a pástornóták, betyárdalok, rabnóták, katonadalok és borivó dalaink – hagyományos körülmények között – a férfiak műfajának számítottak, hiszen elsősorban férfiak énekelték.

I. Katonadalok

Idősebb férfiak mulatozásakor a leggyakrabban és legtöbbet énekelt dalok a katonanóták voltak egykor is, ma is. Távoli vidékek katonaviseltjei egyformán ismerik – változataikban – ezeket a dalokat. A katonanóták szövegeit a katonaélet menete szerint jól meghatározható csoportokra lehet osztani. Az egyes strófák tartalmuk alapján kategóriába sorolhatóak. (A teljes ének a különböző tartalmú versszakok miatt gyakran ide is, oda is sorolható.) Katona Imre – egyik legjelesebb szövegfolklór-kutatónk – tucatnál is több megénekelt alaphelyzetet, életérzést sorol föl a katonasággal kapcsolatosan. Mi ezekből az észak-bánati énekekben alapvetően öt témakört körvonalazhatunk.

- Sorozónóta (vagy regrutanóta). A fiatal legényeket törvény kötelezte hadba vonulásra. Fiatalkoruk legszebb éveitől, a szép szabad élettől fosztották meg őket, amit szívbe markoló panaszdalokkal énekelték meg (*Mikó möntem, babám, a sorozósobába*).
- Katonakísérők. Az újoncok bevonulása. Fájdalmas búcsúzás az ismerősöktől, szerettektől, szeretőtől. A regrutákat elszállító fekete gőzös jellemzően negatív szereplőként kerül be a dalba.
- A kiképzés, a kaszárnyai élet mindennapjai. Lehet keservesen panaszos dal is, de ugyanakkor bizonyos fegyvernemek

(pl. huszár, tüzer) tagjai dicsekvően vidám kicsengésű éneke is.

- A harci cselekmények, hadszínterek dalai. Magát a háborút, csataterек eseményeit megéneklő, gyakran sebesülésekről, halálról hírt adó megrázó, panaszos dalok.
- Szabadságos dalok. A leszerelt katonák hetyke, vidám hangulatú, kevély dalai.

II. Rabénekek

A katonanóták lelkiületéhez legközelebb a rabénekek állnak. Legtöbb falusi legény a katonaságot igazságtalan szabadságvesztésként élte meg. Különösen ha otthonától messze idegen érdekeket volt kénytelen szolgálni.

Másfelől a rabénekek tartalmi része természetesen ötvöződik a betyárdalok, betyárballadák világával. A betyárokat szinte kivétel nélkül elfogták, megbüntették, és az járt jól, aki a fegyház rabságát még megénekelhette. (Régebbi korokból származó, idegenbéli rabságról szóló énekeink kikoptak az egymásnak énekelt emlékezetből.)

III. Betyárdal, betyárballada

Népköltészetünk két ikerműfaját nem mindig lehet megkülönböztetni egymástól. Közös jellemző motívumuk az eltulajdonított idegen jószág.

A betyárdal rövidebb (1–3 versszakkal), általánosabb, és kevésbé részletező. Leggyakrabban személytelen.

A betyárballada hosszabban kifejti a strófákba szedett cselekményt, több párbeszéddel részletezi a mondanivalóját. Gyakran személyre szóló: Rózsa Sándor, Angyal Bandi, Nád Jancsi balladája stb.

A környéken tevékenykedő helyi betyár lehetett Babaj, Babás Gyurka. Egymástól – időben és térben – független gyűjtésekből került elő a neve.

IV. Pásztordalok

Észak-Bánát legelőiben gazdag. Korábban kiterjedt ágazat volt az állattartás. Sok jó pásztor legeltetett a vidéken. Csókán a leghíresebb pásztordinasztia a Banka család volt. Felmenőik emberemlékezet óta juhórzéssel foglalkoztak. A két fivér: Banka Mihály és János jó énekesek voltak, citerázni és furulyázni is mesterien tudtak.

Alsó-Tisza-vidéki válogatásunkban négy pásztordallam kapott helyet (ennél jóval több is ismeretes), mindegyik régi stílusú. Az Alföldön a legősibb eredeti dallamformákat a pásztorok zenéje őrizte meg. Az állatok őrzői a pusztá legelőin a falu közösségétől elkülönülve éltek életüket. Bizonyos fokig törvényen kívülnek, törvényen felülinek érezték magukat. Saját értékrendet és sajátos értékeket tartottak meg. Táncaik, hangszeres zenéjük, dalaik a honfoglalás előtti történelmi korokban gyökereznek, ahogyan nomád, szilaj életmódjuk is.

V. Bordalok (borivó nóták)

A jó bort ezen a tájon is szerették, s ha nem is került mindig az asztalra, énekelni azért lehetett róla (*Zörög a kocsi...*). Népköltésű bordalaink szövegeiben inkább a bor fogyasztásáról, ivásáról énekeltek, mintsem magáról a borról, a bor mámoráról (*Én vagyok az, A hajnali, Jó bort iszok*).

Lakodalmakkor, farsangkor, nagyobb társas összejöveteleken szívesen eljátszottak tréfás dramatikus játékokat is, mint: lósíratás, böngötemetés stb. Az ilyen halottsirató paródiák közé tartozik a borivó ember tréfás búcsúztatása (*Nem bánnam, ha...*). A lakodalmak hangulatát a bibliai történetek parodisztikus megéneklése is növelte (*Noé mikó', Elindult Szent Péter*).

■ ■ ■ I. KATONADALOK: 1–18. SZ.

A) SOROZÓNÓTA (REGRUTANÓTA): 1–4. SZ. ■

F 1.

Mikó' möntem, babám, kis Csókábú' kifelé

♩ = 72

Mi - kó' mön - tem, ba - bám, kis Csó - ká - bú' ki - fe - lé,

Lá - nyok ki - sér - tek az ál - lo - más fe - lé.

Mind - ő - gyik - kē ke - zet fog - tam sor - já - ba',

Csak a ré - gi ba - bám hagy - tam leg - u - tó' - já - ra.

Mikó' möntem, babám, a sorozószobába, – Kedves kisangyalom, add ide ja kezedet,
 Ingöm, gatyám levágtam a pallóra. Mer' én tégöd oly igazán szeretlek!
 Sírva néztem a sorozó urakra, Jártam hozzád, sok esőbe, nagy sárba,
 Hogy a magyar nevem más betűv̄ van írva! Sáros lőtt a csizmám, de már látom, hijába!

Az Alsó-Tisza-vidéken az egyik legnépszerűbb katonakísérő dal volt. Csókán mulatságokon ma is éneklük. ABBA sorszerkezetével és sablonos sorzárlataival a kiforrott új stílushoz tartozik, középső soraiban szép pentaton dallamlépések szerepelnek.

Második strófája az idegen érdekek kiszolgálására kényszerített katona szívbe markoló vallomása.

Gyűjtés: Tóth Anna (36), Csóka, 1953, Burány B.

Közlés: VMND I. 21.

Típus: Bereczky 1008.

■ ■ ■

F 2.

Játszik a szél, sej, de játszik a szél a Balaton vizébe'

♩ = 78

Ját - szik a szél, sej, de ját - szik a szél a Ba - la - ton vi - zé - be',

Ját - szik a lány, sej, de ját - szik a lány a ba - bá - ja ö - lé - be'.

– Ját - szál, ba - bám, úgy - sē so - ká ját - sza - do - zó' már, mu - la - to - zó' má'!

Gyü - vő hó - nap hu - szon - ha - to - di - kán ka - to - ná - nak mö - gyünk má'.

Nincsen rózsá, sej, de nincsen rózsá, csak a száraz levele,
Nincs szeretőm, sej, de nincs szeretőm, lēbeszette a nēnje.
Lēbeszette, hogy nē szeressön, csuhaj, éngömet, soha éngömet,
Mer' énnéköm nagyon soká telik lē a katonaélet.

Népszerű regrutakísérő nótá, típusát széles körben ismerték, használták. A dallamkezdő oktávugrás és az azt is három hanggal túlszárnyaló, nagy hangterjedelem mintha a mindent kiénekelni vágyó érzelmekről szólna. Vidékünkön a Balatont esetenként fölcserélték a Tiszával, még inkább aktualizálva a szöveget.

Gyűjtés: Korponai Mihály (51), Csóka, 1953, Burány Béla.

Közlés: VMND I. 10. és Rukkolnak 67.

Típus: Bereczky 1528/A (2506), Járdányi II. 136.

F 3.

Keresik a, nem lelik a körösztlevelemet

♩ = 83

Ke - re - sik a, nem le - lik a kö - röszt - le - ve - le - met,

Még a pap sē ta - nál - ja ne - ve - met!

Mög - ta - nál - ja Fe - renc Jós - ka ma - ga,

A - ki 1) én - göm be - so - ro - zott har - minc - hat hó - nap - ra.

ossia

Indulóra, indulóra füttyül a masina,
Beckereknek van az mögindúva.
Ott vannak a göndör hajú lányok,
Én mög csak úgy betyárosan kacsingatok rájuk.

Három évet, hat hónapot szabott rám a császár,
Sárgarigó szól a Tisza partján
Sárgarigó mög a fülemüle,
Szép a csárdás kisangyalom, ē kő válni tülle.

14, 10, 10, 14-es szótagszámmal népszerű regrutanóta. Bereczky János e típus alatt számon tartja csókai gyűjtőpontjait is.

Gyűjtés: Korponai Mihály (50), Csóka, 1952, Burány B.

Közlés: VMND I. 173.

Típus: Bereczky 1450/A, Járdányi II. 69.

F 4.

Mikó' möntem sorozatra, angyalom, semmi a kalapomon

♩ = 109

Mi - kó' mön - tem so - ro - zat - ra, an - gya - lom, sēm - mi a ka - la - po - mon,

Mi - kó' gyüt - tem a so - ro - zat - rú, an - gya - lom, sza - lag a ka - la - po - mon.

Az van ír - va ja sza - lag - ra, sza - la - gom - nak mind a két ó - da - lá - ra,

Ē kó mön - ni ka - to - ná - nak mesz - szí - re, Szer - bi - ja kö - ze - pé - be.

1)

2. vsz.

Mikó' möntem katonának, angyalom, sëmmi az ódalamon,
Mikó' gyüttem szabadságra, angyalom, bajnét az ódalamon.
Kis bajnétom lëtöszöm, a babámat két karommal ölelöm,
Rágondolok a sorsomra, Istenöm, hun a civil életöm!

Az új stílusú népdal kialakulásának egyik meghatározó forrása a hangszeres verbunkos-muzsika. Ebben a daltípusban is jellegzetes hangszeres motívumokat azonosíthatunk, így komponált hangszeres verbunkos előéletet is sejthetünk a nagy szótgszámú (18, 18, 19, 18) dallamok mögött. Kizárólag katonaszöveget énekelnek erre a dallamra.

Gyűjtés: Nagy Károly (20), Csóka, 1953, Burány B.

Közlés: VMND I. 9.

Típus: Bereczky 1589.

F 5.

Édös, kedves, jó anyám, kísérjön ki a vasútra

♩ = 84

– É - dös, ked - ves, jó a - nyám, kí - sér - jön ki a vas - út - ra,

Ott vár én - göm a ba - bám, sű - rű köny - nye - jít hul - laj - tsa!

Sű - rű köny - nye - jít rám hul - laj - tsa, az - zal szí - ve - met szo - mo - rics - csa.

Jaj, Is - te - nöm, Is - te - nöm, ka - to - na lőtt a ked - ve - sőm!

– Édös, kedves, jó anyám, kísérjön ki a vasútra,
 Van még otthon egy fíjad, az is löhet még katonára!
 Majd ha belegyün az időbe, elviszik azt is három évre,
 Elviszik három évre szerbiai csatatérre.

AABA sorszerkezetű, 13, 15, 9 + 9, 15-ös szótagszámú, új stílusú katonadal.
 A gyűjtőpontok alapján Nyugat- és Dél-Dunántúlon, valamint a Délvidéken énekelték.

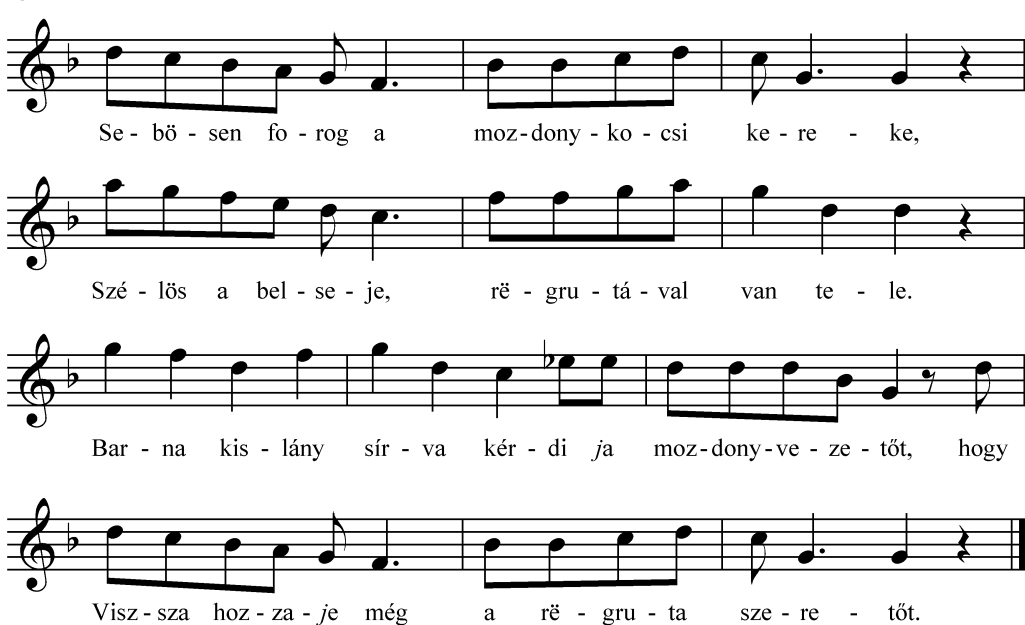
Gyűjtés: Szenes Józsefné (45), Hódegyháza/Ada, 1975, Bodor A. – Bodor G.
 Közlés: VMND I. 22.
 Típus: Bereczky 1568/A

F 6.

Sebösen forog a mozdonykocsi kereke

♩ = 77

Se - bö - sen fo - rog a moz-dony - ko - csi ke - re - ke,
Szé - lös a bel - se - je, rë - gru - tá - val van te - le.
Bar - na kis - lány sír - va kér - di ja moz-dony-ve - ze - töt, hogy
Visz - sza hoz - za - je még a rë - gru - ta sze - re - töt.

– Visszahozni, kislány, nem löhet a szeretőd,
Ha katona lőtt, hát tőtse ki jaz esztendőt!
– Kitőtteném, százados úr, *de* gyöngye vagyok még,
Majd erősebb löszök jövő októberbe én!

Bereczky János típusrendjében a következőket írja: „A legtöbb módon és legtöbbször ágazó típus az egész új stílusban.” A dallam sajátja, hogy AABA, AA⁵BA és ABBA sorszerkezettel is megtalálható és az A sorhoz kilencféle B sor is kapcsolódhat. Felvételünkön AA⁵BA felépítésű dallam hallható, míg a típusrendben az 1663-as dallam alatt AABA szerkezettel jelöli a Csókáról gyűjtött két adatot. Kevés kivétellel katonaszövegeket énekelnek rá.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (66), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 26.

Típus: Bereczky 1052/I.

F 7.

Ha jelindult ez a gőzös, hadd mőnjőn

♩ = 89

Ha jel - in - dult ez a gő - zős, hadd mőn - jőn,

Én - u - tá - nam sőn - ki nő ke - se - rőg - jőn!

Ke - se - rőg - jőn min - dőn a - nya fi - já - jér',

Én is ke - ser - gők a ked - ves ba - bá - mér'!

Ė kő mőnni katonának, messzire,
Itt kő hagyni ja babámat, nincs kire!
– Tőrád hagyom, legkedvesebb barátom,
Ėljed világodat véle, nem bánom!

– Visszagyőttem, legkedvesebb barátom,
Add vissza ja szeretőmet, sajnálom!
Ėltes véle világodat idájig,
Ėn mőg Ėlőm koporsóm bezártáig!

Őtemváltó új stílusú dal, leggyakrabban katonaszővegekkel. Dallama pentaton jelleget mutat. Szővegei vándorszővegek, számos más új stílusú dallamra ráéneklük.

Gyűjtés: Banka János (45), Csőka, 1965, Burány B.

Kőzlés: VMND I. 29.

Típus: Bereczky 1270 (2043), Járdányi II. 86.

F 8.

Udvaromon hármat fordútt a kocsi

♩ = 94

Ud - va - ro - mon há - mat for - dútt a ko - csi,
É - dős - a - nyám a kuf - fű - ro - mat hoz - za ki!
Hoz - za ki ja be - so - ro - zó le - ve - lem,
Becs - ke - re - kön nem tud - ják a ne - ve - met!

Becskerekön nem tudják a nevemet,
Majd mögtudják, ha katonának visznek!
Az én nevem törökszegfű, liliom,
Ha möghalok, kinyílik a síromon.

Azt gondótam, nem köllök katonának,
Gondját viselöm az édosanyámnak,
De már látom, nem viselöm szögénynek,
Oltalmára hagyom a Jóistennek.

Kalotaszeg kedvelt csárdásdallama, szórványosan az Alföldön és a Dunántúlon előfordult. A dallam d-r-m-m kezdése a pszalmódizáló dallamokra emlékeztet, egyéb jegyeiben azonban már az új stílus jellemvonásait hordozza. Járdányi második kötetének függelékében említi, bár nem azonos sorkezdettel. A csókai dallam utolsó sora szép pentaton fordulatokat tartalmaz.

Gyűjtés: Szenes Józsefné (45), Hódegyháza/Ada, 1975, Bodor A. – Bodor G.

Közlés: VMND I. 13.

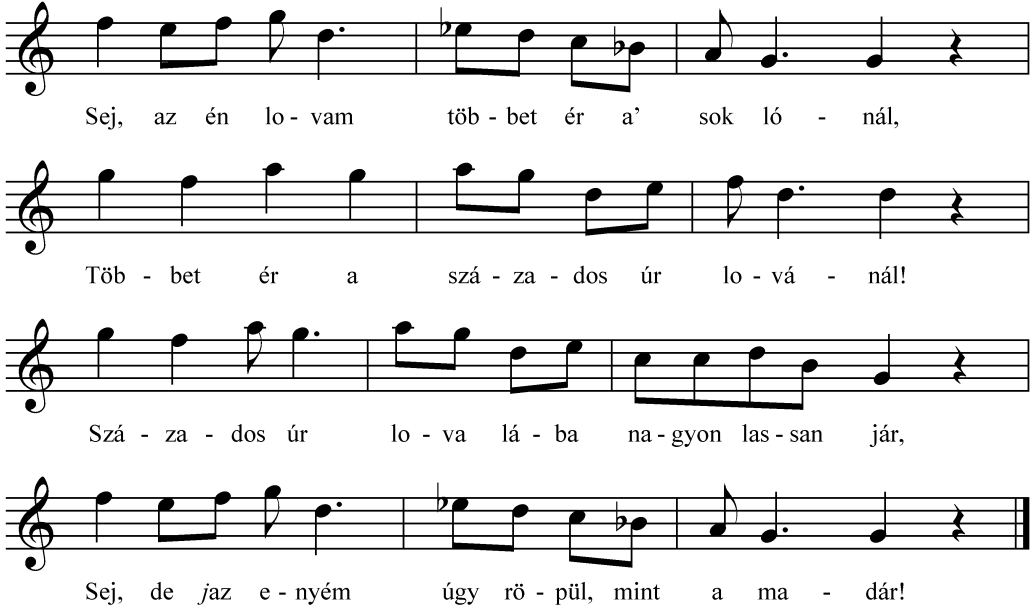
Típus: Járdányi II. 172.

F 9.

Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál

♩ = 78

Sej, az én lo - vam töb - bet ér a' sok ló - nál,

Töb - bet ér a szá - za - dos úr lo - vá - nál!

Szá - za - dos úr lo - va lá - ba na - gyon las - san jár,

Sej, de jaz e - nyém úgy rö - pül, mint a ma - dár!

Sej, poros vagyok, most gyűttem a csatábú',
 Lējesött a vas a lovam lábárú'!
 – Nyisd ki, kovács, azt a füstös méhelajtódat,
 Sej, vasald mög a kesely lábú lovamat!

Új stílusú katonadal. A 4 + 2 + 4 metrumú, igen népes ritmuscsalád tagja, úgy tűnik, kényelmes volt ez a strófaképlet a kor időszerű témáinak megverseléséhez. Közeli (Felsőhegy) változata szerepel a *Népzenei antológia* IV. doboza III/B lemezén.

Gyűjtés: Kónya Mihály (62), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 67.

Típus: Bereczky 1285/A

F 10.

Ha fölülök kis pej lovam hátára

♩ = 93

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 93. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below each staff. The lyrics are: Ha föl - ü - lők kis pej lo - vam há - tá - ra, Föl - áll ve - lem, mint az ür - ge, két láb - ra, Lo - vam lá - bán a - cél - pat - kó szik - rát hány, Kis - an - gya - lom szö - möl - dö - ke szi - vár - vány.

Ha föl - ü - lők kis pej lo - vam há - tá - ra,
Föl - áll ve - lem, mint az ür - ge, két láb - ra,
Lo - vam lá - bán a - cél - pat - kó szik - rát hány,
Kis - an - gya - lom szö - möl - dö - ke szi - vár - vány.

Százados úr ha fölül a lovára,
Négyes sorba áll a mönet utána,
Olyan szépen szól a katonanóta,
Kisangyalom, ha hallaná, de sírna.

A bihácsi sudár magos toronyban,
Ki van téve három zászló egy sorba,
Mind a háromnak a két széle sárga,
Kedves anyám, nem leszök a csatába!

Az elkövetkező népzene kutatás kérdései közé tartozhat, hogyan lesz egy családi tragédiát megéneklő XIX. századi ballada dallamából a XX. század elejére katonanóta.

Az 1859-ben történt tragédiát – amelyben egy kocsmáros családját irtották ki – hamar versebe foglalták és jövevény dallamra ráénekeltek. (A Délvidéken *Kilenc betyár balladája* címmel Burány Béla gyűjtötte.) Fél évszázad múlva már katonaszövegeket énekeltek rá. Csókai dallama új változat.

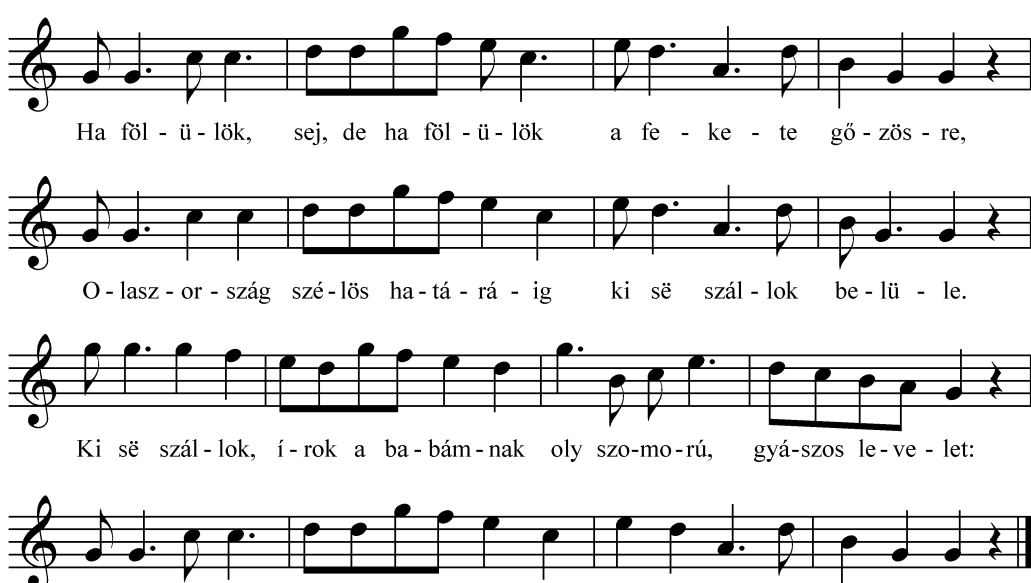
Közlés: VMND I. 72.

F 11.

Ha fölülök, sej, de ha fölülök a fekete gözösre

♩ = 80

Ha föl - ü - lők, sej, de ha föl - ü - lők a fe - ke - te gö - zös - re,
 O - lasz - or - szág szé - lős ha - tá - rá - íg ki sē szál - lok be - lü - le.
 Ki sē szál - lok, í - rok a ba - bām - nak oly szo - mo - rú, gyá - szos le - ve - let:
 Be - teg va - gyok, fáj a gyön - ge szi - vem, gyó - gyí - ta - ni nem lö - het!

Száraz kóró, csuhaj, száraz kóró nem hajt többé levelet,
 Ágyúgolyó, csuhaj, ágyúgolyó elvitte ja kezemet.
 – Írd mög, pajtás, írd mög, kedves pajtás, levelem az édesanyámnak,
 Több levelét, csuhaj, több levelét nem olvassa fijának!

Nagy szótagszámú (18, 18, 19, 18) négyütemes (tetrapodikus), hosszú sorokból álló, új stílusú népdal, közel áll a népies mődalok világához. Egyes források szerint Lengyel Miska a szerzője. Bodor Anikó nem közli a VMND kötetében.

Gyűjtés: Mészáros Lajos (77), Csóka, 1976, Kónya S.
 Típus: Bereczky 1555/B, Járdányi II. 161.

F 12.

Oroszország felé nem tudjuk mi jaz utat

♩ = 80

– O - rosz - or - szág fe - lé nem tud - juk mi jaz u - tat,

Mu - tas - sa mög, szá - za - dos úr, ha tud - ja!

– Mög - mu - ta - tom, jó fi - ja - jím, én is el - mö - gyök,

A jó is - ten tud - ja, ki gyün visz - sza ve - le - tők.

– Oroszország felü nagyot dörren az ágyú,

Öreg baka, mér' vagy olyan szomorú?

– Nem vagyok én, százados úr, nagyon
szomorú,

Most is azt hallgatom, merrü dörög az ágyú!

– Kedves édesanyám, nem írok több levelet,
Ágyúgolyó évitte ja kezemet!

– Gyere, pajtás, írd mög a jó édesanyámnak,
Nincs mög a jobb keze a katona fijának!

Mixolid hangsorú, nyelvterületszerte elterjedt, új stílusú dal. Bereczky János megjegyzése: „A dallamhoz kizárólag katonaszövegek kapcsolódnak.” Típusrendjében számon tartja Csóka gyűjtőpontját is. Úgy tűnik, 4 + 2 + 4 negyedes metruma népszerűbb, mint első pillanatra gondolnánk.

Gyűjtés: Pistuka András (22), Csóka, 1953, Burány B.

Közlés: VMND I. 110.

Típus: Bereczky 1012 (1584), Járdányi II. 121.

F 13.

Kedves édesanyám, nehéz lehet magának

♩ = 66

– Ked - ves é - dős - a - nyám, ne - héz lö - het ma - gá - nak,
 Hogy a fi - ját ē - vit - ték ka - to - ná - nak.
 Es - te ké - sőn pu - col - ja ja ba - kan - csát,
 Éj - jel a vas - á - gyán si - ras - sa ja ba - bá - ját.

– Kedves édesanyám, ha föl akarsz keresni,
 Doberdóji csatatérre gyere ki!
 Mögtanálod síromat egy fa jalatt,
 Kedves édesanyám, kisírhatsz magadat!

Új stílusú, széles körben elterjedt katonanóta. Leggyakrabban I. világháborús szövegek kapcsolódnak hozzá. Bánatban Csókáról és Ittabéről gyűjtötték föl.

Gyűjtés: Korponai Mihály (52), Csóka, 1954, Burány Béla.

Közlés: VMND I. 68.

Típus: Bereczky 1441/A, Járdányi II. 127.

F 14.

Doberdóba hull a baka rakásra

♩ = 91

Do - ber - dó - ba hull a ba - ka ra - kás - ra,
O - da - ha - za mögy a sí - rás ja - vá - ba.
Sír az a - párn, sír az a - nyám, sír a sze - re - tőm,
Te - le van a do - ber - dó - i te - me - tő.

Hérvad az a rózsá, kit nem locsónak,
Hérvad az a kislány, kit nem csókónak.
Hérvadjon el, hérvassza jel a szívét a bánat,
Ha jengőmet elvittek katonának.

Kisangyalom, ha katona nem vónék,
Egész éjjel, mindig nálad aludnék,
De mivelhogy, kisangyalom, katona vagyok,
Szömlátomást, mint a rózsá hérvadok.

Kupolás dallamíve ellenére a régi stílusú dallamok peremterületére sorolják. Sorszerkezete ABBC, tehát nem visszatérő a negyedik sora. Közeli rokona az N 9. lírai dal. A legények katonai szabadságkorlátozása rokon lelkületre talált a nagylányok summássorsában. Így számos katonadalra summásszövegeket költöttek.

Gyűjtés: Kökény József (51), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 112.

Típus: Járdányi I. 223.

F 15.

Sej-haj, limbes-lombos a dijófa levele

$\text{♩} = 110$

Sej - haj, lim - bēs - lom - bos a di - jó - fa le - ve - le,

Lē - te - lik az ő - reg ba - ka i - de - je.

Bűsz - kén mond - ja az új - vá - ri lá - nyok - nak, *a*

Jul - csá - nak, mög a Mar - csá - nak mög a Bor - csá - nak,

Sej - haj, vi - sel - jé - tők gond - ját a rē - gru - tá - nak.

1)

2. vsz.

Sej-haj, öreg baka ha lēfekszik az ágyba,
 Orosfűlű rōszketve jár vigyázzba.
 Eredj, újonc, hozd ide *ja* pipámat,
 mög a gyufámat, mög a zacskómat,
 Sej-haj, jó útja lōsz már az öreg bakának.

Katonanótáink jelentős része keserűen szomorú panaszdal, csak kisebb részük vidám hangvétellű, mint például a katonaidőt kitöltő öreg baka vidám, kevély nótája. A harmadik sor ütempáros játékos bővítése is ezt a hangulatot fokozza. Maga a dallam *Sej, haj, ne feküdj a szénaboglya tövébe* szöveggel általánosan elterjedt. Bodor Anikó is lírai dalként közli változatát a VMND I. kötetében. Csókai katonadal-változatát nem publikálták.

Gyűjtés: Zsivkó István (45), Csóka, 1975, Kónya S.

Közlés: VMND I. 83.

Típus: Bereczky 1461, Járdányi II. 97.

F 16.

Kis pej lovam csak a fődet kapájja

♩ = 77

Kis pej lo - vam csak a fő - det ka - páj - ja,

Hosz - szú sza - bad - ság - ra mén a gaz - dá - ja.

– Gye - re, ko - mám, fogd mög a kan - tár - szár - ját,

Hagy a - dom lē kis pej lo - vam szēr - szám - ját!

Lēdom a kis pej lovam szērszámját,
Szabadságos kiskönyvemet most írják,
Írják, írják, én mög majd magyarázom:
– Nē félj, babám, tiéd löszök a nyáron!

Katonanótáink zöme általánosan ismert, elterjedt a sokfelől besorozott katonáknak köszönhetően. Jelen dallamunk kivételnek tűnik. Közeli változatát nem ismerjük. 11 szótagos verssora igen népszerű strófa, de dallamvezetése eléggé egyedi. Dallamrajza alapján a Bereczky-rend 1251-es típusával rokoníthatjuk.

Gyűjtés: Barlog Anna (77), Csóka, 1968, Paksa K.

Típus: Bereczky 1178, 1251.

F 17.

Gyere, komám, gyerünk be a kocsmába

♩ = 90

– Gye - re, ko - mám, gye - rünk be a kocs - má - ba,

I - gyunk ë - gyet a mög - sza - ba - du - lás - ra!

I - gyunk ë - gyet, nem - so - ká ha - za - é - rünk,

Ki - gyün - nek a szép kis - lá - nyok e - lé - bünk!

– Nyisd ki, anyám, zödre festött kapudat,
Ereszd be *ja* rég nem látott *f*jadat!
– Beeresztlek, édes *f*jam, vártalak,
Három éve, mióta nem láttalak!

Barna legény, hová hajtod az ökröt, illetve Nincsen széle a fekete kendőmnek kezdetű lírai szöveggel általánosan ismert, kedvelt új stílusú dallam. Katonaszöveggel viszonylag ritka. Szövege a 4×11 szótagos verssorú nagyszámú strófacsald tagja.

Gyűjtés: Bicskei Mihályné (44), Oromhegyes, 1971, Tripolsky G.

Közlés: VMND I. 74.

Típus: Bereczky 1252, Járdányi II. 83.

F 18.

Csárda, csárda, födeletlen csárda

$\text{♩} = 112$

The musical score is written on five staves. The first four staves contain the main melody with lyrics in Hungarian. The first staff has a '1)' above it, and the second staff has a '2)' above it. The fifth staff has a '1)' above it. The sixth staff has two parts: '1)' and '2)', with 'ossia' and '3. vsz.' below them respectively. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 112 (quarter note).

Csár - da, csár - da, fö - de - let - len csár - da,
Ab - ba i - szik há - rom ö - reg ba - ka.
Égy - nek sin - csen baj - nét az ó - da - lán,
Sza - bad - ság - ra mön - nek ha - za ta - lán.
ossia 3. vsz.

Országúton gyünnek a zsandárok,
Már messzirű fénylik a csákójuk,
Elő gyün a zsandárok káplárja,
Igyenösen a Lébuki csárdába.

Amoda gyün a zsandárok káplárja,
Azt kérdezi, hogy ki van a csárdába,
Feleli a csaplárosné lánya:
Öreg bakák mönnek szabadságra.

– Kűdje ki hát azt az öreg bakát,
Mutassa mög az igazolványát!
– Itt van, zsandár, a belső zsebömbbe,
Három évet szenvedtem én érte!

Dallamvonalában igen közel áll a *Nyílnak, nyílnak a mezei virágok* kezdetű, igen népszerű lírai dalhoz. Katonanótaként önálló típust képvisel. Bodor Anikó megfigyelése szerint szövege emlékeztet a *Betyár utazólevele* típusú új stílusú balladánkra. Tizenegy szótagos változata az N 32. dal.

Gyűjtés: Jasura Józsefné (70), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND I. 73.

Típus: Bereczky 1327/A, Járdányi II. 84(var).

■ ■ ■ II. RABÉNEK: 19–24. SZ. ■

F 19.
Fújdogál a szellő

Parlando ♩ = 77

Fúj - do - gál a szel - lő

É - szak - nyu - gat fe - lű,

Gon - dó - tam, egy ó - rát,

Nem eny - nyi esz - ten - dőt.

A szögdi fegyház
Kőbú' van kirakva,
Az én kedves rózsám
Sírva jár alatta.

– Nő csudálkozz, rózsám,
Hogy én sárga vagyok,
Három esztendeje,
Mijóta rab vagyok!

Az egész csókai népzenei anyagban a legkorábbról datált dallam. A dalt Seemayer Vilmos gyűjtötte 1933-ban Nagyatádon Tóth Józseftől, aki Csókán született, és gyerekkorában ott tanulta meg ezt a dalt. A dallam Csóka környékén ismert lehetett, mert Tripolsky Géza 1967-ben Zentán is magnószalagra rögzítette változatát. Ereszkedő vonalú régi stílusú dallam.

Ez a változat nem szerepel a *Vajdasági magyar népdalok* kötetében.

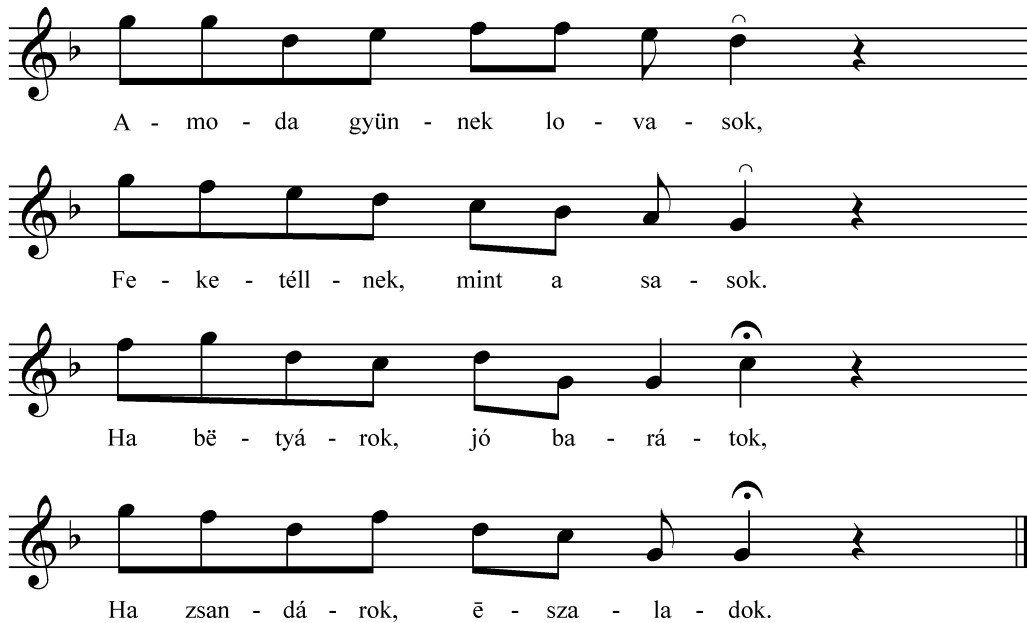
Gyűjtés: Tóth József (56), Csóka, 1933, Seemayer V.

Típus: MNT VIII. XXXVII.

F 20.

Amoda gyünnek lovasok

Parlando ♩ = 91

A - mo - da gyün - nek lo - va - sok,
 Fe - ke - téll - nek, mint a sa - sok.
 Ha bē - tyá - rok, jó ba - rá - tok,
 Ha zsan - dá - rok, ē - sza - la - dok.

A szögedi nagy törvénybe,
 Tizenkét úr ül a székbe.
 Tekingetnek a szömembe,
 Hány pár csikó jut eszömbe.

Kettőt adtam a bírónak,
 Kettőt a komiszárusnak,
 Kettőt a szolgabírónak,
 Így hát, nem maradt magamnak.

Nem jut neköm több eszömbe,
 Három szürke, hat fekete.
 Három szürke, hat fekete,
 Ezér' hajkász a vármegye.

Loptam lovat, százhatvanat,
 Mégső verték rám a vasat!
 Most mög loptam egy szamarat,
 Azér' zörgetöm a vasat.

A dallam két honfoglalás előtti (ugor és ótörök jellegű) stílusrétegünk kiérleletlen ötvözetének tűnik.

Gyűjtés: Károly Jánosné (52), Zenta, Bodor A. – Bodor G.

Közlés: VMND II. 101.

F 21.

Szögedi törvénybe tizenketten vannak

Parlando ♩ = 87

Szö - ge - di tör - vény - be ti - zen - ket - ten van - nak,
Mind a ti - zen - ket - ten ró - lam ta - nács - koz - nak,
A ti - zen ket - te - dik a ne - ve - met ír - ja,
Mel - let - te egy dá - ma bú - ne - im szám - lál - ja.

– Uraim, uraim, főgyházi uraim,
Kár vóna még neköm akasztófán csüngni,
Kár vóna még neköm akasztófán csüngni,
Pamutszél gatyámat szélnek lebögtetni!

Két sarkantyús csizmám szélnek összeverni,
Fekete hajamat szélnek ehordani,
Szép piros orcámat napnak hervasztani,
Szép fekete szömem hollónak kiszödni!

A Kiszáradt a tóból mind a sár, mind a víz típusú dallam dél-alföldi rabének változata. A dallama, a sorzárlata és a dallamívek ereszkedése nyomán a sirató stílusba sorolható. Úgy tűnik, a 4 × 12 szótagos sor igen alkalmas strófaszerkezet volt népi szövegköltőink számára. A dallamtípus elsősorban az Alföld északkeleti részén volt népszerű. Ott a pásztorparlandótól a rabénekeken keresztül táncdallamokig igen sok változatát ismerik.

Csóka változata az *Amoda szolgálok Maros vize mellett* szövegkezdettel az N 17. szám alatt található. Ebben a variánsban még nincs közreadva.

Gyűjtés: Banka Mihály (78), Csóka, 1990, Bodor A. – Tripolsky G. – Németh I.

Közlés: VMND II. 114.

Típus: MNT X. XCVI.

F 22.

Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba

♩ = 87

Kis pej lo-vam, kis pej lo-vam tér - dig jár a sár - ba',

De sok er - dőt, de sok me-zőt be-sza - ladt hi - já - ba.

Ad - dig sza-ladt vé - lem tér - dig é - rő sár - ba',

Még be nem vitt, még be nem vitt a vár - mö-gye - há - zá - ba.

Esik eső szép csöndösen a Tisza partjára,
De sok vizet ěhordtam mán a rabok számára!
Hordhatom öleget, van még ölég idő,
Oda hátravan tőteni tizenkét esztendő!

Új stílusú, AABA sorképletű, általánosan elterjedt katonadal. Harmadik fokról való indításával azonban a csókai dallam ritka kivétel. Dallamvonala átmenet a Bereczky-rend 1137. és 1547. típusa között.

Ebben a formában még nincs publikálva.

Gyűjtés: Zélity Sándor (72), Padé/Mohol, 1978, Burány B.

Közlés: VMND II. 191.

Típus: Bereczky 1547, Járdányi II. 153.

F 23.

Csongorádi Tisza vize de habos

♩ = 86

1)

Cson - go - rá - di Tí - sza vi - ze de ha - bos,

Kö - ze - pé - be' van egy ma - dár, a - ra - nyos.

Bal szár - nyá - ra rá van ír - va, Cson - go - rád,

Sej, ki ba - bá - ja ez a kö - kény - sző - mű lány?

1)

ossia

Sej, Csongorádi sudár magos tanyája,
Tetejére rászállott egy madárka.
Két szárnyáva' folyton csak azt verdösi,
Sej, vót szeretöm, Csongorádi évösi.

Sej, Csongorádi vasba akar veretni,
Mer' a lányát el akarom szeretni,
– Mögállj, híros Csongorádi, mögbánod,
Sej, még az éjjē mögszöktetöm a lányod!

Általánosságban is, de a Dél-Alföldön különösképpen népszerű új stílusú népdal. Bodor Anikó a *Vajdasági magyar népdalok* összkiadásának III. kötetében 17 szövegstrófával közli. Bereczky János típusrendjében Magyarkanizsa, Tóthfalu, Zenta, Horgos és Csóka gyűjtőhelyeket tartja többek között számon.

Gyűjtés: Cára Istvánné (30), Csóka, 1952, Burány B.

Közlés: VMND III. 134.

Típus: Bereczky 751/A (1164).

F 24.

Este gyün a tömlöctartó

♩ = 105

Es - te gyün a töm - lőc - tar - tó,

Mér - gö - sen szól a vas - aj - tó.

E - lőt - te vi - szik a gyēr - tyát,

Vi - zi - tál - ják ra - bok va - sát.

Bóthajtásos az én szobám,
Még a hóvilág sē süt rám,
Hát a fényös nap sugára,
Hogy sütné hervadt orcámra?

– Ablakomnak vasrostélya,
Nyújtsd be, rózsám kezéd rajta,
Hadd fogjam mög utójjára,
Búm elfeled nemsokára!

Általánosan elterjedt régi stílusú dallamtípus a *Fecském, fecském, édes fecském* kezdetű szöveggel. Ez a változat – a harmadik-negyedik sorban – szótagszaporítás nélküli, így régibbnek tekinthető. Az egyenletes negyedekben mozgó dudánótákhoz viszonyítva azonban új elem az alkalmazkodó ritmus következetes jelenléte. Ebben a formában még nincs publikálva.

Gyűjtés: Kanizsamonostor, Kálmány L.

Közlés: VMND I. 165, SZN IV. 43.

Típus: Járdányi I. 128.

■ III. BETYÁRDAL, BETYÁRBALLADA: 25–33. SZ. ■■■

F 25.

A távolba jaj, de csörög a béklyó

♩ = 74

A tá - vol - ba jaj, de csö - rög a bék - lyó,
 Ar - ra le - ge - lész hét szép sár - ga csi - kó.
 – Gye - rünk, paj - tás, ver - jük lő hát a bék - lyót,
 Ve - zes - sük el azt a hét sár - ga csi - kót!

– Ugyan, pajtás, ha leverjük a béklyót,
 Hová kötjük azt a két sárga csikót?
 – Elvezessük, amőre ja nap lőjár,
 Sej, amőre a gazdája sosé jár.

Ha fölülök kis pej lovam hátára,
 Mögnézöm a más lovát az állásban.
 Kiszakajtok harminchárom darabot,
 Netök, lányok, tik is boldoguljatok!

Részlegesen kvintváltó, ABCB₅ sorszerkezetű, népszerű régi stílusú dallam. Szövegét Bodor Anikó a vajdasági népdalokat összegző művében más dallamon közli (VMND II. 155.).

Dallamtípusa megegyezik az N G, 50. és az F 31. számú dallammal. Szövegét először Kálmány Lajos jegyezte le 1878-ban Egyházaskéren. Hangfelvételt közel 100 esztendővel később ugyanott Burány Béla készített.

Gyűjtés: Egyházaskér, 1878, Kálmány L.

Dallamközlés: VMND I. 55.

Típus: MNT VIII. XLIX, Járdányi I. 66.

F 26.

Amott legel, amott legel, amott legel hat pej csikó magába

♩ = 74

A - mott le - gel, a - mott le - gel, a - mott le - gel hat pej csi - kó ma - gá - ba,

Mind a hat - nak, mind a hat - nak, mind a hat - nak réz - bék - lyó - ba' a lá - ba.

– Gye - re, ko - mám, té - rít - sük el a csi - kót,

Re - szel - jük lë, re - szel - jük lë, re - szel - jük lë a lá - bá - rú' a bék - lyót!

– Lëreszeltük, lëreszeltük, lëreszeltük a lábárú' a béklyót.

Merre hajtsuk, merre hajtsuk, merre hajtsuk, kedves komám a csikót?

– Majd elhajtsuk, amőre ja nap lëjár,

Arra, tudom, arra, tudom, arra, tudom, a gazdája sosë jár.

Széles körben elterjedt új stílusú dallam. A citerások igen kedvelik, mivel mixolíd (szóra záródó) hangsora van, üres húrra zárva könnyen játszható belső „félkóták” nélkül is. Nagy szótagszámú (19, 19, 11, 19) sorokból épül föl. A Bereczky típusrendben a mintegy 70 gyűjtőpont között Csókát is számon tartják.

Gyűjtés: Banka Mihályné (58), Csóka, 1972, Bodor A.

Közlés: VMND II. 152.

Típus: Bereczky 405/B, Járdányi II. 160.

F 27.

Vót egy lovam, egy szíjhátú

Parlando ♩ = 70

Vót egy lo - vam, egy szíj - há - tú,
 Vi - lá - gos pej, hó - ka jor - rú.
 Egy hu - szon - négy ó - ra a - latt
 Pest - rű E - ger - be fő - sza - ladt.

Azon hajtottam hat tinót,
 Mind a hat daruszőrű vót,
 Mind a hat daruszőrű vót,
 Mind a szolgabírójé vót.

Amoda gyűnnek lovasok,
 Feketéllnek, mind a sasok,
 Ha betyárok, jó barátok,
 Ha zsandárok, éfuttatok.

– Zsandár urak, mit akarnak,
 Talán bizony mögvasalnak?
 – Mögvasalunk, mögkötözünk,
 Kalocsára bekísérünk.

Kalocsai nagy törvénybe
 Harminckét úr ül a székbe.
 Kacsingatnak a szömembe,
 Hány csikó jut az eszömbbe.

Nem loptam én életömbé,
 Csak egy csikót Debrecönbe.
 Egy szíjhátú, kesely lábu,
 Világos pej, hóka jorrú.

A honfoglalás kora előtti zenei örökség, a pentaton hangkészlet és a kvintváltás jegyeit hordozó dallam. Ma a Volga mellett élő ótörök népek (tatárok, baskírok, csuvasok) és a török kultúrát magába olvasztó cseremiszek népzenejében találunk hasonló dallamokat. Az alföldi dialektus egyik legjellemzőbb típusa, a régi stílus legtisztább képviselőinek egyike. Szövegváltozatát Kálmány Lajos 1878-ban jegyezte le. Dallamtípusa megegyezik az N 31. és az F 38. számmal.

Gyűjtés: Fehér József (74), Homokrév (Mokrin), 1975, Kónya S.

Közlés: VMND II. 73/a

Típus: MNT VIII. XLV, Járdányi I. 80.

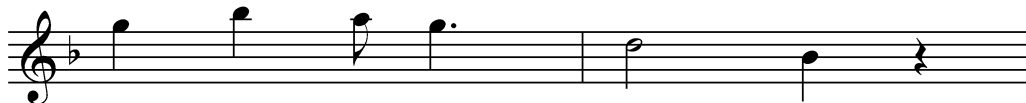
F 28.

Ēveszött a lovam

♩ = 78

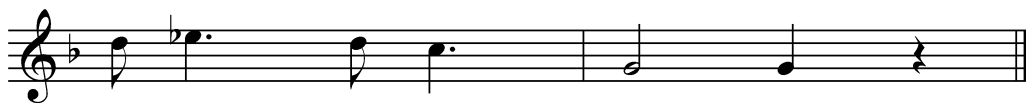
Ē - ve - szött a lo - vam

Céd - rus - fa jer - dő - be,

Ē - sza - kadt a rán - cos csiz - mám

A ló - ke - re - sés - be.

– Nő keresd a lovad,
Mert be van az hajtva,
A csókaji istállóba’
Szól a csöngő rajta.

– Ösmeröm a lovam
Csöngője hangjárú,
Mögösmeröm a galambom a
Büszke járásárú.

– Nem adnám a lovam
Százezör forinté’,
Nem adnám a galambomat
Szélös e világé’!

Ötfokú, ereszkedő régi stílusú dallam. A Járdányi-dallamrend régi stílus 65-ös típusával vethető össze, ám első sora jelentősen eltér: a főtípus negyedelő, kétütemes első sora nyolcadmozgásos egy ütemmé tömörülő – ugyanúgy hat szótagos – dallamsorrrá zsugorodott. Ebben a formában közli Paksa Katalin is a *Szögedi Nemzet* monográfiában. Dallamvezetése megegyezik az N 8. számú, *Széles Tisza vize* kezdetű dallal.

Gyűjtés: Mihók Antal (71), Egyházaskér, 1968, Paksa K. (*Megöltek egy legényt*).

Közlés: VMND I. 195.

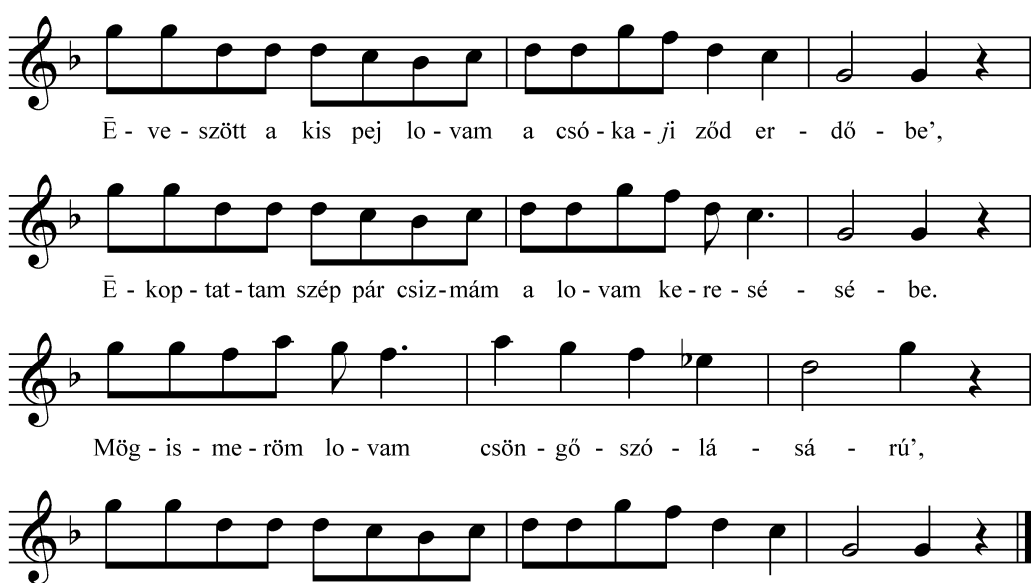
Típus: Járdányi I. 65.

F 29.

Ēveszött a kis pej lovam a csókaji ződ erdőbe

♩ = 84

Ē - ve - szött a kis pej lo - vam a csó - ka - ji ződ er - dő - be',
Ē - kop - tat - tam szép pár csiz - mám a lo - vam ke - re - sé - sé - be.
Mög - is - me - röm lo - vam csön - gó - szó - lá - sá - rú',
Mög - ős - me - röm kis - an - gya - lom pi - ros csiz - ma já - rá - sá - rú'.

Főgyütt mán a hajnalcsillag, szépen ragyog fönn az égön.
Nem találok a lovamat a csókaji erdőszélön.
– Nē keresd a lovad, mer' be van az fogva,
A csókaji Hajdukertbe' szépen szól a csöngő rajta!

Nagy ívű, pentaton alapú, népszerű új stílusú dallam. A Bereczky-féle új stílusrend 1502. típusával szinte hangról hangra megegyezik. A típust azonban kizárólag gyimesi és székelzföldi gyűjtőpontokkal ismerteti. Ily módon meglepő dél-alföldi előfordulása, bár a dallamforma tágabb értelmezése általános elterjedésre utal.

Gyűjtés: Palatinus Imre (53), Szaján, 1996, Bodor A.

Közlés: VMND II. 192.

Típus: Bereczky 1502.

F 30.

Esik eső, sáros lött a Nagy utca

♩ = 62

E - sik e - ső, sá - ros lött a Nagy ut - ca,

Mőg - lát - szik a lo - pott ló - nak a nyo - ma.

- Gye - re, ró - zsám, ső - pörd el a lo - pott ló nyo - mát,

Még az éj - je' tē - rád kő - tőm az á - rát!

Mén a kocsi, porzik az út utána,
 Barna kislány ül a kocsi farába.
 Kék a szőme, szőmöldöke tiszta fekete,
 Édősanyja de kedvemre nevelte.

A betyárdal és lírai dal találkozásának mezsgyéjén határozható meg. A lopott ló nyomának felsőprése szimbolikus értelmezést is nyerhet. Maga a dallam is különbözőképpen értelmezhető. A nyitó- és zárósora a Bereczky-rend 650. típusához hasonlítható, a középső B sorok az 1207. és 1214-es típus B soraival hangról hangra egyeznek. A dallamforma széles körben elterjedt és igen népszerű. Vidékünkön különböző gyűjtésekből legalább 13 gyűjtőpontról jegyzett. Ezek alapján egyik legnépszerűbb új stílusú dallamcsaládnak tekinthetjük.

Gyűjtés: Kis Mihályné (72), Firigyháza, 1977, Kónya S.

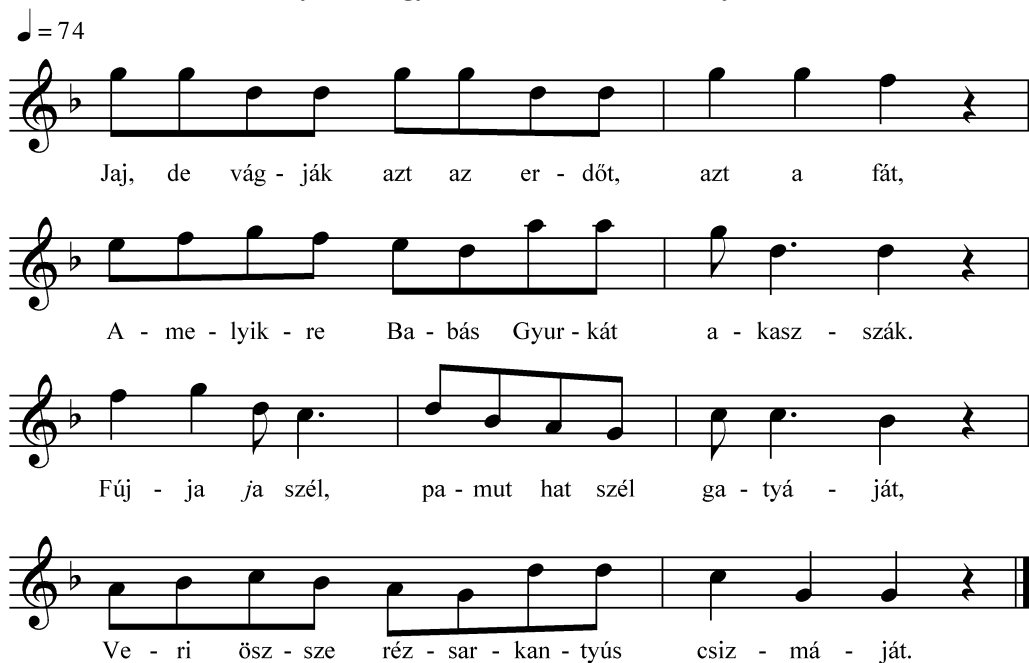
Közlés: VMND II. 190.

Típus: Bereczky 650., 1207. és 1214., Járdányi II. 105.

F 31.

Jaj, de vágják azt az erdőt, azt a fát

♩ = 74

Jaj, de vág - ják azt az er - dőt, azt a fát,
A - me - lyik - re Ba - bás Gyur - kát a - kasz - szák.
Fúj - ja ja szél, pa - mut hat szél ga - tyá - ját,
Ve - ri ősz - sze réz - sar - kan - tyús csiz - má - ját.

Babás Gyurka így kiált föl kínjába:
– Jaj, Istenöm mög kő halnom hiába,
Nem gyilkótam, csak rabótam valaha,
Akasztófán nem csüngöttem még soha!

Szövegét Kálmány Lajos 1878-ban gyűjtötte Egyházaskéren. Babás Gyurka helyi betyár lehetett az 1800-as évek közepén. Mintegy 100 évvel később dr. Burány Béla gyűjtésében, egy párosító szövegében bukkan fel a neve a Széki majorban (1953), Banka János énekében. (Burány Béla: *Hallották-e hírét? Pásztordalok, rabénekek, balladák*. Újvidék, 1977, Forum, 416. /Hagyományaink, 8./)

A dallam Bodor Anikó utólagos társítása, megegyezik az N 6., az N 50. és az F 25. dal-
lamtípusával.

Gyűjtés: Egyházaskér, 1878, Kálmány L.

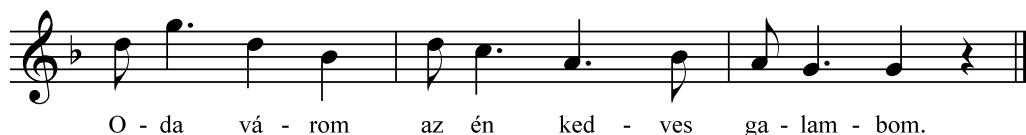
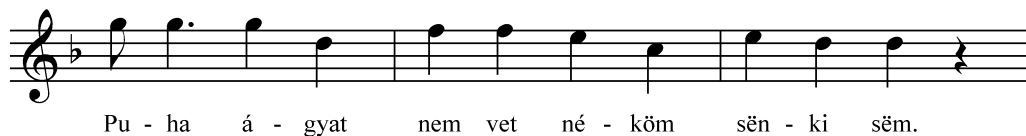
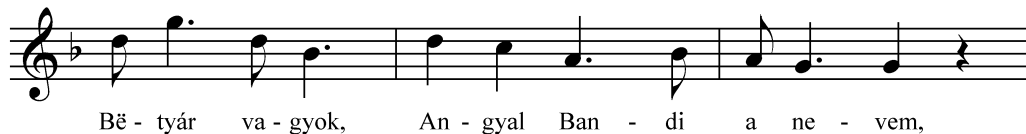
Közlés: VMND I. 184.

Típus: MNT VIII. XLIX, Járdányi I. 66.

F 32.

Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem

♩ = 88

Angyal Bandi kimögyön a mezőre,
Töltött pisztolyt tősz a belső zsebébe.
Töltött pisztoly nem látszik a subátú',
Angyal Bandi nem fél kilenc zsandártú'.

Alacsony ház, vékony deszkakerítés,
Áthallatszik a betyárlónyeringés.
Szénát, zabot adjatok a lovamnak,
Ki ne nyertse ja betyárságomat.

Folklorizálódott műdal. Dallamnyitó hármashangzatbontása a műzene dallamvilágából ered. *Édesanyám azt a szál rozsmaringot*, illetve *Beteg a szeretőm, az ágyba' fekszik* strófákkal igen népszerű volt. Az egész Kárpát-medencében gyűjtötték. Főtípusát Bereczky 208 gyűjtőpontról dokumentálja. Bodor Anikó Egyházaskérrel (3), Bácskertesről (2) és Hertelendyfalváról (1) adattal jegyzi.

Gyűjtés: Mihók Antal (71), Egyházaskér, 1968, Paksa K.

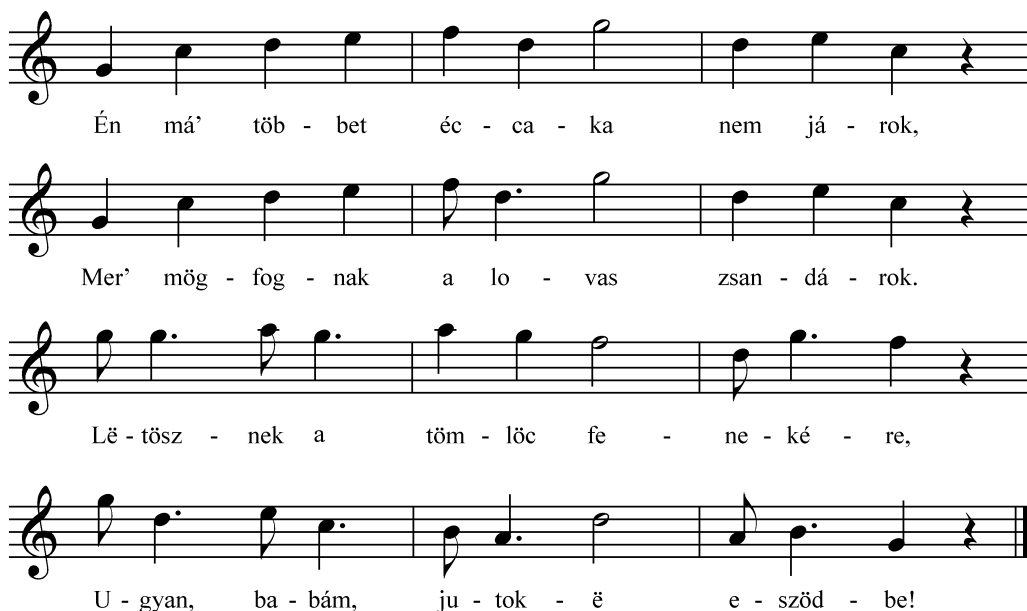
Közlés: VMND II. 136.

Típus: Bereczky 1344 (2154), Járdányi II. 168.

F 33.

Én má' többet éccaka nem járok

♩ = 111

Én má' töb - bet éc - ca - ka nem já - rok,
Mer' mög - fog - nak a lo - vas zsan - dá - rok.
Lē - tősz - nek a töm - lőc fe - ne - ké - re,
U - gyan, ba - bám, ju - tok - ő e - szöd - be!

Betyár vagyok, betyárnak születtem,
 Ha möghalok, nem rínak fölöttem.
 Nem mondják el Dávid szent zsótárját,
 Nem kongatik a falu harangját.

Helyenként műdalos fordulatokkal építkező szó-végű betyárdal. AABC sorszerkezete is a régi és új stílus közötti zenei rétegre utal.

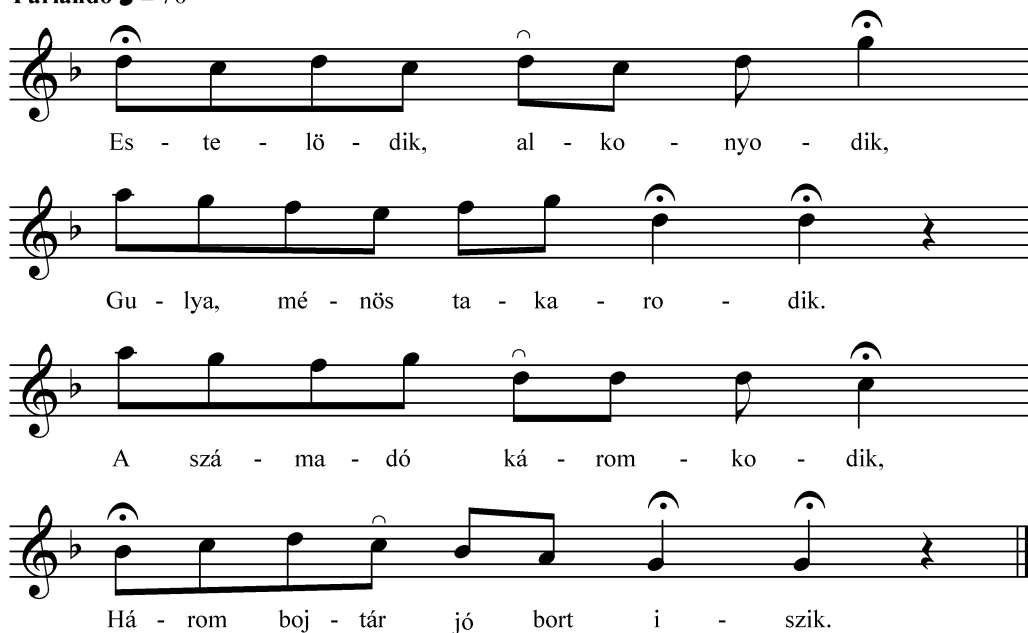
Gyűjtés: Banka János (42), Csóka, 1962, Burány B.
 Közlés: VMND II. 141.

■ ■ ■ IV. PÁSZTORDALOK: 34–37. SZ. ■

F 34.

Estelődik, alkonyodik

Parlando ♩ = 70

Es - te - lö - dik, al - ko - nyo - dik,
Gu - lyá, mé - nös ta - ka - ro - dik.
A szá - ma - dó ká - rom - ko - dik,
Há - rom boj - tár jó bort i - szik.

Kettő a csárdába mulat,
De szomorú nótát húzat,
A harmadik Cserepesbe,
Csaplárosné az ölébe.

Észökött az aranygulya,
De szépen szól a kolompja.
A számadó mögtanálja,
Kecsköméti nagy vásárba.

Mikó' a juhász bort iszik,
Szürke szamár szomorkodik.
– Nő szomorkodj, szürke szamár,
Majd emögyünk a nyáj után.

Az Alföld legjellemzőbb pásztordalaiként tartják számon azokat a parlandókat, amelyek dallama középről lendül a magasba (m-r-m-r-m-r-m-l'). Régi stílusú, a honfoglalás előtti, ótörök korból eredeztethető, ezt bizonyítják a nogáj-tatár dallampárhuzamok.

Gyűjtés: Banka János (45), Csóka, 1965, Burány B.

Közlés: VMND II. 180.

Típus: Járdányi I. 30.

F 35.

Karikába gyűröm a gatyám szárát

Parlando ♩ = 75

Ka - ri - ká - ba gyű - röm a ga - tyám szá - rát,
 Ē - haj - tom az End - re bá - ró bir - ká - ját.
 Ē - haj - tom az orr - gaz - da ta - nyá - já - ra,
 Jó bort i - szok, míg é - lők a vi - lág - ba'.

Haragosan szól az ürüm harangja,
 Tolvaj gyerök a bokorba hallgassa.
 – Eredj, rózsám, csapd vissza jaz elejét,
 Le ne lopják legszöbb ürüm csengőjét!

É'fél után kettőt ütött az óra,
Még hajnalra ē köll mönni Magladra!
Ēkötöttem három tinót, hat lovat,
Ott verik rám, édös rózsám, a vasat.

A magladi tömlőcajtó de sárga,
Oda van egy bētyárgyerök bezárva.
– Tē, magladi tömlőcajtó hasadj mög,
Tē mög babám örökre szabadulj mög!

Bodor Anikó a régi stílus vajdasági fődallamai egyikének nevezte ezt a dallamtípust. Az ötörök réteg kvintváltás nélkül ereszkedő tagja. Elsősorban pásztor- és betyárszövegek kapcsolódnak hozzá, ritkábban lírai strófák.

Az Alföldön a *Ha felmegyek a bugaci halomra* vagy a *Haragosan szól az ürüm harangja* szöveggel ismerik. A *Karikába gyűröm a gatyám szarát* kezdetű szöveget csókai gyűjtésből is ismerjük. A dallam oktavlépéssel is indulhat.

Gyűjtés: Banka János (55), Csóka, 1975, Kónya S.

Közlés: VMND II. 143.

Típus: MNT IX. LXXIII.

F 36.

Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa

Recitativ, parlando, rubato ♩ = 72

Kondorosi csárda előtt van egy szomo - rú - fűz - fa,

O - dakötöm kis pej lovam egy szom - ba - ton haj - nal - ba.

Ü-jön hát föl a kon - do - ro - si szép csár - dás - né lő - já - nya ja há - tá - ra,
leg - ked - ve - sebb Ma - ris ne - vű

Ē - vi - szöm az Es - ter - há - zy ő - reg her - ceg csi - kó - sá - nak a leg - szébb ta - nyá - já - ra!

Öregapám kis pej lova bal hátúsó lábának a patkószöge de fényös!
Kondorosi szép csárdásné legkedvesebb Maris nevű leánya most de kényös!
Srégra vágott huncutkája ráhajlik a vállára,
Száztalléros, hosszú rojtos, selyöm kendőt, kendőt terít magára.

– Kondorosi szép csárdásné, adjon isten, jó napot!
Hozzon ide három vagy négy icce bort!
Írja fő hát hamarosan a rézfokosom nyelére,
hogy Hány liter bort ivott mög az Esterházy öreg herceg gulyásának a bojtárja hitelbe.

– Kondorosi szép csárdásné, mi baja van magának?
Talán bizony a legkedvesebb Maris nevű leánya most nincsen idehaza?
– *hát* Nincsen bizony! Ellopták a múlt szombaton hajnalba!
Kilenc zsandár, hat lovas huszár keresi, de nem tanálja egész Magyarországba!

1907-ben Bartók Béla már fonográfra rögzítette a dallamot a dunántúli Felsőíregen. feltehetőleg az egyházi recitáló dallamok mintájára létrejött parlando pásztordallam. Csókáról 1965-ben, 1975-ben, 1987-ben és 1990-ben is gyűjtötték. A szöveg humorát erősíti a dallam ötödik fokán való szótagszaporító recitálás. Ez a zenei megoldás erősen hasonlít az F 41-es számú tréfás borívó gregorián paródiára.

Gyűjtés: Banka János (45), Csóka, 1965, Burány B.

Közlés: VMND II. 160.

Típus: Járdányi I. 29.

F 37.

A juhászok így élnek, úgy élnek

♩ = 84

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 84. The melody is simple and folk-like, with a mix of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables across notes. A first ending bracket is placed over the third staff.

A ju - há - szok így él - nek, úgy él - nek,
Ha nem lop - nak, cse - rél - nek, cse - rél - nek.
El - ad - ják a ju - ho - kat, ko - so - kat,
Isz - szák a jó cit - ro - nyos bo - ro - kat.

Nem bánom, hogy juhásznak születtem,
Nem bánom, hogy számadó lehettem.
Hét bojtárnak vagyok fejedelme,
Úgy tisztölnek, hogy számadó kigyelme.

Ha mögőzöm bográcsos ebédöm,
Körülüli mind a hét cselédöm.
Úgy jóllakom zsíros tarhonyáva',
Mind a báró tekenyösbékáva'.

Az *A szögedi halastó, halastó* mellett a másik legkedveltebb régi stílusú ugrós dallamunk a Dél-Alföldön, de a Dél-Dunántúlon is ismert. Szinkópás sorvéggel az esztamos ugrós jellege, éles ritmusú sorvéggel csárdás düvő jellegű ritmusa domborodik ki. Kadenciarendje a sirató stílusba sorolja, funkciójában azonban táncdallam. Szövege Molnár József *A csikós népszínművéből* ismertté vált strófák és egyéb népköltési szövegekkel kiegészülve kései társulás a dallamhoz.

Gyűjtés: Csordás Sándor (65), Csóka, 1974, Kónya S.

Közlés: VMND II. 201–202.

Típus: Járdányi I. 106.

■ ■ ■ V. BORDALOK (BORIVÓ NÓTÁK): 38–46. SZ. ■

F 38.

Zörög a kocsi ja fagyon

Parlando ♩ = 97

Zö - rög a ko - csi ja fa - gyon,
 Sze - re - tüm én a bort, na - gyon.
 Kocs - má - ros - né bi - zony - sá - gom,
 Hogy én a bort nem ú - tá - lom.

Bort ide, de nē vizeset,
 Hogy hijába nē fizessenek!
 Bort iszik az útonjáró,
 Akár szögény, akár báró.

Igyunk egyet, nagyot, hosszút,
 A jó lónak sosincs rossz út.
 De a rossznak télbe-nyárba
 Mindig béklyóba ja lába.

Bort iszok én, nem pálinkát,
 Asszonyt szeretök én, nem lányt.
 Iszok én még pálinkát is,
 Szeretök én még szép lányt is.

Pentaton vázú, ereszkedő, kvintváltó parlando dallam. Zenei rokonságunk a honfoglalás kora előtti török dallamépítkezés szép példája. A Dél-Alföld egyik jellemző típusa. Leggyakrabban pásztor- és betyárszövegeket énekelnek rá, itt borivó nóta. Dallamtípusa megegyezik az N 31. és az F 27. számmal.

Gyűjtés: Banka Mihály és János, Csóka, 1962, Burány B.

Dallamközlés: VMND I. 164.

Szövegközlés: VMND I. 166.

Típus: MNT VIII. XLV, Járdányi I. 80.

F 39.

Jó bort iszok, diófával tüzelök

♩ = 92

Jó bort i - szok, di - ó - fá - val tü - ze - lők,
Kis pej lo - vam csár - da e - lőtt fe - sze - lők.
- Szép csár - dás - né, ar - ra ké - röm, néz - ze mög,
Raj - ta van - ő a lo - va - mon a nye - rög!

Lovam hátán félrecsúszott a nyerög, Mögtanítom a gyereket nyergéni,
Nem jól nyergelte föl az a rossz gyerekek. Hogy köll a lányt a kapuba ölteni.

Népszerű, általánosan elterjedt új stílusú dallam, leggyakrabban lakodalmas szövegekkel párosul. Nagycsaládú 4 × 11 szótagos strófája 4 + 2 + 4 negyedes sorokba rendeződik. Bereczky összefoglaló munkájában vidékünkéről egy oromhegyesi adat képviseli dalunkat.

Közlés: VMND II. 163.

Típus: Bereczky 1303/B, Járdányi II. 120.

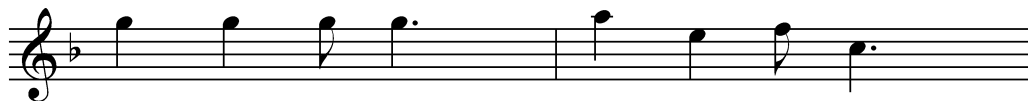
F 40.

A hajnali csillag ragyog

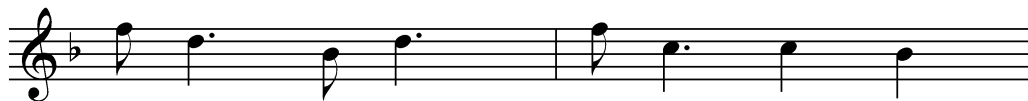
♩ = 106

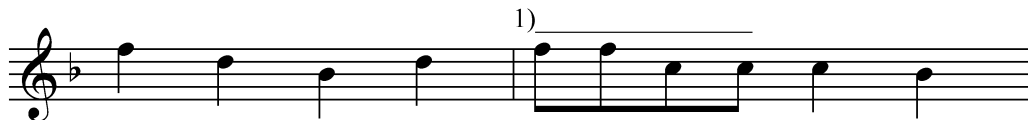
A haj - na - li csil - lag ra - gyog,

Mé - gis a kocs - má - ba va - gyok!

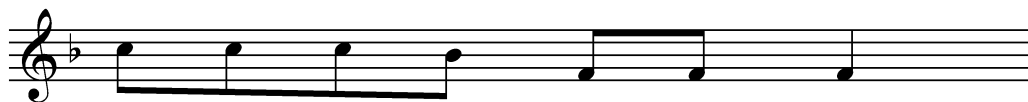
Jaj, is - te - nöm, de szé - gyöl - löm,

Hogy rö - ge' kö', ha - za - ha - za mön - nöm,

Én már az - tat, már én az - tat nem tö - szöm,

Ha ha - za - mé'k, lő - fek - szöm,

Még az éj - jel ki - a - lu - szom ma - ga - mat!

2. vsz.

2. vsz.

Téli-nyári keresetöm
Összetöszöm, még sincs pénzöm!
Jaj, istenöm, de szégyöllöm,
Mind emulattam a pénzöm!
– Húzd rá, cigány, tamburás,
Mögfizetöm az árát,
Még az éjjel mögfizetöm az árát!

Hajnali nóta, melyet a mulatozás végén énekelnek, amikor táncolva elvonul a vendégsereg. A dallam a Dunántúl kivételével általánosan ismert. Legtávolabbi variánsait Székelyföldről, Gyimesből ismerjük.

Dallamszerkezete különleges, 5 és 6 sorosnak is értelmezhető. AABB sorok után ütempáros rész következik, amelynek alapmotívuma különböző magasságokban (transzpozíciókban) megismétlődik. Ez a szerkezet inkább a komponált műzene, mintsem a népies műzene dallamvilágának irányába mutat.

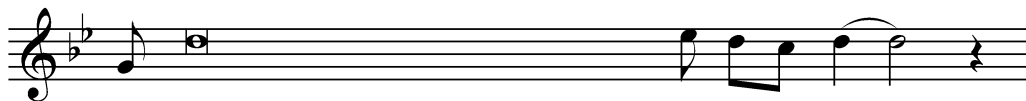
Gyűjtés: Gödér Mihály (63) zenekara, Törökfalú, 1979, Burány B.

Közlés: VMND III 184

Típus: Járdányi II. 167

F 41/A

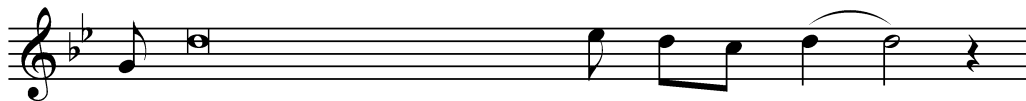
Nem bánám, ha egy mélységes mély pince fenekire lejesethnék

Nem bánám, ha egy mélységes mély pince fenekire le - jes - het - nék,

Há - romszázhatvanhat akós hordó csapja alá fe - küd - het - nék!

Ad - dig innék, még a fogam ki nem áz - na,

■ ■ ■

Míg bennem a szőlő magja ki nem csí - ráz - na!

Ak - kó' is foghagymás kóbaszbó' lögyön fölöttem az é - gő gyēr - tyá,

Száz, tizenhat éves kislány mondja el fölöttem a rék - vi - e - del - met!

F 41/B

Mert nem maradunk mindig a földbe

Parlando ♩ = cca 80

Mert nem ma - ra - dunk min - dig a föld - be',

A bor sē ma - rad min - dig ü - veg - be',

Mög - áz - tas - sa az, az én tor - kom,

A - mi - vel ě - gye - sül - ni fog gyom - rom.

■ ■ ■

F 41/C

Életömnek végóráját tötöm a kocsmába

♩ = 83

É - le - tőm - nek vég - ó - rá - ját tő - tőm a kocs - má - ba,

Az an - gya - lok on - nan visz - nek fē - nyős menny - or - szág - ba.

Az an - gya - lok is azt mond - ják o - da - fōnn az ég - be':

– U - ram, ezt a jó bor - i - vót vő - gyed kö - gye - lőm - be!

Tréfás halottbúcsúztató, melyet különböző mulatságokon (lakodalom, farsangi bál) mutattak be. Három részből áll: első része a recitatív gregorián paródia, második része egy XII. századra visszavezethető német vágáns költészeti dal átvétele, harmadik része egy oláhós féldallam. Ebben a formában hangszeres periódusdallam kétféle zárlattal.

Gyűjtés: György Imre (64), Völgyes, 1992, Varga A.

Közlés: VMND III. 155.

Típus: MNT III/B. 133.

F 42.

Noé mikó' a szőlőt üttette

♩ = 93

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 93. The lyrics are in Hungarian. The first staff contains the first line of the song, the second and third staves contain the second line, and the fourth staff contains the third line. The melody is simple and folk-like, with a mix of eighth and quarter notes.

No - é mi - kó' a sző - lőt ű - tet - te,
Azt sē tud - ta, hogy mi ja ter - mé - se.
No - é a sző - lő kö - ze - pén ál - lott,
I - lyen szép bo - gyót még nem is lá - tott.

Isten mondja: – Noé, fiam, Noé,
Itt a szőlő, kóstold mög, hogy jó-é!
Noé mondja: – Már mögöregödtem,
De még ilyen jó bogyót nem öttem.

Isten mondja: – Noé, fiam, Noé,
Kóstoljuk mög, hogy a leve jó-é!
Noé mondja: – Iszom röggel óta,
De csak igyunk, van még a hordóba!

Isten mondja: – Noé, fiam, Noé,
Hát az óbort kóstoltad-e, jó-é?
Noé mondja: – Ihaj, csuhaj, Sári,
Most már kezdök három Istent látni!

Tréfás borivó nóta, szövegírójának Gárdonyi Gézát tartják. Új stílusú AA⁵A⁵A sorainak hangkészlete pentaton. A *Vajdasági magyar népdalok* III. kötetében kilenc gyűjtőponttal tartjuk számon e dallam változatait. Csókai változata nincs listázva.

Közlés: VMND III. 83.

Típus: Járdányi II. 50.

F 43.

Elindult Szent Péter Rómába

♩ = 93

El - in - dult Szent Pé - tör Ró - má - ba,

Bun - kós - bo - tot vött a vál - lá - ra,

Bot - ja vé - gén a ka - bak - ja, ka - bak - já - ba a jó bo - ra,

I - szik, ha ja - kar - ja.

A kánai menyegzőt megéneklő dal már a XVII. században, a Kájoni-kódexben (1634–1671) fellelhető magyar és latin szöveggel.

Vidékünkön ponyvanyomtatványokban sokszorosított egyenszövegekkel, de folklorizálódott variációkkal is gyűjtötték. Az itt közölt borivó szövegű változatot Egyházaskéren rögzítették.

Gyűjtés: Mihók Antalné (79), Egyházaskér, 1978, Burány B.

Közlés: VMND III. 82/d

Típus: MNT III/A. 538.

F 44.

Hortobágyi kocsmárosné, jangyalom

♩ = 96

Hor - to - bá - gyi kocs - má - ros - né, jan - gya - lom,

Tö - gyön i - de jéggy ü - veg bort, hagy i - szom!

Hor - to - bágy - túl nagy Deb - re - cön mesz - sze van.

Deb - re - cön - tű' Hor - to - bá - gyig szom - jaz - tam!

Hideg nótát füttyürésznek a szelek,
Testöm, lelköm maj' mögvöszi a hideg!
Tekintsön rám, kocsmárosné, *de* vijolám!
Főmelegszők kőkíný szőme sugarán.

Savanyú bor, szép mönyecske, édős csók,
Az én lábom ide-oda tántorog.
Öleljön mög, kocsmárosné, édősöm!
Në várja jazz, hogy hosszába elessen!

A Rákóczi-nóta köréhez tartozó fríg dallam a verbunkoszene falusi, népi ágának tagja. A dallamhoz társuló korhely, borívó szövegek egyértelműen műköltési eredetűek. Más dallamhoz kapcsolódva e versszakokat Bereczky 437-es típusánál találhatjuk meg.

Gyűjtés: Zéltty Sándor (72), Padé/Mohol, 1978, Burány B.

Közlés: VMND II. 162.

F 45.

Ejnye, nadrág, kisanadrág, kisanadrág, kisanadrág

♩ = 88

Ej - nye, nad - rág, kis - nad - rág, kis - nad - rág, kis - nad - rág,

Ré - szö - gös lött a gaz - dád, a gaz - dád, a gaz - dád,

Ha ré - szö - gös, hagy lö - gyön, hagy lö - gyön,

Ar - ra gond - ja sēn - ki - nek nē lö - gyön!

– Hej, Karáné, Karáné, Karáné, Karáné,
Gyere velem kurumplit kapá'ni, kapá'ni!
– Nem mögyök én kurumplit kapá'ni,
Rossz a kapám, ki tanálja vágni.

Az én seggöm nem vendég, nem vendég, nem vendég,
Ténnap este mögverték, mögverték, mögverték.
A vármögye hajduja verte mög,
Hogy a fene ögye mög, ögye mög!

A Dél-Alföld egyik legnépszerűbb régi stílusú ugrós dallamtípusa. Megegyezik a nők által énekelt (*Falu végén hasas lány*) N 49. számú dallamtípussal. Egyedi érdekesség a játékos soronkénti ütembővítés, ami leggyakrabban a hangszeres gondolkodásra, előadásra utal, teret nyitva az ütempáros szabad dallamszerkesztés és a strofikus, énekelt, zárt formák között.

Gyűjtés: Gligor Jánosné (66), Csóka, 1976, Kónya S.

Közlés: VMND III. 206.

Típus: MNT X. CXXIV.

F 46.

Én vagyok az, én vagyok az, aki nem jó

♩ = 91

Én va - gyok az, én va - gyok az, a - ki nem jó,
Kocs - ma - aj - tó nyi - to - ga - tó,
Kocs - ma - aj - tó nyi - to - ga - tó,
Bo - ros - po - hár haj - to - ga - tó.

Két ujja van, két ujja van a ködmönnek,
 Kerek alja ja pöndölnek,
 Csivirintöm, csavarintom,
 Majd a fejedre borítom.

Ereszkedő dallamvonala, illetve sorzáró hangjai révén a sirató stílusú dallamokhoz soroljuk – távoli leszármazottként. Szövege viszont a legtávolabb áll a siratóktól: duhaj, mulató. Bizonyára ennek köszönhető egykori népszerűsége. Sok kevély legény tudott azonosulni a szöveg életérzésével. A csókai Banka Mihály juhász számadó egyik kedves nótája volt.

Közlés: VMND I. 172.

Típus: Járdányi I. 105.

■ ■ ■ AZ ÉNEKESEK NÉVSORA ■

Rákóczi férfikar

1. Szűcs Tamás (1987)
2. Oláh György (1949)
3. Égető Lajos (1958)
4. Bálint József (1951)
5. Buják Andrija (1987)
6. Fehér Attila (1978)
7. Fodor György (1952)
8. Tápai Tibor (1956)
9. Engi László (1924)
10. Hajnal Attila (1966)
11. Masa Zoltán (1950)
12. Bóka István (1974)

■ A RÁKÓCZI FÉRFIKAR NÉPDALCSOKRAI ■■■

Bodor Anikó összeállításai a Rákóczi férfikar számára:

1996

Estelődik, alkonyodik	F34
Amott legel, amott legel, amott legel hat pej csikó magába	F26

1997/A

Sebösen forog a mozdonykocsi kereke	F6
Ha fölülök, sej, de ha fölülök a fekete gőzösre	F11
Kedves édesanyám, nehéz lehet magának	F13
Doberdóba hull a baka rakásra	F14
Sej-haj, limbes-lombos a diófa levele	F15

1997/B

Mikó' montem, babám, kis Csókábú kifelé	F1
Oroszország felé nem tudjuk mi az utat	F12
Fújdogál a szellő	F19
Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál	F9
Mikó montem sorozatra, angyalom, semmi az oldalamon	F4

1999

A távolba jaj, de csörög a béklyó	F25
Vót egy lovam, egy szíjhátú	F27
Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem	F32
Jaj, de vágják azt az erdőt, azt a fát	F31

2000

Ėveszött a lovam	F28
Csongorádi Tisza vize de habos	F23

■■■

Ősz az idő, Dömötör nap közeledik	–
Jó bort iszok, diófával tüzelök	F39
Kis pej lovam arra van rászokva	–

2001

Ha fölülök kis pej lovam hátára	F10
Kis pej lovam csak a földet kapálja	F16
Gyere, komám, gyerünk be a kocsmába	F17
Csárda, csárda, födeletlen csárda	F18

2004/A

Játszik a szél, sej, de játszik a szél a Balaton vizébe	F2
Keresik a, nem lelik a körösztlevelemet	F3
Édös, kedves, jó anyám, kísérjön ki a vasútra	F5
Ha elindult ez a gőzös, hadd mőnjön	F7
Udvaromon hármát fordútt a kocs	F8

2004/B

Esik eső, sáros lőtt a Nagy utca	F30
Karikába gyűröm a gatyám szárát	F35
Éveszött a kis pej lovam a csókai ződ erdőbe	F29
Én má' többet éccaka nem járok	F33

2004/C

Én vagyok az, én vagyok az, aki nem jó	F46
Zörög a kocs a fagyon	F38
Nem bánám, ha egy mélységes mély pince fenekire leeshetnék	F41
A hajnali csillag ragyog	F40

■■■

2007/A

Noé, miko' a szőlőt üttette	F42
Elindult Szent Pétör Rómába	F43
Hol vagy, én szerelmes, boros kulacsom	–
Ejnye, nadrág, kis nadrág, kis nadrág, kis nadrág	F45

2007/B

Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa	F36
Hortobágyi kocsmárosné, angyalom	F44
Estelődik, alkonyodik	F34
A juhászok így élnek, úgy élnek	F37

2007/C

Amoda gyűnnek lovasok	F20
Amott kerekődik	–
Este gyün a tömlöctartó	F24
Szögedi törvénybe tizenketten vannak	F21
Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba	F22

■ ■ ■ 2. LEMEZMELLÉKLET ■

Vajdasági élő magyar népzene

A kis Csóka körül van kerítve

Észak-bánáti népdalok

2. CD

1. Mikó' monstem, babám, kis Csókábú' kifelé	1:57
2. Játszik a szél, sej, de játszik a szél a Balaton vizébe	2:30
3. Keresik a, nem lelik a körösztlevelemet	2:02
4. Mikó' monstem sorozatra, angyalom, semmi a kalapomon	1:15
5. Édös, kedves, jó anyám, kísérjön ki a vasútra	2:21
6. Sebösen forog a mozdonykocsi kereke	1:13
7. Ha elindult ez a gőzös, hadd mőnjön	1:53
8. Udvaromon hármát fordútt a kocsi	1:28
9. Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál	1:10
10. Ha fölülök kis pej lovam hátára	1:21
11. Ha fölülök, sej, de ha fölülök a fekete gőzösre	1:47
12. Oroszország felé nem tudjuk mi az utat	1:50
13. Kedves édosanyám, nehéz löhet magának	1:29
14. Doberdóba hull a baka rakásra	1:25
15. Sej-haj, limbes-lombos a diófa levele	1:07
16. Kis pej lovam csak a földet kapájja	1:22
17. Gyere, komám, gyerünk be a kocsmába	1:07
18. Csárda, csárda, födeletlen csárda	1:46
19. Fújdogál a szellő	1:11
20. Amoda gyűnnek lovasok	2:13
21. Szögedi törvénybe tizenketten vannak	1:56
22. Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba	1:45
23. Csongorádi Tisza vize de habos	2:08
24. Este gyün a tömlöctartó	1:03
25. A távolba jaj, de csörög a béklyó	1:40
26. Amott legel, amott legel, amott legel hat pej csikó magába	2:40
27. Vót egy lovam, egy szíjhátú	2:37
28. Ęveszött a lovam	1:51
29. Ęveszött a kis pej lovam a csókai ződ erdőbe	1:20

30. Esik eső, sáros lött a Nagy utca	1:18
31. Jaj, de vágják azt az erdőt, azt a fát	1:20
32. Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem	1:38
33. Én má' többet éccaka nem járok	1:05
34. Estelődik, alkonyodik	2:38
35. Karikába gyűröm a gatyám szarát	2:51
36. Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa	4:08
37. A juhászok így élnek, úgy élnek	1:10
38. Zörög a kocsi a fagyon	1:29
39. Jó bort iszok, diófával tüzelök	1:16
40. A hajnali csillag ragyog	1:02
41. Nem bánnám, ha egy mélységes mély pince fenekire leeshetnék	1:48
42. Noé mikó' a szőlőt ültette	2:25
43. Elindult Szent Pétör Rómába	0:36
44. Hortobágyi kocsmárosné, angyalom	1:35
45. Ejnye, nadrág, kismadrág, kismadrág, kismadrág	1:17
46. Én vagyok az, én vagyok az, aki nem jó	0:51

Összesen

77:54

Előadja a csókai Rákóczi férfikar, amely 1996-ban alakult. Akkori vezetőjük Hajnal Attila. A felvételt Bodor Anikó és Németh István készítette 2009. május 27–28-án, Csókán.

- Bereczky** = Bereczky János: *A magyar népdal új stílusa*. I–IV. Budapest, 2013, Akadémiai Kiadó.
- Dobszay** = Dobszay László – Szendrei Janka: *A magyar népdaltípusok katalógusa*. I/AB. Budapest, 1988, MTA Zenetudományi Intézet.
- Járdányi I., II.** = Járdányi Pál szerk.: *Magyar népdaltípusok*. I–II. Budapest, 1961, Akadémiai Kiadó. /Népzenei Könyvtár, 1–2./
- Kodály–Vargyas** = Kodály Zoltán: *A magyar népzene*. A példatárat szerkesztette Vargyas Lajos. Budapest, 1976, Zeneműkiadó.
- MNT III/AB** = Bartók Béla – Kodály Zoltán szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. III. *Lakodalom*. Sajtó alá rendezte Kiss Lajos. Budapest, 1955–1956, Akadémiai Kiadó.
- MNT VI.** = Bartók Béla – Kodály Zoltán szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. VI. *Népdaltípusok*. 1. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre. Budapest, 1973, Akadémiai Kiadó.
- MNT VII.** = Olsvai Imre (Járdányi Pál rendszerében) szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. VII. *Népdaltípusok*. 2. Alapította Bartók Béla és Kodály Zoltán. Budapest, 1987, Akadémiai Kiadó.
- MNT VIII.** = Vargyas Lajos szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. VIII. *Népdaltípusok*. 3. Alapította Bartók Béla és Kodály Zoltán. Budapest, 1992, Akadémiai Kiadó – Balassi Kiadó.
- MNT IX.** = Domokos Mária szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. IX. *Népdaltípusok*. 4. Alapította Bartók Béla és Kodály Zoltán. Budapest, 1995, Balassi Kiadó.
- MNT X.** = Paksa Katalin szerk.: *A Magyar Népzene Tára*. X. *Népdaltípusok*. 5. Alapította Bartók Béla és Kodály Zoltán. Budapest, 1997, Balassi Kiadó.
- Rukkolnak** = Burány Béla: *Rukkolnak a szép zentai legények. Katonadalog Zentán és vidékén*. Gyűjtötték Burány Béla, Fábri Jenő, Tripolsky Géza, Bodor Géza. Zenta, 1972, Zentai Múzeum. / Zentai Füzetek, 8/D/
- SZN** = Paksa Katalin: A szögedi nemzet zenéje. In Bálint Sándor: *A szögedi nemzet*. Szeged, 1980, 575–905. /A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1978/79. 2./
- Vargyas** = Vargyas Lajos: *A magyar népballada és Európa*. I–II. Budapest, 1976, Zeneműkiadó.

- VMND I. = Bodor Anikó: *Vajdasági magyar népdalok. Lírai dalok* (katonadalok, a hétköznapi dalai, szerelmi, tréfás és egyéb dalok). Újvidék, 1997, Forum Könyvkiadó.
- VMND II. = Bodor Anikó: *Vajdasági magyar népdalok. II. Balladák, betyár- és pásztordalok*. Újvidék–Zenta, 1999, Forum Könyvkiadó – Thurzó Lajos Közművelődési Központ.
- VMND III. = Bodor Anikó: *Vajdasági magyar népdalok. III. Lakodalmások, párosítók, szerelmi dalok*. Újvidék–Zenta, 2003, Forum Könyvkiadó – Thurzó Lajos Közművelődési Központ.

■■■ IRODALOMJEGYZÉK

- Burány Béla sajtó alá rend.: *Hallották-e hírét? Pásztordalok, rabénekek, balladák*. Újvidék, 1977, Forum. /Hagyományaink, 8./
- Burány Béla: *Két szívárvány koszorúzza az eget. 142 népdal Zentán és vidékén*. Gyűjtötték Burány Béla és Fábri Jenő. Zenta, 1969, Zentai Múzeum. /Zentai Füzetek, 8/C/
- Bodor Anikó összeáll.: *Tiszából Dunába folyik a víz... Egy népdalvetélkedő dalaiból*. Zenta, 1978. /Zentai Füzetek, 8/G/
- Kiss Áron: *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény*. Budapest, 1891 (Újra kiadva: Budapest, 2000, Holnap Kiadó)
- Paksa Katalin: *Magyar népzene-történet*. Budapest, 1999, Balassi Kiadó.
- Paksa Katalin – Németh István szerk.: *Magyar Népzenei Antológia*. IV. *Alföld*. Budapest, 1994, MTA Zenetudományi Intézet.

■ ■ ■ MUTATÓK ■

■ ■ ■ SORZÁRLATMUTATÓ ■

KÉTSOROS DALLAM

(5) F₄₁/A

HÁROMSOROS DALLAM

5(5) N₄₆

NÉGYSOROS DALLAMOK

1(1)1	F ₂ , F ₅ , F ₁₁ , F ₂₂ , F ₂₆
1(1)5	F ₄ , N ₂₃ , N ₃₃
1(1)8	F ₂₉
2(1)2	N ₁₆
5(1)1	N ₂₉ , N ₄₉
5(1)2	N ₅₂
5(1)b ₃	N ₄₅
5(1)4	F ₂₀
5(1)5	F ₄₁ /C, N ₂₀
b6(1)7	N ₁₂
7(1)3	F ₂₄
9(1)b ₃	N ₁₄
2(2)2	F ₄₁ /B
4(b ₃)VII	F ₄₀
4(b ₃)4	F ₄₄
4(b ₃)7	F ₈
5(b ₃)1	F ₄₅
5(b ₃)4	N ₁₁
7(b ₃)4	F ₂₈ , N ₈
8(b ₃)1	N ₅₃
8(b ₃)b ₃	F ₃₆
8(b ₃)5	F ₃₅

4(4)7	F ₃₃
5(4)5	F ₂₁ , F ₄₆
7(4)5	F ₁₉ , N ₁₇ , N ₁₈
VII(5) ₁	N ₃₀
1(5) ₁	F ₁ , F ₃ , F ₆ , F ₉ , F ₁₂ , F ₁₄ , F ₃₂ , N ₉ , N ₁₃ , N ₁₅ , N ₁₉ , N ₂₄ , N ₂₇ , N ₂₈ , N ₃₅ , N ₃₉ , N ₄₂
1(5) ₂	N ₄
1(5)b ₃	F ₁₅ , F ₂₃ , N ₂₅ , N ₅₀
1(5) ₄	F ₁₆ , F ₁₇ , F ₁₈ , F ₄₂ , N ₂₂ , N ₃₂ , N ₃₇
1(5) ₅	N ₁ , N ₇ , N ₃₄ , N ₃₆ , N ₃₈ , N ₄₁
1(5) ₇	F ₁₃ , F ₃₀
1(5) ₈	F ₇ , F ₃₉ , N ₂ , N ₄₀
5(5) ₁	F ₄₃ , N ₃
5(5)b ₃	N ₄₇ , N ₅₁
6(5) ₂	F ₃₇
7(5)b ₃	F ₂₅ , F ₂₇ , F ₃₁ , F ₃₈ , N ₅ , N ₆ , N ₃₁ , N ₅₀
#7(5) ₃	N ₁₀ , N ₄₃
8(5) ₄	F ₃₄
9(5) ₅	N ₂₆ , N ₄₄
b ₁₀ (5) ₆	N ₂₁
8(7) ₈	F ₁₀

HATSOROS DALLAM

8 8(5) ₄ 4	N ₄₈
-----------------------	-----------------

■ ■ ■ SZÓTAGSZÁMMUTATÓ ■ ■ ■

KÉTSOROS DALLAM

Recit. F₄₁/A

HÁROMSOROS DALLAM

8.9.9 N₄₆

NÉGYSOROS DALLAMOK

6.6.6.6 F₁₉, N₁₇, N₁₈

6.6.8.6 F₂₈, N₈

6.6.8.8 N₁₄, N₁₆

6.6.10.9 N₃₀

7.6.7.6 N_{47/2}

7.7.7.7 N₁₂, N₅₃

7.7.7+7.7 N₁₅

8.5.8.5 N₁₉

8.8.6+6.4 N₅₁

8.8.8.8 F₂₀, F₂₄, F₂₇, F₃₄, F₃₈, N₃, N₁₁, N₁₄, N₂₃,
N₃₁, N₄₄, N₄₅,

8.9.8.8 N₅

8.11.8.11 N₂₁

9.9.16.6 F₄₃

10.8.7.6 N_{47/1}

10.10.8.10 N_{49/1}

10.10.9.10 F₄₁/B

10.10.10.10 F_{18/1}, F_{18/4}, F₃₃, F₃₇, F₄₂, N₁, N₁₀, N₄₃,
N_{49/2}

10.10.10.11 F_{18/2}, N₄₁

11.10.10.11	N ₄ , N ₂₇ , N ₄₂
11.11.10.10	F _{18/3}
11.11.10.11	N ₃₈
11.11.11.11	F ₇ , F ₈ , F ₁₀ , F ₁₆ , F ₁₇ , F ₂₅ , F ₃₁ , F _{32/2-3} , F ₃₅ , F ₃₉ , F ₄₄ , N ₆ , N ₇ , N ₉ , N ₁₃ , N ₂₅ , N ₂₆ , N ₂₉ , N ₃₂ , N ₃₄ , N ₃₆ , N ₃₇ , N ₄₀ , N ₅₀ , N ₅₂
11.11.11.12	F _{23/1}
11.11.12.11	F _{32/1}
11.11.13.11	F ₁₄ , F ₃₀
11.11.14.11	N ₃₉
12.8.8.8	F ₄₆
12.11.11.12	F _{23/2-3}
12.11.13.12	F ₉
12.12.12.12	F ₂₁
13.11.11.13	F ₁ , F ₁₃ , N ₂₄ , N ₂₈ ,
13.11.13.13	F ₁₂ , N ₃₅
13.11.21.13	F _{15/2}
13.11.25.13	F _{15/1}
13.13.10.10	F ₄₅
13.13.13.13	N ₂₀ , N ₂₂
13.13.14.13	F ₆
14.10.10.14	F ₃
14.11.11.14	N ₂
14.14.12.14	F ₂₂
14.14.14.14	F _{41.C}
14.14.14.18	N ₃₃
15.15.18.15	F ₅
16.16.12.16	F ₂₉
16.16.14.11	F _{40/2}
16.18.18.11	F _{40/1}

■■■

17.17.18.17	F ₂
17.17.19.17	F ₁₁
18.18.18.18	F _{4/2}
18.19.19.18	F _{4/1}
19.19.11.19	F ₂₆
Recit.	F ₃₆

HATSOROS DALLAM

8.8.6.8.8.6	N ₄₈
-------------	-----------------

■■■

A babája ha azt látja	N ₂₁ /2
A bihácsi sudár magos toronyban	F ₁₀ /3
A csókai kertők alatt	N ₃ /1
A fejié', a nyakáé'	N ₁₉ /5
A hajnali csillag ragyog	F ₄₀ /1
A juhászok így élnek, úgy élnek	F ₃₇ /1
A kis Csóka körű van kerítve	N ₁ /1
A legénynek mit ér a legénység	N ₁₀ /3
A magladi tömlőcajtó de sárga	F ₃₅ /4
A sírom teteje	N ₃₀ /3
A szívié', a májáé'	N ₁₉ /6
A szögedi fegyház	F ₁₉ /2
A szögedi nagy törvénybe	F ₂₀ /2
A távolba jaj, de csörög a béklyó	F ₂₅ /1
A Tiszának aranybetű a neve	N ₉ /2
A vacsorám ahogy	N ₁₇ /3
Ablakomnak vasrostélya	F ₂₄ /3
Addig innék, míg a fogam ki nem ázna	F _{41A} 2
Adjon Isten, szép jó napot	N ₁₉ /3
Akasztófa olyan lögyön	N ₁₉ /8
Akasztófát állíjatok	N ₁₉ /7
Aki abbú' vizet iszik	N ₅ /2
Akkó' is fokhagymás kóbaszóbó' lögyön fölöttem az égő gyertya	F _{41A} 3
Alacsony ház, vékony deszkakerítés	F ₃₂ /3
Aludj, szép babuskám	N ₁₇ /7
Amoda gyün a zsandárok káplárja	F ₁₈ /3
Amoda gyünnek lovasok	F ₂₀ /1, F ₂₇ /3
Amoda szógálok	N ₁₈ /1
Amott legel, amott legel, amott legel hat pej csikó magába	F ₂₆ /1
Angyal Bandi kimögyön a mezőre	F ₃₂ /2
Árok, árok, de mély árokba estem	N ₃₄ /3
Árvacsalán szúrta mög a kezemet	N ₃₄ /2
Átviszünk, angyalom	N ₁₆ /6
Az éccaka nem aludtam, mindig fájt a szívem	N ₃₃ /1
Az én babám karjai, karjai, karjai	N ₂₂ /2

Az én seggöm nem vendég, nem vendég, nem vendég	F45/3
Azon hajtottam hat tinót	F27/2
Azt gondótam, nem köllök katonának	F8/3
Babás Gyurka így kiált föl kínjába	F31/2
Bár szeretne, bár elvönne	N44/2
Bárcsak engöm valaki, valaki	N49/2
Barna kislány bele-belenéz a tükörbe	N35/2
Barna legény, de göndör a maga bajusza	N35/1
Barna legény, ne kopogtass, gyere be	N38/2
Becskerekön nem tudják a nevemet	F8/2
Betyár vagyok, Angyal Bandi a nevem	F32/1
Betyár vagyok, betyárnak születtem	F33/2
Bodor bárány évesztötte az anyját	N13/2
Bort ide, de ne vizeset	F38/2
Bort iszok én, nem pálinkát	F38/4
Bóthajtásos az én szobám	F24/2
Búra, búra, búbánatra születtem	N26/1
Cukros zabot adtam a lovamnak	N10/2, N43/3
Csárda, csárda, födeletlen csárda	F18/1
Csongorádi Tisza vize de habos	F23/1
Csütörtökön virradóra	N51/1
Doberdóba hull a baka rakásra	F14/1
É kő mönni katonának, messzire	F7/2
É'fél után kettőt ütött az óra	F35/3
Édös, kedves, jó anyám, kísérjön ki a vasútra	F5/1, F5/2
Édösanyám, de víg vótam ezelőtt	N52/1
Ejnye, babám, minek vagy, minek vagy	N41/3
Ejnye, nadrág, kisanadrág, kisanadrág, kisanadrág	F45/1
Életömnek végóráját tötöm a kocsmába	F41/C
Elindult Szent Péter Rómába	F43
Elmúlt hétön selyöm szoknyát varrattam	N38/3
Elveszött a lovam	F28/1
Ēmönnek én tehozzátok	N51/3
Ēmúlt a farsang is	N53/3
Ēn is abbú' vizet ittam	N5/3

Én má' többet éccaka nem járok	F33/1
Én vagyok az, én vagyok az, aki nem jó	F46/1
Erdő szélén, seje-haj, kinyíltott a hóvirág	N2/2
Erdő, erdő, sűrű erdő, benne van egy madár	N33/2
Erdőbe' lakok én	N17/1
Eredj a rózsádhon	N18/9
Erre gyere, amőre én	N44/1
Erre gyerünk, itt az út	N53/4
Esik eső, sáros lött a Nagy utca	F30/1
Esik eső szép csöndösen a Tisza partjára	F22/2
Este gyün a tömlöctartó	F24/1
Este viszik a menyasszony ágyát	N43/1
Este, este van, este akar lönni	N4/2
Estelődik, alkonyodik	F34/1
Északadt a ráncos csizmám szára	N10/4
Észökött az aranygulya	F34/3
Éveszött a kis pej lovam a csókai ződ erdőbe	F29/1
Éveszött a lovam	F28/1
Évitte a víz a szappanyt	N51/2
Ez a kislány a téfölt	N47/2
Ez a kislány azt hiszi, azt hiszi, azt hiszi	N22/1
Ez a kislány eladó	N53/5
Ez a kislány jaj de nagyon szomorú	N36/1
Ezt a kislányt csak addig szerettem	N1/2, N43/2
Ezt a kislányt viszi a víz, viszi	N10/1
Ezt a legényt csak addig szerettem	N1/3
Falu végén hasas lány, hasas lány	N49/1
Fektetik a nénémet tornyos nyoszolyába	N20/5
Felednélek kisangyalom, nem löhet	N32/2
Főgyütt mán a hajnalcsillag, szépen ragyog fönn az égön	F29/2
Fölkel Julis az ágyábú'	N23/3
Fönn a högyön dörög az ég, villámlik	N40/2
Fönn az égön három csillag egy sorba	N36/4
Főveti a bal vállára	N23/2
Fújdogál a szellő	F19/1

Gyere, komám, gyerünk be a kocsmába	F17/1
Ha elhagyott, hagyjon is örökre	N41/2
Ha elindult ez a gőzös, hadd mőnjön	F7/1
Ha fölülök kis pej lovam hátára	F10/1, F25/3
Ha fölülök, sej, de ha fölülök a fekete gőzösre	F11/1
Ha leszakajtsátok	N30/5
Ha lösz pénzöm, vőszök lovat, de fakót	N6/1
Ha mögfőzöm bográcsos ebédöm	F37/3
Ha sajnájja, vögye vissza	N14/2
Haragosan szól az ürüm harangja	F35/2
Három évet, hat hónapot szabott rám a császár	F3/3
Hát a keszeg mit öszik	N12/3
Ház tetején gólyafészök	N14/3
Házunk előtt magosra nőtt a nyárfa	N36/3
Hej, halászok, halászok	N12/1, N12/2, N12/4
Hej, Karáné, Karáné, Karáné, Karáné	F45/2
Hervad az a rózsza, kit nem locsónak	F14/2
Hervadj, rózsza, hervadj	N30/1
Hideg nótát füttyüresznek a szelek	F44/2
Hortobágyi kocsmárosné, angyalom	F44/1
Igyunk egyet, nagyot, hosszút	F38/3
Indulóra, indulóra füttyül a masina	F3/2
Inkább möglőszök én	N18/5, N18/8
Isten mondja: – Noé, fiam, Noé	F42/2, F42/3, F42/4
Jaj, de bajos egy párnára fekünni	N26/2
Jaj, de vágják azt az erdőt, azt a fát	F31/1
János bácsi, Pista bácsi	N46/1
Játszik a szél, sej, de játszik a szél a Balaton vizébe'	F2/1
Jó az uram, jónak látszik	N45/2
Jó bort iszok, diófával tüzelök	F39/1
Jó estét, jó estét	N17/2
Kalocsai nagy törvénybe	F27/5
Karikába gyűröm a gatyám szárát	F35/1
Kedves édosanyám, ha föl akarsz keresni	F13/2
Kedves édosanyám, nehéz löhet magának	F13/1

Kedves édesanyám, nem írok több levelet	F12/3
Kedves kisangyalom, add ide a kezedet	F1/3
Kék ibolya búnak hajtja a fejét	N29/1
Kék ibolya, ha leszakajtanálak	N29/2
Kék pántlika a harisnyám kötője	N34/1
Kelmed fia agyonütte	N19/4
Keresik a, nem lelik a körösztlevelemet	F3/1
Kéretik a nénémet egy királylegénynek	N20/1
Két sarkantyús csizmám szélnek összeaverni	F21/3
Két szivárvány koszorúzza az eget	N39/2
Két ujjá van, két ujjá van a ködmönnek	F46/2
Kettő a csárdába mulat	F34/2
Kettőt adtam a bírónak	F20/4
Ki hallotta ennek hírit	N23/1
Kicsi még a mi lányunk	N53/1
Kihajtottam én a libám	N19/1
Kis csókai lány, mikó' hozzád jártam	N4/1
Kis mokrinyi kertők alatt	N5/1
Kis pej lovam csak a földet kapálja	F16/1
Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba	F22/1
Kisangyalom, ha katona nem vónék	F14/3
Kisangyalom, ha tudtad, hogy nem szeretsz	N39/3
Kísérik a nénémet szép muzsikaszóva'	N20/3
Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa	F36/1
Kondorosi szép csárdásné, adjon isten jó napot	F36/3
Kondorosi szép csárdásné, mi baja van magának	F36/4
Könnyű apró halat fogni	N11/2
Kötik föl a nénémet szép muzsikaszóva'	N20/6
Küldje ki hát azt az öreg bakát	F18/4
Lám én leszakajtottam a legszöbbet	N06/2
Lassan nyílik, lassan hervad a rózsza	N52/2
Leadom a kis pej lovam szerszámját	F16/2
Leesött a pincelakat	N48/1
Lefelé folyik a Tisza	N14/1
Lereszeltük, lereszeltük, lereszeltük a lábárú' a béklyót	F26/2

Loptam lovat, százhatvanat	F20/5
Lovam hátán félrecsúszott a nyerög	F39/2
Mén a kocsi, porzik az út utána	F30/2
Mérges sátánkígyó	N18/3, N18/6, N18/10
Mert nem maradunk mindig a földbe'	F41B
Mi az oka, hogy a Tisza befagyott	N7/2
Mikó' a juhász bort iszik	F34/4
Mikó' montem katonának, angyalom, semmi az ódalamon	F4/2
Mikó' montem sorozatra, angyalom, semmi a kalapomon	F4/1
Mikó' vittek a templomba eskünni	N37/2
Mikó' montem, babám, a sorozószobába	F1/2
Mikó' montem, babám, kis Csókábú' kifelé	F1/1
Mind lehulltak a levelek a fáról	N32/1
Mindön fatetejön	N8/4
Most csinálják, seje-haj, a csókaji templomot	N2/1
Möggötöttem lovam	N18/2
Mögúntam mán ezt a legényt szeretni	N7/3
Nagy búbanat érte szombaton a szívemet	N24/2
Ne csudálkozz, rózsám	F19/3
Ne forduljál a fal felé	N48/2
Ne hajigáld, bíró fia	N19/2
Ne keresd a lovad	F28/2
Nem adnám a lovam	F28/4
Nem bánnám, ha egy mélységes mély pince fenekire leeshetnék	F41/A1
Nem bánom, hogy juhásznak születtem	F37/2
Nem esők, nem esők	N8/2
Nem jó csillag lőtt volna énbélülem	N25/2
Nem jut neköm több eszömbe	F20/3
Nem köll a te borod	N17/5
Nem köll neköm Tűriné, Tűriné	N47/1
Nem loptam én életömbé'	F27/6
Nem löhet, angyalom	N16/2, N16/4
Nem messze van ide babám tanyája	N37/1
Nesze, egy kulacs bor	N17/4
Nincs édösebb a kadarka szőlőné'	N39/1

Nincsen kedvem, mer' elvitte a fecske	N6/3, N50/2
Nincsen rózsá, sej, de nincsen rózsá, csak a száraz levele	F2/2
Noé mikó' a szőlőt ütette	F42/1
Nyisd ki, anyám, zödre festött kapudat	F17/2
Nyútt a gelebibe	N18/12
Oroszország felé nem tudjuk mi az utat	F12/1
Oroszország felü nagyot dörren az ágyú	F12/2
Országúton gyűnnek a zsandárok	F18/2
Öregapám kis pej lova bal hátúsó lábának a patkószöge de fényös	F36/2
Öregasszony nem jó zsáknak	N14/4
Ösmeröm a lovam	F28/3
Ötetik a nénémet aranyos tányérbú'	N20/4
Ranics Ágnis aranykácsa	N21/1
Révészök, révészök	N16/1
Sajnáltalak, babám	N17/6
Savanyú bor, szép mönyecske, édös csók	F44/3
Sebösen forog a mozdonykocsi kereke	F6/1
Sej, arra alá dörög az ég alja	N27/2
Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál	F9/1
Sej, cukrot annék annak a madárnak	N42/2
Sej, Csongorádi sudár magos tanyája	F23/2
Sej, Csongorádi vasba akar veretni	F23/3
Sej-haj, harmatos a kukorica levele	N28/1, N28/2
Sej-haj, limbes-lombos a diófa levele	F15/1
Sej-haj, öreg baka ha lefekszik az ágyba	F15/2
Sej, Hortobágyon mögszólalt a harang	N27/1
Sej, kislány, kislány, göndör hajú kislány	N42/3
Sej, poros vagyok, most gyűttem a csatábú'	F9/2
Sej, udvaromon áll egy magos nyárfa	N42/1
Sír a kislány, ha fölül a kocsira	N36/2
Sötét báránnyelű vándorol az egekön	N24/1
Sugár magos a nyárfa teteje	N41/1
Száraz kóró, csuhaj száraz kóró nem hajt többé levelet	F11/2
Száraz kútgemre szállt a sas	N31/1
Százados úr ha fölül a lovára	F10/2

Százforintos bankó benne	N46/2
Szélös Tisza vize	N8/1
Szerelöm, szerelöm	N8/3
Szödd föl, édös rózsám	N18/13
Szödjétök, szödjétök	N30/4
Szödörinda levele	N15/2
Szögedi törvénybe tizenketten vannak	F21/1
Szüvem szoringassa	N18/4, N18/7, N18/11
Téli-nyári keresetöm	F40/2
Temető kapuja	N30/2
Tisza fölött van a híd	N15/1
Tiszabú' a Dunába folyik a víz	N7/1
Tisza-parti kisleány	N15/3
Tögyed rá a jobb kezedet	N48/3
Tudod, babám, tudhatod is	N31/2
Túl a Tiszán fehér kendő intöget	N9/1
Túl a Tiszán mandulafa tövébe	N13/1
Tűzrű' pattant kis mönyecske vagyok én	N50/1
Udvaromon hármát fordútt a kocsí	F8/1
Úgy egyugja kend a gazba	N46/3
Úgy fekszők az öreg mellé	N44/4
Úgy szeretöm az öregöt	N44/3
Ugyan, pajtás, ha leverjük a béklyót	F25/2
Új a kocsim, vasaltatni akarom	N40/1
Uraim, uraim, főgyházi uraim	F21/2
Van egy szép leányom	N16/5
Van egy zsák aranyom	N16/3
Végigmönni a Kis utcán nem merök	N38/1
Vékony deszkakerítés	N53/2
Villásfarkú, vidám fecske	N11/1
Virág ökröm kihajtottam a rétre	N25/1
Viszik már a nénémet aranyos hintóba	N20/2
Visszagyüttem, legkedvesebb barátom	F7/3
Visszahozni, kislány, nem löhet a szeretőd	F6/2
Vót egy lovam, egy szíjhátú	F27/1

Vót szeretőm, öt is, hat is
Zöld asztalon ég a gyertya
Zörög a kocsi a fagyon
Zsandár urak, mit akarnak

N₃/2
N₄₅/1
F₃₈/1
F₂₇/4

■ ■ ■ FÉNYKÉPMELLÉKLET ■

■■■

Banka Jánosné Vrábel Erzsébet 1928-ban

■■■

■

Banka Mihály, id. Banka Lajos és Banka János (balról jobbra) (A zentai Városi Múzeum gyűjteményéből. Kiss, született Banka Erzsébet ajándéka)

■■■

Kálmány Lajos, a vidék néprajzkutatója

■■■

■

Dr. Burány Béla

■■■

Bodor Anikó

■■■

■

Kónya Sándor

Csalogány asszonykórús

Rákóczi férfikar

■ ■ ■

■ ■ ■

■

Borsi Ferenc
A kis Csóka körű van kerítve
Észak-bánáti népdalok

Kiadja a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
www.vmmi.org
Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület
www.mfme.org.rs

A kiadásért Varga Tamás, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
megbízott igazgatója és Kiss Tóth Erika, a Móra Ferenc Magyar
Művelődési Egyesület elnöke felel
Szerkesztő Juhász Gyula és Németh István
Kottagrafika Juhász Gyula
Hangtechnika Németh István
Olvasószerkesztő és korrektor Kaszás Angéla és Sinkovics Éva
Műszaki szerkesztő Beszédes István

Készült a szabadkai Grafoprodukt nyomdában 700 példányban

ISBN 978-86-80644-02-8

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása
A Szerb Matica Könyvtára, Újvidék

784.4(=511.141)(497.113 Banat)

A KIS Csóka körű van kerítve : észak-bánáti népdalok / [összeállította] Borsi Ferenc ;
[kottagrafika Juhász Gyula ; hangtechnika Németh István]. – Zenta : Vajdasági Magyar
Művelődési Intézet ; Csóka : Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület, 2016 (Szabadka :
Grafoprodukt). – 192 str. : note, ilustr. ; 24 cm + 2 elektronski optički disk (CD)

Tiraž 700. – Bibliografija. – Registri.

ISBN 978-86-80644-02-8 (VMMI)

1. Borsi, Ferenc [приређивач, сакупљач]

a) Мађарске народне песме – Банат

COBISS.SR-ID 308039431

Jelen, hangzó melléklettel gazdagított népzenei kismonográfia Bodor Anikó elképzelésének valóra váltása.

Az ő hosszú távú terve volt, hogy az egyes népzenei kisdialektusok gyűjtött anyagát, az adott kistáj népzenei tájszólását jól ismerő előadókkal újraénekeltesse. Így nemcsak a szakavatott népzene kutatók, hanem a széles népzene kedvelő tábor is élvezhető és szakmailag is magas szintű népzenei gyűjtést és példatárat vehet a kezébe.

Így jött létre a 2006-ban megjelent „*Szép Kecelbe...*” című, kiskunhalasi és keceli népdalokat, a Kiskunság zenei nyelvjárását bemutató kettős CD és kismonográfiát érő kísérőfüzete.

Anikó a koncepcióját, elképzeléseit hosszú távon kívánta megvalósítani. A következő állomás a Csókát és zenei dialektusát bemutató kiadvány lett volna. A zenei dialektus ebben az esetben nem földrajzi vagy közigazgatásilag behatárolt terület, hanem Szöged környékét, Észak- és Közép-Bánátot egybeolvasztó etnokulturális egység: az *ő-ző* nyelvjárást beszélő szögedi nemzet hazája.

A válogatást és a felvételek elkészítését még maga Anikó vezette Németh István közreműködésével. A záró munkálatokra, a kötet életre hívására már nem volt ideje...

E kiadvánnyal Bodor Anikó munkássága előtt tisztelgünk.

ISBN 978-86-80644-02-8

